

**PS /16 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 9 september 2016**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Vragenhalfuur	8
Afscheid van mevrouw B. van Haaften-Harkema als Statenlid	12
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten	17
Actuele moties	18
Stemmingen	18
71/16 Lijst ingekomen stukken 4 juni 2016 tot en met 8 juli 2016	18
Bespreekstukken met stemming	18
47/16 Verantwoording tussenuitspraak Raad van State inzake PIP Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69	18
56/16 Onderzoek Zuidelijke Rekenkamer externe inhuur Noord-Brabant	26
10/16 Derde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant	41
Bespreekstukken zonder stemming	44
53/16 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)	44
63/16 Cofinanciering Europese programma's derde tranche investeringsagenda	56
59/16 Uitvoeringsprogramma Fiets in de Versnelling 2016-2020	61
Sluiting van de vergadering	74

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 59
Arts, mw. W.M.A., 18, 24
Bahar, drs. H., 17
Berg, H.F. van den, 18, 19, 20, 21, 24, 47, 58, 59, 61, 62, 64, 66, 68
Bollen, G.W., 8, 9, 10
Brunklaus, mw. drs. P.M., 31, 38, 41
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 25, 26, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 57, 58, 60
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7, 17
Deryckere, M.N.R.C., 25, 33, 34, 37, 39, 40, 53
Dingemans, mw. F.M., 43, 47, 51
Haafte-Harkema, mw. drs. S.C. van, 14
Hageman, ir. J.J.C., 30, 38, 40, 53, 56
Hattem, A.W.J.A. van, 10, 42, 46, 50
Heijman, J.H.W.F., 21, 24, 38, 41
Heijmans, N.G.L., 26, 27, 36, 37, 40
Hoon, mw. A.J.M. de, 18, 24, 58
Jonge, R.A. de, 42
Kammen, mw. drs. P. van der, 27, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40
Kardol, mw. J.C., 53
Koevoets, H.J.P.E., 39, 40, 52, 54, 55
Kuijken MSc, R.C.P., 9, 10, 41, 50
Kutlu, S., 24
Maas, B.L.M., 24, 30, 35, 38
Meeuwis-van Langen, H.E.M., 16
Meijer, A.A., 57, 60, 61, 64, 67, 68
Oosterveer, ing. H., 19
Ofters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 17, 20, 24
Overveld, W.A.A.M. van, 24, 38, 41
Panhuizen, A.V., 41, 49
Roijackers, mw. H.I., 43, 48, 51
Roks, L.A.G., 11, 12
Sloot, mw. M.A.B. van der, 14
Smeets, drs. M.E.J., 18, 23, 24, 62, 66, 67
Smeulders, S.J.A.H., 23, 40, 58, 59, 61, 62, 67
Surminski, mw. M.J.G.P., 38, 41, 44
Uijlenhoet, A., 54, 55
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69
Vreugdenhil, ing. H.J., 24, 31, 38, 41, 63
Wel, ir. M.C. van der, 19, 20, 21, 22, 23, 24

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Biemans, MSc, M.H.	D66	Deurne
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Dongen
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Bavel
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg

Portheine, P.
 Roijackers, mw. H.I.
 Roks, L.A.G.
 Schüller, mw. drs. I.J.W.
 Slood, mw. M.A.B. van der
 Smeets, drs. M.E.J.
 Smeulders, S.J.A.H.
 Spapens, M.
 Staak, W.R. van der
 Steenbakkers, S.P.M.F.
 Surminski, mw. M.J.G.P.
 Uijlenhoet, A.
 Vreugdenhil, ing. H.J.
 Vugt, drs. R.J. van
 Wel, ir. M.C. van der

VVD
 GroenLinks
 PVV
 VVD
 CDA
 GroenLinks
 PvdA
 SP
 SP
 CDA
 PvdD
 GroenLinks
 CU/SGP
 CDA
 PvdD

Riethoven
 's-Hertogenbosch
 Etten-Leur
 Woudrichem
 's-Hertogenbosch
 Oosterhout
 Helmond
 's-Hertogenbosch
 Boskant
 's-Hertogenbosch
 Hoogerheide
 Rosmalen
 Nieuwendijk
 Woudrichem
 Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 9 september 2016

Agenda

- I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**
- II. Afscheid van mevrouw B. van Haaften-Harkema als Statenlid**
- III. Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten**
- IV. Vragenhalfuur**
- V. Actuele moties**
- VI. Stemming**

71/16 Lijst ingekomen stukken 4 juni 2016 tot en met 8 juli 2016

- VII. Bespreekstukken met stemming**

**47/16 Verantwoording tussenuitspraak Raad van State inzake PIP Nieuwe Verbinding
Grenscorridor N69**

56/16 Onderzoek Zuidelijke Rekenkamer Externe inhuur Noord-Brabant

10/16 Derde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

- VIII. Bespreekstukken zonder stemming**

53/16 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)

63/16 Cofinanciering Europese programma's derde tranche investeringsagenda

59/16 Uitvoeringsprogramma Fiets in de Versnelling 2016-2020

- IX. Sluiting van de vergadering**

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 9 september 2016

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bakker, Van den Berg, Biemans, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, mw. Van Haften-Harkema, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Knoet-Michels, Koevoets De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthoine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Van der Staak, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel.

Afwezig zijn leden te weten: Van Meel, Spapens, Steenbakkers.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 14.45 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u vragen uw plaatsen in te nemen. Wij gaan de vergadering openen met het gebruikelijke moment van stilte. Ik verzoek u daarbij allen te gaan staan.

(De vergadering neemt een moment stilte in acht.)

De **voorzitter**: Gaat u zitten. Dank u wel. Ik heet u allen van harte welkom voor deze eerste plenaire vergadering na het zomerreces. Fijn dat u allen weer veilig terug bent en dat we samen weer aan het werk kunnen. Dat gaan we doen in deze vergadering. Ik verzoek allereerst de griffier ons mededeling te doen van de berichten van verhindering.

De **griffier**: Bericht van verhindering is ontvangen van de heren Steenbakkers, Spapens en Van Meel.

De **voorzitter**: En ik zie verder geen aandrang tot aanvullingen op deze lijst vanuit de zaal. Dan stellen we die vast.

Dames en heren. Ik heet u nogmaals van harte welkom, maar zeker ook de bezoekers op de publieke tribune. Dat is vandaag de gemeenteraad van het goede Hilvarenbeek. Dat is zondag in afwachting van een mooi festival. We zijn allen benieuwd welk bier het gaat worden.

Daarnaast een bijzonder woord van welkom aan een serie vipgasten, Fred van de Laar, Pim Meijer, Joël Hendriks, Piet Jacobs, Rein Constant en Mura Kuipers. Dat zijn Brabantse burgers die zich hebben gemeld toen we hebben gevraagd mee te denken over processen van opkomstbevordering, belangstelling voor de provinciale politiek en het provinciale beleid. We hebben net een gesprek met elkaar gehad. Het is erg fijn om te zien hoe betrokken u meegedacht heeft. Dank nogmaals, ook namens de Staten, voor de inzet. En fijn dat jullie belangstelling tonen voor het werk, ook hier vanmiddag.

Verder heet ik alvast welkom aan de familie van de heer Bahar, die naar verwachting straks als nieuw lid van onze Staten zal worden beëdigd.

Ik ga nu de agenda aan de orde stellen. Ik meld u dat er mondelinge vragen zijn ingediend, maar geen actuele moties en andere verzoeken. De mondelinge vragen hebben betrekking op de voortgang van de aanpak van de hagelstorm. Door zowel de fracties van de VVD als het CDA zijn daarover vragen gesteld. En huisvesting veteranen. Voor beide vragen geldt dat de procedurevergadering heeft geconstateerd dat er uiteraard ook al andere processen in beweging waren om het hierover te hebben, maar dat een korte behandeling van deze twee vragen, gelet op de agenda zonder interrupties, vandaag wel aan de orde kan worden gesteld. Dus die zullen dadelijk worden toegelaten. En we zullen daarmee beginnen en daarna overgaan tot het afscheid van mevrouw Van Haften. Aan haar een bijzonder welkom, die vandaag afscheid neemt in verband met aanvaarding van een betrekking elders die niet meer te combineren was met het lidmaatschap van uw Staten. Daar gaan we straks afscheid van nemen en dan volgt de beëdiging. Dat doen we dan na het vragenhalfuur, waarmee we gaan beginnen. We gaan uiteraard daarna de stemmingen doen, de bespreekstukken met stemming en een enkel bespreekstuk zonder stemming in de tweede helft van de PS-vergadering. Ik neem aan dat u kunt instemmen met de agenda.

Vragenhalfuur

De **voorzitter**: Twee vragen neem ik graag bijeen. Dat wil ik dan zo doen dat de heren Bollen en Kuijken de gelegenheid krijgen om kort de vraag te stellen. Dan zal het college antwoorden en dan kijken we daarna of er nog aanleiding is om anderen aan het woord te laten. Maar dan is nu allereerst het woord aan de heer Bollen van de fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Inderdaad gaat het om een statusupdate over de maatregelen ten gevolge van het noodweer. Ons bereiken namelijk nog steeds berichten dat er weinig schot zit in de afhandeling en de wederopbouw van de getroffen gebieden, nadat dat noodweer voor de zomer heeft plaatsgevonden. En dat vinden we een treurig signaal an sich. We hebben hier in deze zaal de hoop uitgesproken om voor de winter de daken dicht te hebben. En onze vakanties en recessen, die wij zelf hebben, mochten daarop geen invloed hebben. Dat lijkt nu toch het gevolg te worden. Althans, dit signaal willen we graag serieus nemen en daarom willen we u enkele vragen stellen.

In de vergadering van 15 juli jl. hebben we het met elkaar over deze zaken gehad en een oproep gedaan, ook aan u, om zoveel mogelijk faciliterend medewerking te verlenen bij het oplossen van deze problemen. En u gaf daarbij onder andere aan dat u zitting gaat nemen in het team dat vanuit Den Haag hiervoor is opgericht.

Vraag 1, de hulp. Wij hebben verzocht om aan te geven dat men de provincie wellicht wil of kan inschakelen daar waar zaken bespoedigd of gefaciliteerd kunnen worden. Tot op heden hebben we dergelijke signalen niet gezien of vernomen. De concrete vraag is of dat signaal is gekomen. Zo ja, welke hulp is daarbij gevraagd? Zo nee, om welke reden is dat dan niet gebeurd?

Twee, zonnepanelen. U heeft ook gesproken over een al bestaande subsidieregeling, namelijk 'Asbest eraf, zonnepanelen erop'. De pot was echter leeg of bijna leeg voor Brabant en u ging ernaar kijken of dat potje gevuld moet worden, desnoods door het budget van 2017 naar voren te halen. Wat is de concrete status hiervan? Het lijkt namelijk echt het beste moment om dit nu te stimuleren. Er gaan de komende maanden nog veel daken vervangen worden. Dus het is wel aan de orde.

De doorkijk naar asbest is vraag 3, voorzitter. Er zou van de provincie extra aandacht zijn voor de asbestsanering van de vele beschadigde daken. Wat is hier de status van? Wat is er gebeurd of gaat er gebeuren, daar waar de verzekering de schade soms niet vergoedt, naar we nu weten?

De **voorzitter**: Wilt u afronden alstublieft?

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Milieuschade zou voorkomen kunnen worden. Hetzelfde geldt voor particulieren. Ook daar is men volop in de running om de boel te gaan repareren. We zouden nu stimulerende maatregelen moeten nemen om tot energiebesparing te kunnen komen.

Een laatste verzoek is of u in de Den Haag-groep mee wilt kijken. Wij krijgen signalen dat de geboden 24 weken uitstel voor de arbeidstijdverkortung niet overeenkomt met de tijd die ze nodig hebben. Het gaat niet lukken. 30, 35 weken verwachten ze nodig te hebben.

De **voorzitter**: Uw tijd is nu ook echt om.

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Tijdens de Statenvergadering van 15 juli 2016 heeft het CDA bij het college van GS aangedrongen op het zo snel mogelijk treffen van verzachtende maatregelen ter beperking van de negatieve gevolgen van de hagelschade in Zuidoost-Brabant. GS gaven toen aan niet snel over een keur aan maatregelen te kunnen beslissen, omdat veel van de mogelijke oplossingen enige voorbereidingstijd zouden kosten. Inmiddels zijn we tweeënhalve maand verder en de herfst staat voor de deur. Het grootste en meest urgente probleem naar aanleiding van de recente hagelschade is de financiering om vernietigde asbestdaken en kassen te vervangen en ze zodoende weer waterdicht te maken. Deze vervangingen zijn zeer gewenst vanuit bedrijfseconomisch perspectief en in het geval van asbestdaken met name ook vanuit dierenwelzijnsperspectief. Tijdens het debat van 15 juli wekten mijn vragen enige wrevel. Ze werden te lang of het interpellatiedebat was niet nodig. Dus ik heb mijn vragen beperkt tot een tweetal. De eerste was een statusupdate. Die vraag kan ik laten vallen, omdat ik denk dat we een goede statusupdate hebben gekregen als GS antwoord geven op de vragen van de heer Bollen. Ik heb wel een tweede extra vraag en die luidt: bent u bereid het kabinet te vragen om de onlangs uitgetrokken 5 miljoen euro voor de sanering van asbestdaken met voorrang te verlenen of om te vragen een extra bedrag bovenop de 5 miljoen euro uit te trekken voor ondernemers in Zuidoost-Brabant, die zwaar getroffen zijn door de hagel?

Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. Gedeputeerde Spierings zal namens het college de vragen antwoorden. Aan haar het woord. Graag kort en krachtig.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Ik beperk me inderdaad tot de essenties. Meer details en de meest recente informatie krijgt u eind deze maand in een Statenmededeling.

Wij hebben geen specifieke hulpvragen ontvangen. Ik vermoed dat dat twee oorzaken heeft. Ten eerste is de gemeente vaak het bevoegde gezag of in ieder geval de overheidslaag die het dichtst bij staat. Een aantal zaken hebben wij natuurlijk proactief aangekondigd en daarmee zijn we zelf aan de slag gegaan. Dat heeft wellicht hulpvragen afgevangen.

Ten aanzien van de zonnepanelen is de regeling 'Asbest eraf en zonnepanelen erop' provinciaal, maar met rijksgeld. Het Rijk heeft besloten om de pot niet opnieuw te vullen en wij zoeken nu naar andere oplossingen. Daarbij kunt u denken aan het ondersteunen van woningbouwcorporaties met bijvoorbeeld het energiefonds. En het kijken of we collectieven kunnen opzetten om daken te vervangen en meteen ook te verduurzamen: isolatie, zonnepanelen etc.

Rondom asbest is er constructief samengewerkt in een brede groep en dat heeft geleid tot twee protocollen: een protocol voor daken en een protocol voor mest. Die zijn op dit moment in uitvoering. Daarnaast proberen we een onderzoek te initiëren om te kijken of je asbest beter en slimmer kunt saneren dan met de heel grote hoeveelheid regels die daar nu rondom heen hangt. Het ministerie is van plan om daarmee in november te starten en wij hebben erop aangedrongen om dat eerder te doen, omdat zich nu gewoon een heel grote praktijkcasus aandient. Dat hebben ze op dit moment in beraad.

Dan de vraag over arbeidstijdverkorting. Het signaal is ons bekend en het is ook door vier burgemeesters uit het gebied gisteren naar de Tweede Kamer gestuurd. Die brief ontvangt u ter informatie via de ingekomen stukken. Dit is ook besproken in het overleg in de regio. Het punt is dat het ministerie heeft aangegeven dat het concrete casussen wil hebben voor het feit dat de arbeidstijdverkorting van 24 weken te kort is. En die concrete casussen zijn op dit moment nog niet bekend. En dat maakt het in ieder geval voor het ministerie lastig om daarop te acteren.

Dan de vraag van het CDA over de extra uitgetrokken 5 miljoen euro voor asbestsaneringen. Wij zijn zeker bereid om te kijken of die specifiek voor het door hagelschade getroffen gebied in aanmerking kunnen komen. Sterker nog, we hebben in de landelijke werkgroep ook gevraagd of de door hagelschade getroffen mensen vooraf het geld kunnen aanvragen. Want nu is het zo dat je eerst saneert en dan geld aanvraagt. En als dan blijkt dat de pot leeg is, is dat natuurlijk zuur. Op dat punt hebben wij nog geen uitsluitsel gekregen. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en geef de heren Bollen en Kuijken de gelegenheid om, indien gewenst, een vervolgvraag te stellen. Dat lijkt het geval bij heer Bollen. Gaat uw gang.

De heer **Bollen** (VVD): Heel kort, voorzitter. Dank u wel voor de statusupdate. Ik denk dat ik u de concrete casussen ga verschaffen, want ik heb ze echt. Dan kunt u ze doorzenden.

De **voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik houd het heel kort. Dank u wel voor deze goede beantwoording. Ik constateer dat u aan tafel zit met de juiste mensen rondom de subsidiepot van in totaal 75 miljoen euro die beschikbaar is voor het saneren van asbest. Goed ook dat u meedenkt over voorfinanciering. De vraag is wel of u in deze groep expliciet wilt pleiten voor het beschikbaar stellen van extra gelden voor deze regio. Dan zal waarschijnlijk een brief uw kant op komen, waarin de getroffen regio hetzelfde zal vragen. Mijn vraag is: kunt u zich daarbij dan aansluiten?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken en geef het woord aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja voorzitter, dat is absoluut geen probleem. Daar sluiten wij ons graag bij aan.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik kijk even rond of een van de andere leden de behoefte heeft om hier verder vragen over te stellen. Dat is het geval. De heer Van Hattem. Gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Terecht dat dit onderwerp vandaag op de agenda staat. De laatste update was van 14 juli jl. Het is goed om nu te horen wat de huidige stand van zaken is. Ik heb toch nog een aanvullende vraag. In het Eindhovens Dagblad van 6 september was het volgende te lezen in het artikel 'Regio wil hagelschadecompensatie van Den Haag en provincie'. Daar werd gesteld dat de afwezigheid van gedeputeerde Spierings bij het bestuurlijk overleg in Zuidoost-Brabant wrevel heeft

gewekt. Ik citeer een Bergeijkse wethouder: 'Het provinciebestuur schitterde door bestuurlijke afwezigheid.' En ze miste de bereidheid om daadkracht te tonen bij de provincie. Mijn vraag is daarom: klopt het dat GS afwezig waren bij deze bijeenkomst? En zo ja, waarom waren ze afwezig? En als het zo is, kunnen we ook iets meer initiatief en betrokkenheid richting de regio verwachten vanuit het provinciebestuur? Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Andere woordmeldingen heb ik niet gezien. Dan stel ik voor dat de gedeputeerde nog op deze vraag ingaat. Aan u het woord, mevrouw de gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het klopt dat we in het overleg in de regio afgelopen maandag enkel ambtelijk vertegenwoordigd waren, omdat het gewoon niet anders in de agenda te plooiën viel. Dat neemt niet weg dat we in overleg met partijen volop bezig zijn om zaken op te pakken en tot oplossingen te komen. In een formulering als 'een gebrek aan daadkracht' of iets degelijks herkennen wij ons absoluut niet.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik stel dan voor de behandeling van deze vraag nu af te ronden. We gaan dan naar de volgende vraag van de heren Roks en Heijman. Wie gaat zich melden voor het woord? Dat is de heer Roks. Aan hem is het woord. Kort en krachtig voor deze vraag.

De heer **Roks** (PVV): Zoals u van mij gewend bent, voorzitter. Dank u wel. Ook namens de heer Heijman van Lokaal Brabant kom ik even terug op de toezegging van gedeputeerde Swinkels van 15 april 2016. We hebben toen een motie ingediend om ondersteuning te vragen van veteranen. De gedeputeerde heeft daarvoor zijn best gedaan. Hij heeft inmiddels wat gesprekken gehad, maar hij heeft alleen maar gesprekken gehad met bestuurders, onder andere de burgemeester van Vught. En de tijd dringt, voorzitter, want 31 december moeten, zoals u weet, de veteranen de Isabellakazerne verlaten. Daarom de volgende vragen aan de gedeputeerde:

1. Wanneer gaat u fysiek het gesprek aan met de veteranen in Vught? 2. Welke instrumenten staan ter beschikking om tot een oplossing te komen? 3. Bent u bereid in het licht van uw Bevochten Brabant eventueel middelen in te zetten om tot een structurele oplossing te komen voor de veteranen in Vught? 4. Gaat u vanaf nu wel proactief de Staten informeren over welke afspraken zijn gemaakt en de gemaakte vorderingen? Namens Lokaal Brabant en de PVV.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Roks voor zijn vragen. Gedeputeerde Swinkels zal namens het college het antwoord geven. Aan hem het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Het is misschien goed om aan te geven dat er inderdaad naar aanleiding van het verzoek in de Staten in april van dit jaar de nodige inspanningen zijn geweest. Maar in dit geval betreft het een goede samenwerking met de gemeente Vught, zouden we kunnen zeggen. Die heeft het goed bestuurlijk opgepakt om te kijken een nieuwe locatie voor de veteranen te vinden. In samenwerking natuurlijk met Defensie. De optie die tot deze zomer mogelijk leek blijkt nu toch niet de oplossing te bieden die we hoopten op snelle termijn te kunnen realiseren, doordat Defensie daarvan afziet. Ik begrijp wel dat er inmiddels een alternatief is waarnaar gezocht wordt, dicht bij de Lunettenkazerne aldaar. En dat daarvoor nog wat onderzoek nodig is om met name de infrastructuur ook goed te doen aansluiten bij de Lunettenkazerne.

Zoals ik ook in het verleden bij de eerste inspanning van de gemeente Vught heb aangegeven, blijven we als provincie meewerken daar waar het mogelijk en noodzakelijk is als we het hebben over de instrumenten die mij ter beschikking staan. Het betreft hier vooral te zorgen dat daar waar provinciale

belangen spelen bij het realiseren van de oplossing wij kijken of we die regelingen en dergelijke zo kunnen organiseren dat die in ieder geval de oplossing niet in de weg staan.

Ik heb tot op dit moment eigenlijk niet begrepen dat de veteranen niet met de oplossing die Vught creëerde uit de voeten konden. Maar als die signalen via u nu wel klinken ga ik natuurlijk ook met de veteranen spreken en dan in persoon om even te horen dat wat ik via de bestuurlijke weg tot nu toe heb gehoord misschien een andere is dan die u via de veteranen verneemt. Om dat in ieder geval kort te sluiten. Dus daar ben ik graag toe bereid. Daarvoor zal ik overigens niet de middelen gebruiken die zitten in het erfgoedbeleid rondom Bevochten Brabant. Dat past als het ware niet. Dat is een ander traject. Zoals gezegd, ik zal kijken wat er bestuurlijk voor oplossingen zijn. Ik laat de gemeente Vught wel in de lead, maar ik ga wel vol meewerken aan een oplossing die op tijd is, want ik snap natuurlijk dat zij graag na 31 december ook een plek willen hebben waar zij samen kunnen komen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Swinkels** (GS, SP): En dan nog even de laatste vraag over het daarover actief informeren van uw Staten. Laat ik u hierbij toezeggen dat ik u schriftelijk zal informeren over mijn ervaringen die ik opdoe bij de veteranen en welk oplossingsscenario er samen met de gemeente Vught gaat worden uitgewerkt. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik geef de heer Roks de gelegenheid voor een vervolgvraag.

De heer **Roks** (PVV): Een op een had ook gekund wellicht. Ik mis de toezegging dat u een keer in gesprek gaat in plaats van over de veteranen in gesprek gaat. En ik zou voorstellen dat u op zijn minst even de tijd neemt om in gesprek te raken met de veteranen. U heeft ze namelijk nog nooit gesproken. En het probleem zit hem inderdaad in het rijksvastgoedbedrijf. Dus ik ben ervan overtuigd dat u een pact voor Veteranen Brabant gaat verzinnen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Ik meende een andere toezegging gehoord te hebben. Maar voor de zekerheid de gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter. Misschien dan nog even heel specifiek. Natuurlijk ga ik in gesprek met de veteranen. Ik wil gewoon even van de veteranen zelf horen hoe zij erin staan.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik kijk nog even rond of iemand van een andere fractie de behoefte heeft om zich aan te sluiten. Dat is niet het geval. Dan ronden we hiermee het vragenhalfuurtje af. Binnen twintig minuten.

Afscheid van mevrouw B. van Haaften-Harkema als Statenlid

De **voorzitter**: Dames en heren. U ziet dat nu het afscheid van mevrouw Van Haaften op de agenda staat. Staat u mij toe haar vanaf de kathedraal toe te spreken. Daarna zal, conform het hier goede gebruik, de fractievoorzitter van haar fractie spreken en tot slot mevrouw Van Haaften zelf. Daarna zullen wij meteen overgaan tot de beëdiging van het nieuwe lid en alles wat daarbij hoort. En daarna schorsen we voor een kopje koffie, zodat we de handen ten afscheid en ter welkom kunnen schudden. Dat even om het verwachtingenmanagement over de orde op orde te krijgen. Dan ga ik nu achter het kathedraal staan.

Geachte collegae, maar vooral natuurlijk beste Brigitte. Want laten we toch maar gewoon Brigitte zeggen, in de wetenschap dat mevrouw Van Haaften weggaat. Bijzonder om eigenlijk voor de zoveelste keer het woord tot je te mogen richten in een afscheid. Maar het is wel een bijzonder afscheid, omdat het nu het

afscheid van het ambt is, de plek in het provinciebestuur waar het allemaal is begonnen. We weten onszelf natuurlijk nog zeer goed het hele mooie en grote afscheid te herinneren, dat alweer twee jaar geleden veel belangstelling trok, toen je als gedeputeerde vertrok en weer terugkwam hier in het hart van het bestuur van onze provincie, onze volksvertegenwoordiging. En het is mooi om dat te zien. Maar het is ook mooi om te zien hoe je na een geweldige inzet voor onze provincie een mooie plek elders gevonden hebt. Ik mag dan nu wel zeggen dat jij in het college iemand was die op een heel bepaalde manier voortdurend het belang van de Staten meeneemt. Dat heb ik meerdere malen meegemaakt, dat schat ik van grote waarde en dat is van grote betekenis. Dat zit in het teken van perspectief, dat zit in het meenemen van het soort ervaringen dat u allemaal hier wel eens heeft over hoe we worden geïnformeerd, wat is de kwaliteit van de stukken, hoe zijn we aangehaakt in de procedures en wat is de rol van een volksvertegenwoordiging in dat complexe proces van vaak langjarige processen van besluitvorming? En Brigitte heeft in de rol van de gedeputeerde meermalen zeer indringend gezegd: let nou eens even op het perspectief van de Staten, van de Statenleden. Dus in die zin was het ook mooi om te zien dat je hier ten volle in het midden van het hart van het bestuur terugkeerde. En dat na een periode waarin je eerder de Staten dienende – van 1999 tot ongeveer 2006 en nu dus nog een jaartje – per saldo zo’n negen jaar in de Staten hebt verkeerdd. Met een uitstap, zou je kunnen zeggen, naar het dagelijks bestuur van de provincie. Je hebt in 2006 als gedeputeerde Jeugd, Cultuur en Samenleving Roel Augusteijn opgevolgd. En ook die periode is indrukwekkend. Je hebt de provincie indrukwekkend gediend. En dat op een manier die niet makkelijk was, althans in termen van de tijd die we hadden. Het was natuurlijk de tijd van forse bezuinigingen en grote veranderingen in de allocatie van takenpakketten. De provincie verloor een aantal taken naar een aankomende decentralisatie naar de gemeente. En ons is, Brigitte, altijd opgevallen met wat voor een groot hart voor de mensen achter die ingewikkelde en complexe dossiers jij handelde en dan was je op je best. Het ging uiteindelijk om mensen die zorg nodig hebben, mensen die hulp nodig hebben. Ik herinner me ook nog de enorme inzet op het gebied van de steunfuncties. Dat waren functies waarvan de vraag op een gegeven moment heel duidelijk op tafel lag: steunen wij hen of steunen ze ons? Er was een behoefte om tot een sanering en tot een herontwikkeling van die functie te komen. Maar dat was als dossier ingewikkeld en lastig. Dat zijn dossiers waarbij je stopt altijd. Stoppen is een van de meest slecht ontwikkelde routines in het openbaar bestuur. Dat kunnen we vaak helemaal niet goed. En jij hebt het daadwerkelijk fantastisch gedaan. Ook weer met grote zorg voor bijvoorbeeld de medewerkers. Het was heel goed om te zien dat je niet de boodschap had dat we stopten, omdat dat werk niet meer belangrijk was. Het was ook hier in het debat in de Staten een groot thema. De reden om te stoppen was ook niet omdat die mensen het werk niet goed deden. Maar het was simpelweg het besluit om ze op een andere bestuurslaag te alloceren. En dat is soms een pijnlijk dossier geweest. Maar jouw prudente en zorgvuldige inzet heeft ervoor gezorgd dat het eigenlijk heel goed is gelopen. Een tweede element dat constant in jouw werk opvalt, is dat het altijd ook gepaard gaat met het ontwikkelen van een nieuw perspectief. Nieuwe dingen doen. Dus stoppen ook zien als een kans om nieuwe dingen te doen. Je hebt het woord gevoerd over vele onderwerpen in deze Staten. In je eerste periode, als lid van deze Staten, en daarna uiteraard als gedeputeerde. Indrukwekkend veel dossiers, te veel om op te noemen, zijn door jouw bestuurlijke handen gegaan en hebben jouw politieke aandacht gehad. Maar woorden als ‘monumentenbeleid’, ‘de inzet op erfgoedcomplexen’, de ‘leefbaarheid’ ‘de multifunctionele accommodaties’ en ‘idops’, gewoon plekken waar mensen gezellig samenkwamen en de kracht van een gemeenschap bevorderden – zo zouden we het ook kunnen zeggen – waren dingen waar je indrukwekkend hebt gepresteerd. En de dorpenderby zal denk ik ook voor eeuwig met jouw naam verbonden zijn: Brabanders die met elkaar in competitie gingen. Maar intussen gebeurde er natuurlijk iets heel anders, werd er nagedacht over de leefbaarheid van de samenleving. En sportbeleid mag ik op dit moment niet vergeten. Dat was ook zo’n onderwerp dat je met hart en ziel hebt gediend. En dan heb ik het nog niet over de inzet om de pogingen te steunen om de culturele hoofdstad hier te krijgen, wat uiteindelijk

natuurlijk ook een soort wedstrijd was die per saldo, als we terugkijken, Brabant heel veel heeft gebracht in contacten, samenwerking, gemeenschappelijk elan en vernieuwing van beleid, terwijl dat natuurlijk niet de oorspronkelijke bedoeling was, maar een welbedoeld bijeffect van deze operatie.

Beste Brigitte. Het is enorm veel geweest. En het is fantastisch om te zien dat die ervaring nu beloond wordt, ook buiten de grenzen van het provinciale bestuur. Want je hebt een belangrijke nieuwe functie gekregen in de raad van bestuur van de stichting SDW, een instelling die goed is in specialistische ondersteuning, begeleiding en behandeling van mensen met een beperking of een ontwikkelingsachterstand. Uiteindelijk gaat het daar gewoon ook weer om zorgen voor mensen die het net even minder makkelijk hebben dan wij, zoals we hier zitten, waarmee het allemaal vanzelf goed gaat. Er zijn veel mensen in de samenleving waarbij dat niet zo is. Die mogen wij niet vergeten. Daar moeten we voor zorgen. Dat gebeurt door instellingen, vrijwilligers en ook door professioneel geleide organisaties waar het hart en de ziel van de zorg tot in de raad van bestuurskamers klopt. Brigitte, ik ben er van overtuigd dat dat gaat gebeuren. Namens het provinciaal bestuur, namens ons allemaal, wil ik jou dankzeggen voor je jarenlange inzet hier in ons midden en wil ik je de gebruikelijke roemer aanbieden, die altijd gepaard gaat met het vertrek uit het hoogste ambt dat we hier in de provincie hebben en dat is lid van onze Staten. Mag ik je vragen om die in ontvangst te komen nemen? Dank je wel.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik geef graag het woord aan de voorzitter van de CDA-fractie, mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Beste Brigitte. Vandaag is het einde van een tijdperk. Want in de vorige eeuw, in 1999, kwam jij hier het provinciehuis binnen als nieuw gekozen Statenlid. En nu, zeventien jaar later, neem jij afscheid. Daarvan heb je negen jaar aan deze kant van de tafel gezeten en acht jaar aan de andere kant. Het zijn zeventien bijzondere jaren, waarin jij je hebt ingezet voor Brabant en de Brabanders. En graag wil ik terugkijken naar wat jij aan Brabant en ook aan dit middenbestuur in die zeventien jaar hebt gegeven. En hoe kan het ook bijna anders dat ik start met leefbaarheid. Want daar gebeurde iets moois. Jij bent de eerste geweest die mensen zelf liet meedenken over de plannen die we gingen realiseren en de mensen kennis met elkaar liet delen. En of het nu over idops ging, over die multifunctionele accommodaties, over leefbaarheid en Brabant of over slimme zorg, jij was je tijd vooruit. En wat leverde het op? Naast uitvoerbare en gedragen plannen voor gemeenten en de provincie een heel mooi bonuseffect. Namelijk dat al die Brabanders ontdekten dat ze veel meer konden dan dat ze zelf dachten. En ach, noem het leefbaarheid, living labs of sociale veerkracht. Het maakt niet uit. Het werkt en het maakt Brabant sterker.

En dan sport. Want bij sport heb jij je ingezet voor sporten voor iedereen. Het Sportplan, De Karavaan en het jeugdsportfonds zijn daarvan heel mooie voorbeelden. En tussendoor was je als gedeputeerde nog verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de erfgoedcomplexen met heel mooie resultaten en het overdragen van de jeugdzorg aan de gemeenten. Waarbij gemeenten op dit moment meemaken hoe ingewikkeld die eigenlijk is.

En dan is er natuurlijk cultuur. Het realiseren van samenwerking in cultureel Brabant. Eerst met de culturele hoofdstad en niet veel later door Brabant C. En dat is heel belangrijk, daar zijn we nu ook heel blij mee. Juist ook in de tijd dat Den Haag de cultuur in Brabant een beetje vergeet. En iedereen weet dat voor jou kunst en cultuur een heel belangrijke plek in je hart heeft. Dat is voor onze fractie ook de reden geweest om jouw afscheid van de fractie te nemen in het Noordbrabants Museum. Dat is een schitterend museum dat in precies twee jaar en volledig volgens plan werd getransformeerd tot Het Museumkwartier. En dit jaar hebben we gezien dat het nationaal en internationaal heeft geschitterd als het thuis van de Jeroen Bosch-tentoonstelling. Ook wel een mooie kroon op jouw werk daar.

Na de laatste verkiezingen kwam er wel een nieuwe uitdaging. En Brigitte, waarvoor we allemaal heel veel respect hebben is de manier waarop jij de afgelopen jaren als Statenlid bij ons in de fractie hebt gewerkt. Want het verschuiven van de ene naar de andere kant van de tafel is toch een heel grote verandering en dat heb jij voortreffelijk gedaan. Je hebt heel snel de knop omgezet en bent een heel belangrijke speler in ons fractieteam. Vol energie. En we hebben als fractie samen veel gesproken, geleerd, maar zeker ook gelachen. En in de Statenzaal, en daar zit je nu ook op de achterste bank, heb je een mooie plek tussen de twee jongste leden van onze fractie. Een mooie plek met ook een goed overzicht over de rest van de zaal. En vanuit die plek kon je ons ook heel veel leren. Want jij leerde ons observeren hoe het allemaal liep en ook de strategie bepalen. En leren is ook altijd aan twee kanten, dus wij leerden jou dan weer omgaan met je telefoon, Outlook en je computer.

Brigitte, je bent een politicus en een bestuurder met gevoel voor mensen. Met rentmeesterschap, dat mooie CDA-woord, op relaties. En een heel zuiver gevoel voor rechtvaardigheid en solidariteit voor iedereen. Als ik terugkijk naar jouw belangrijkste bijdrage in die zeventien jaar is dat jij Brabanders het vertrouwen hebt gegeven dat de provincie er voor de Brabanders is en niet de Brabanders voor de provincie.

Wij gaan je ontzettend missen in de fractie. En in Roosendaal, bij de zorginstelling SDW, mogen ze in hun handjes knippen met zo'n topbestuurder in de zorg. Brigitte, hartelijk dank wat je voor Brabant en de Brabanders hebt gedaan.

(Applaus)

De **voorzitter**: En dan nu het woord aan Brigitte van Haaften.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (CDA): Dank u wel, voorzitter, dat ik nog één keer de gelegenheid krijg om hier iets te zeggen. En het is mijn maidenspeech, in ieder geval in deze periode. Dus ik word ook niet geïnterrupteerd. Ik pak mijn kans om nog iets te zeggen. Ik heb overwogen om de burgemeester van Eindhoven na te volgen. Voor wie dat niet hebben gezien, zijn afscheidsspeech was geklokt op 48 minuten en 26 seconden. Dus dan weet u dat.

Heel veel dank voor de waarderende woorden die vanmiddag zijn gesproken. En ik voel het niet als losse woorden. Het past in de manier waarop wij al die jaren met elkaar zijn omgegaan. Voor mij voelt dit afscheid als de afsluiting van een belangrijk hoofdstuk in mijn leven. De cirkel is rond. In 1999 begonnen als Statenlid, in 2006 gedeputeerde en nu het laatste jaar weer actief als Statenlid. En nu ik een andere baan heb gevonden, is dit een goed moment om aan een nieuw hoofdstuk te beginnen. Een mooie gelegenheid ook om even terug te blikken. Nog even een paar dingen van vroeger in herinnering roepen. Want ja, als ik straks weg ben, dan kunt u alleen nog terugvallen op het geheugen van Nico Heijmans. En dat laat hem wel eens in de steek, heb ik gemerkt. Dus Nico, een selectief geheugen is nog erger. Vooral in de politiek, Nico.

In 1999 bestonden Provinciale Staten uit 79 leden en werkten we hier nog in het monistische systeem. De directeur van de provincie was natuurlijk de secretaris van GS, maar daarnaast ook onze griffier. De gedeputeerden waren gewoon ook lid van PS en stemden mee over hun eigen voorstellen. Dat kun je je nu niet meer indenken. De scheiding tussen uitvoering en controle is nu veel logischer. Maar laten we dat nou ook niet overdrijven. Want als het goed is staan we allemaal, GS en PS, oppositie en coalitie, voor dezelfde zaak: het belang van Brabant en de Brabanders. En binnen de CDA-fractie hebben we dat uitgangspunt gelukkig altijd gehanteerd.

In 1999 kregen we elke week de notulen van de fractievergadering en alle vergaderstukken per post toegestuurd. Zulke dikke enveloppen. Ook dat kun je je nu niet meer voorstellen. De techniek heeft een enorme vlucht genomen. Ik moet er weliswaar af en toe bij geholpen worden, ik geef het toe, maar het maakt het werk op vele fronten een stuk makkelijker. De vraag aan de overheden om transparantie zouden

we mede dankzij die technologie toch eenvoudig moeten kunnen beantwoorden. En toch hebben we daarmee regelmatig moeite. Komt dat doordat we onze partners onderschatten? Zeggen we niet iets te snel dat het proces verstoord zal worden door openheid te geven?

In 1999 was geld het belangrijkste sturingsinstrument van de provincie. We kregen elk jaar meer binnen aan dividenduitkeringen. En toen we de aandelen van Essent verkochten was het imago van de provincie helemaal duidelijk: daar klotst het geld tegen de plinten; ze weten van gekkigheid niet wat ze ermee moeten. Overigens was dat debat over de aandelenverkoop een van de beste debatten die hier in deze zaal gevoerd zijn. Heel bijzonder om dat mee te maken en daar onderdeel van te zijn. Toen een paar jaar later die focus op geld ons in de weg kwam te zitten vertaalde zich dat in een aversie tegen subsidies. Het verboden s-woord heb ik het wel eens genoemd. Een onterechte weerstand, vind ik. Om subsidies te gebruiken als sturingsinstrument moeten wij onze doelen beter formuleren. Daar zit hem de kneep. Aansluiten bij en stimuleren wat in de Brabantse samenleving al aan het gebeuren is, zonder daar allerlei dingen bij te verzinnen die de inventiviteit en creativiteit in de kiem smoren. Zonder te vervallen in detaillistische regeltjes, maar vanuit vertrouwen in mensen en hun ideeën. Minder juridisch, meer rechtvaardig. Dat zou pas innovatief zijn.

In 1999 was de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg net een provinciale taak geworden. Net een nieuwe taak hier. De provincie heeft ongelooflijk veel verbeterd in de aansturing en de samenwerking in die sector. En hoewel de decentralisatie naar de gemeenten verdedigbaar is – ik heb ook van harte aan die overdracht meegedaan – zie ik ook dat een aantal resultaten uit die provinciale periode helaas weer aan het verdwijnen zijn. We praten wel over één gezin, één plan, maar één overheid lukt nog niet zo best. En dat brengt mij nog op de rol van het middenbestuur. ‘U bent belangrijk, want u hebt geen direct belang’ zei iemand eens. En dat is een interessante notie, want dat betekent dat de provincie vaak een doorslaggevende rol kan vervullen juist op onderwerpen waar we eigenlijk niet over gaan. Alle discussies over het wel of niet oppakken van taken leveren even zo vele gemiste kansen op. De kans op erkenning, de kans op samenwerking, creativiteit enzovoort. Er staan hier vier belangwekkende spreuken op de muren, vlak boven u. En in dit verband zou ik u willen wijzen op die ‘age si quid ages’: doe wat gedaan moet worden als dienstbare overheid die het belang van de Brabanders vooropstelt en verزند niet in al die discussies.

De grootste uitdaging voor het middenbestuur is wel de zichtbaarheid. Als de provincie er niet in slaagt om het beleid en de activiteiten dicht bij burgers en hun organisaties te brengen, dan zal bij de volgende verkiezingen de opkomst weer laag zijn. Dan komen we los te staan van wat er in Brabant gebeurt. En er zijn volop mogelijkheden om mensen een actieve rol te geven. Zij willen immers liever meedenken dan voor voldongen feiten te worden gesteld. Dat geldt trouwens voor Brabanders en Statenleden. Hier zou ik die spreuk aan de overkant bij willen halen: nemo solus satis sapit: niemand weet alleen genoeg. Door samen te werken aan de goede dingen worden we samen eigenaar van het succes. En er zijn onvoorstelbaar veel successen om gul uit te kunnen delen.

Voorzitter. Ik heb ontzettend genoten van mijn provincietijd en zeker ook van het afgelopen jaar in Provinciale Staten. Dat komt vooral door de goede sfeer in de Staten. Tussen de fracties onderling is heel veel contact. Doordeweeks, zal ik maar zeggen, maar ook in deze zaal. Heel mooi om daar onderdeel van te zijn. Fijn dat u daar als voorzitter ruimte voor geeft. Goed dat onze gezamenlijke doelen centraal gesteld kunnen worden in plaats van het uitvergroten van heel kleine verschillen.

Vooral heb ik het afgelopen jaar genoten van mijn CDA-fractie. Direct vanaf de installatie vorig jaar zijn we een team geworden. Humor, lef en relativeringsvermogen gaan hand in hand met toewijding, inzet en energie. Wat een geweldige club! Ik verzeker u dat zij u onder de inspirerende leiding van Marianne van der Sloot steeds zullen blijven verrassen. Dit was geen begindingetje, dit gaat vier jaar duren.

Voorzitter. Afgelopen 1 augustus ben ik gestart als bestuurder van SDW, een prachtige club in Roosendaal en West-Brabant. Begeleiding, behandeling en zorg voor mensen met een verstandelijke beperking hebben

mijn hart en vanuit zo'n veertig locaties in West-Brabant werken we aan een zinvol leven voor mensen die daar ondersteuning bij nodig hebben. Ook op die plek wil ik dus mijn bijdrage blijven leveren aan de Brabantse samenleving. En ik weet zeker dat ik velen van u zal blijven ontmoeten, want zo zit Brabant gewoon in elkaar. Tot ziens, zeg ik dus. Ik dank u allen heel hartelijk voor mijn geweldige jaren bij de provincie. Ik ga geen namen noemen van mensen binnen of buiten deze zaal. Ik houd het gewoon bij houdoe en bedankt.

(Staand applaus)

De **voorzitter**: Dank je wel, Brigitte, voor de mooie toespraak en de wijze lessen, die het zeer de moeite waard zijn om nog eens goed na te lezen en om over na te denken.

Nog even op de stoel die zo dadelijk zal worden ingenomen door jouw opvolger. Dat brengt mij tot het volgende agendapunt.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten

De **voorzitter**: De opvolger zal geïnstalleerd en beëdigd kunnen worden als uit de geloofsbrieven blijkt dat er geen beletsel is. Die zijn onderzocht door een commissie uit uw Staten, bestaande uit mevrouw Meeuwis-van Langen en de heren Heijman en Smeulders. Voorzitter is mevrouw Meeuwis-van Langen en ik vraag haar ons verslag te doen van de werkzaamheden en de resultaten daarvan.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Bahar onderzocht en in orde bevonden. De heer Bahar voldoet aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervult volgens zijn eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie geeft de Staten dan ook in overweging om te besluiten tot toelating van de heer Bahar.

De **voorzitter**: Ik dank de commissie voor de werkzaamheden en stel voor dat we dit verslag voor kennisgeving aannemen. Ik geef u in overweging tot toelating van de heer Bahar te besluiten. Dat kan denk ik bij acclamatie. Dat lijkt het geval te zijn.

(Applaus)

De **voorzitter**: Dan wil ik nu de kamerbewaarder vragen de heer Bahar naar voren te leiden voor de beëdiging en ik verzoek u allen daarbij te gaan staan.

De **griffier**: Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gunst of gift heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Bahar** (CDA): Dat verklaar en beloof ik!

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan wil ik u graag als eerste van harte feliciteren.

(Applaus)

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering tot 15.50 uur, zodat wij de felicitatie onder het genot van een kopje koffie kunnen voortzetten.

Schorsing.

De **voorzitter**: Dames en heren. De vergadering is heropend.

Actuele moties

Er zijn geen actuele moties.

Stemmingen

De **voorzitter**: Wij zijn toe aan de stemmingen. En dat betekent dat we dat ook even laten weten aan degenen die misschien nog net niet binnen zijn. Maar ze gaan nu wel plaatsvinden.

71/16 Lijst ingekomen stukken 4 juni 2016 tot en met 8 juli 2016

De **voorzitter**: Er is één voorstel, waarover wordt gestemd, de lijst van ingekomen stukken van 4 juni 2016 tot en met 18 juli 2016. Wenst iemand daarover bij de stemming het woord te voeren? Dan stel ik voor dat we dit bij acclamatie conform het voorstel van de griffier afhandelen.

Besprekstukken met stemming

47/16 Verantwoording tussenuitspraak Raad van State inzake PIP Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar de besprekstukken inclusief stemming. Als eerst is dat besluit 47/16 Verantwoording tussenuitspraak Raad van State inzake PIP Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69. De fractie van de VVD voert als eerste het woord. Mevrouw Otters heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. In deze Statenzaal zijn in ieder geval twee Statenleden aanwezig die op de middelbare school het Hertog Jan College in Valkenswaard hebben gezeten. En daar ben ik er een van. En in de tijd dat ik op de middelbare school zat, zo'n dertig jaar geleden, was de verkeersproblematiek in het centrum van Valkenswaard een doorn in het oog. Toen al werd gezegd dat het de leefbaarheid in Valkenswaard absoluut ten goede zou komen als het doorgaande internationale verkeer, ook het vrachtverkeer, niet meer midden door deze gemeente hoefde te rijden. En datzelfde gold ook voor het sluipverkeer en de opstoppen in de omliggende dorpen. Het gebouw van het Hertog Jan College is een aantal jaren geleden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De situatie van die provinciale oude weg 69, van Eindhoven via Aalst, Valkenswaard naar België, is in de loop der jaren niet vernieuwd.

De VVD-fractie is afgelopen voorjaar bij het informatiecentrum van de grenscorridor N69 in Westerhoven op werkbezoek geweest. En bijzonder toevallig werd uitgerekend die dag de tussenuitspraak van de Raad van State bekendgemaakt aangaande de grenscorridor N69. En daarover gaat dit voorliggende besluit. Het voorliggende aangepaste PIP is namelijk een reparatie-PIP, waarmee voldaan wordt aan die tussenuitspraak van de Raad van State. Juridisch gezien een puur technisch voorstel, want die elf verbeterpunten zijn een voorwaarde waardoor dit infrastructureel project gerealiseerd kan worden. De

grensridor N69 betreft een dossier dat al ruim dertig jaar loopt, waarover in oktober 2014 door Provinciale Staten hier voor het PIP in casu is gestemd. Ik kijk naar de gedeputeerde en ik zeg: gas erop

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Mevrouw De Hoon van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voorzitter. Een fantastisch historische les zojuist gehoord, die ik niet zal gaan herhalen. Ik kan het kort houden. Het is not done om pluimen uit te delen voordat de eindstreep is gehaald. Maar eerlijk is eerlijk, de oplossingen die tot stand zijn gekomen naar aanleiding van de elf gebreken, zoals geconstateerd door de Raad van State, zien er Raad van Statewaardig uit. Gedeputeerde, blijf uw aandacht houden voor een secure en volledige communicatie richting betrokken bewoners en partijen. En heel veel succes.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. Mevrouw Arts van de SP-fractie heeft het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Wat mijn fractie betreft is dit een tamelijk administratieve zaak, zoals mijn voorgangster, mevrouw Otters, al vertelde. Naar aanleiding van het agendapunt heb ik nog wel een vraag aan de gedeputeerde. Wij hebben bij het vaststellen van het PIP indertijd erop aangedrongen dat wij op de hoogte gehouden zouden worden van hoe de aansluiting in Dommelen verkeerstechnisch rondgebreid zou worden. Die was toen nog niet in orde. En wij hopen als fractie dat wij van de gedeputeerde te horen krijgen dat dat op een fatsoenlijke manier verkeerstechnisch kan worden afgehandeld, zodat bewoners daarvan niet al te veel overlast zullen gaan ondervinden. En we hopen dat de gedeputeerde ons daarover nu of op niet al te lange termijn een mededeling kan doen.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Arts. De heer Van den Berg van de fractie van de PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Na het gedoe met de bedreigde dwarsgestreepte flutvlinder en het door stikstof bedreigde gele gordelroosje, het gemier over 1,5 m² natuurcompensatie, al dan niet inclusief natte natuurplek, lijkt het dan eindelijk zo ver dat de schop de grond in kan. En mijn vraag aan de gedeputeerde is wanneer de schop de grond in gaat en wanneer de inwoners van Aalst en Valkenswaard nu eindelijk zijn verlost van die verkeerschaos die daar inderdaad al decennia aan de gang is.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg. De heer Smeets van de fractie van GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Vanochtend was de heer Zwerts aanwezig om in te spreken over de N69. En ook op basis daarvan heb ik nog een aantal vragen. Het gaat inderdaad om een reparatie-PIP. Je zou kunnen zeggen dat dat administratief is en even gas geven. Het gaat ook om de natuurwaarden van een belangrijk Natura 2000-gebied, die in gevaar kunnen komen. Daarnaast wordt niet in de stukken aangegeven wat de financiële gevolgen zijn van al die aanpassingen. Het gaat om een totaalbudget van 142 miljoen euro. Daarnaast is er een aantal beekdalen, die als gevolg van dit plan doorkruist worden, aldus de dorpsraad van Westerhoven. Wat betekent dat voor de Brabantse natuur en landschap?

Dan is er ook nog sprake van een buisleidingnetwerk van Petrochemical Pipeline Services dat verlegd moet worden. Onbekend is, ook in de stukken van de Raad van State en de provincie die ik heb gelezen, wat dat voor natuur en landschap betekent als daar een omlegging plaats moet vinden. In de uitspraak van de Raad van State was ook eerder aangegeven dat er geen onomkeerbare activiteiten in de tussenliggende

periode zouden worden uitgevoerd, maar in de stukken kwam ik ook tegen dat er toch in die tussenliggende periode een drietal boerderijen is opgekocht.

Voorzitter. Ik zou zeggen: voorzichtig gas geven en dan misschien verder kijken. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. Dan de heer Oosterveer van de fractie van 50PLUS, heb ik begrepen. Aan hem het woord.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Dank u wel. Om de historie toch te zien wil ik graag nog tien jaar voegen bij mevrouw Otters. Want het is al veertig jaar geleden dat we hebben zitten emmeren over een goede verbinding die kant uit. En ik zal alleen maar De Hogt noemen, dan weet iedereen waarover ik het heb.

Wat we nu hebben is uiteindelijk een breed gedragen plan door de gemeente en groeperingen. En uiteraard, als ik praat over een breed gedragen plan, wil dat niet zeggen door iedereen gedragen. Laten wij luisteren naar die meerderheid. Laten we uitzoeken wat we dus nog kunnen aanpassen als het nodig is. Maar op dit moment zeg ik, de voorstellen die voorliggen tot het aanpassen van het PIP zijn prima. Dat er misschien ergens een vlekje in zit zou best kunnen. Daar is de Raad van State voor. Wat dat betreft niet alleen gas, maar ook speed erop.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. De heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. We besluiten vandaag over een aangepast Provinciaal Inpassings Plan voor de N69. Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State zijn er aanvullingen gedaan. Noch in het PIP, noch in de aanvulling geeft de provincie echter zekerheid dat de natuur in stand blijft. Het kan dus goed zijn dat er natuur verdwijnt en dat gaat de provincie monitoren. Mocht de natuur verdwijnen, dat wil zeggen dat de natuurwaarden verdwijnen, welke maatregelen kun je dan nog nemen? Het kernpunt is dat je als provincie niet kunt uitsluiten dat je schade aan de natuur berokkent. Maar, voorzitter, het leed is al geleden op het moment dat voor deze variant van de N69 is gekozen. Een weg die de problemen voor het verkeer nauwelijks oplost, denk aan de doorstroming door Aalst, maar wel de leefbaarheid voor veel mensen, zoals in Dommelen, aantast. En, dat mogen we niet vergeten, het Brabantse land, het Dommeldal, de Run, de Keersop, voor altijd onherstelbaar beschadigd. Feitelijk is geen enkele compensatie voldoende voor deze kapitale blunder. Sterker nog, verkeerskundig staat als een paal boven water dat de weg problemen gaat veroorzaken met de aansluiting op de A67 en de A2.

In het proces kun je spreken van een nieuw fenomeen. De provincie was gewaarschuwd dat de natuurbescherming binnen het PIP niet op orde was. En toch gaan we door met een weg waarvan niet met zekerheid te zeggen is of de natuur het er goed af zal brengen. Ook nu nog weten we niet welke natuurwaarden binnen het PIP beschermd zullen gaan worden. En dat geeft grote onzekerheid voor de bescherming van onze natuur. De uitstoot van stikstof is wereldwijd een van de grootste boosdoeners als het gaat om aantasting van de natuur. Het wordt niet voor niets een sluipmoordenaar genoemd. Ja, de provincie stelt dat er maatregelen worden getroffen om de staat van de natuur niet te laten verslechteren.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil van de Partij voor de Dieren nou eens graag weten wat voor hen belangrijker is. Er zitten mensen al decennialang aan een zwaar overbelaste weg allerlei uitlaatgassen in te ademen en het enige wat ik van de milieubeweging hoor is het gemier over een beetje stikstof dat de plantjes een beetje harder laat groeien. Waar legt u uw prioriteit?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik kom daar dadelijk op in mijn bijdrage. Wij zeggen niet dat er geen noodzaak is voor een weg. Als de regio vindt dat er een nieuwe weg moet komen, dan is dat zo. Het gaat erom dat die afweging goed gedaan is en dat moet de PVV toch aanspreken. Dat het gaat om een prachtig cultureel Brabants landschap. Leuk dat je er aan voorbij en doorheen rijdt, maar het wordt wel voor altijd tenietgedaan en dat krijg je nooit meer terug.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): U vraagt zich af of die afweging goed is gedaan, maar er is toch over besloten en gestemd op 31 oktober 2014 hier in deze zaal? Daar was u zelf bij. En ik weet ook hoe u gestemd heeft, maar ik denk dat we vandaag gaan stemmen over het technisch repareren van dit PIP naar aanleiding van die tussenuitspraak. Bent u het daarover met mij eens?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Het kan heel eenvoudig zijn. Als een meerderheid van de Staten niet voorstelt, stemt die dus tegen. En daarmee is er een mogelijkheid en ruimte voor een alternatief. Ik vind niet dat je door moet gaan met slechte dingen te doen als je de kans krijgt om het te herstellen. Er zijn hier partijen die nu in het college zitten, die hebben hiervoor tegen die weg gestemd. Dus die wil ik die kans zeker niet ontnemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Maar u bent het ook met mij eens dat we hier zijn in een democratisch stelsel, waarin de meerderheid dus wel iets bepaald heeft. En de meerderheid heeft bepaald dat dat PIP is vastgesteld.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Een meerderheid mag bepalen dat het vorige voorstel is vastgesteld, maar niet wat ik hier mag zeggen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, even naar de VVD. Ik herinner me wel meer zaken die we hier ooit eens in meerderheid hebben aangenomen. Dan aan de noordkant van Eindhoven. Dus daar zal ik niet te brutaal over zijn. Ik wil graag eenieder de vrijheid gunnen om te stemmen zoals die wil.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat de heer Van der Wel zijn betoog vervolgt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Zoals ik al zei is de uitstoot van stikstof een van de grootste boosdoeners als het gaat om aantasting van onze natuur. En het is een sluipmoordenaar, mijnheer Van den Berg. Dus u ziet het niet meteen. En u zegt dat het goed is voor de plantjes, maar daar denken deskundigen toch anders over. Waarom zouden we anders als provincie veel geld gaan besteden om die

aantasting teniet te gaan doen? Dan kunt u ook net zo goed zeggen dat ook maar te laten zitten. En dat zult u misschien ook wel vinden.

De provincie stelt dat er maatregelen worden getroffen om de staat van de natuur niet te laten verslechteren.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik zal u het antwoord geven op zijn PVV's: omdat het moet van Brussel.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. En dan blijft nog steeds het argument dat het prachtige Brabantse landschap, dat de PVV altijd heel erg belangrijk vindt, nu in één klap teniet wordt gedaan.

Voorzitter. Het PIP geeft aan dat er geen absolute zekerheid is. En ja, er zullen maatregelen worden verankerd in het PIP, artikel 6.3. Toch blijft het ongekend dat wij als provincie hierover geen zekerheid kunnen geven. De maatregelen zullen best worden uitgevoerd, maar de vraag is of het ook gaat werken. Wordt met het gebruik van bijvoorbeeld vernatting de kwetsbare natuur gespaard? We hebben daarmee heel weinig ervaring. Immers – en nu wordt het technisch – als er eutrofiëring optreedt, dan mag je geen vernatting toepassen. En dan is de makkelijkste oplossing voor de provincie weggenomen en dan strandt het hele verhaal. Dan zijn er weinig andere opties dan de weg af te sluiten. En de commissie MER heeft dit gevaar ook opgemerkt. We nemen dus een reëel risico. Je legt de weg door een kwetsbaar gebied en daar ging het eigenlijk al fout. De West-Middenvariant zou over bestaande wegen gaan en de insprekers hebben het ook nog maar een keer benadrukt: er zou een beter alternatief zijn geweest. Dan had je geen problemen met de natuur hebben gehad. En trouwens ook niet met bijvoorbeeld landbouwverkeer. In het huidige plan gaan er nog steeds, zoals het er nu uitziet, over een deel van de N69 wellicht tractoren rijden. De vraag is of iedereen daar 40 km per uur gaat rijden. In ieder geval zijn er extra maatregelen nodig en die kosten ook weer extra geld. Ik heb daar nog niets over gehoord, maar ik neem aan dat dat te zijner tijd wel komt. Ook de aansluiting van de N69 op de snelwegen A67 en A2 is nog niet opgelost. Ook een beetje een vreemde zaak.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel. Wilt u gaan afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Jazeker, voorzitter. Want zoals de minister al heeft aangegeven, komt er geen verbreding van de A67 met de A2. Want dat kost namelijk vele miljoen euro's. Eind jaren negentig, want mensen gaan terug in de geschiedenis, had Rijkswaterstaat de variant West-Midden al bedacht. En dat was niet voor niets een aansluiting op de andere verbindingsweg. Die is goedkoper en geeft minder aantasting van ons prachtige Brabantse landschap.

Dus, VVD, het beste wat je nu kunt doen, is wel tegen dit besluit stemmen, omdat het ruimte geeft om opnieuw naar de beste oplossing te kijken. En die kan best nog een paar jaar langer duren.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. De heer Heijman van Lokaal Brabant heeft het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik was eerst van plan om een langere bijdrage te doen, maar na de bestudering van de stukken en wat praten met betrokkenen wil ik kort hier aangeven dat Lokaal Brabant akkoord met dit voorstel zal gaan. Wij denken dat zo'n langdurig proces op een gegeven moment een afsluiting verdient. Het is bewezen dat deze weg in deze contreien nodig is.

Ondanks dat er nogal wat natuurvraagstukken zijn denk ik dat we niet anders kunnen dan deze operatie goedkeuren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage en geef de gedeputeerde graag het woord. De spreektijd van u is ongeveer zes minuten.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter en Statenleden voor uw inbreng. De woorden van de VVD en het CDA slaan echt de spijker op hun kop. In juridische zin is hier sprake van een bestuurlijke lus. En dat zou in Jip en Janneketaal zoveel betekenen als dat de Raad van State heeft gezegd: Statenleden, u heeft een goed PIP vastgesteld; er is geen sprake van bezwaren meer als het gaat om nut- en noodzaakdiscussies; die zijn verworpen; de ingediende bezwaren over de tracékeuze zijn verworpen; materieel gezien zijn alle inhoudelijke maatregelen over compensatie allemaal in orde; er is nog maar één voorliggend vraagstuk; er moet nog een aantal technische aanpassingen gedaan worden. Daarom hebben we een bestuurlijke lus. Dat betekent zoveel als dat de Raad van State heeft gezegd: Statenleden, op inhoud heeft u een goed voorstel vastgesteld, maar juridisch gezien moet u nog even een paar dingetjes verwerken, voordat daadwerkelijk in 2017 de schop in kan, zeg ik tegen de heer Van den Berg. En wij in 2019, 2020 van die weg kunnen gaan genieten. Dat gezegd hebbende, heb ik denk ik al veel vragen beantwoord. Iedereen die een gesprek wil voeren in termen van heroverweging over materiële vragen, die hier misschien nog wel in het PIP zitten, dat is echt een gesprek aan uw Staten. De heer Van der Wel zegt dat het besluit nog geen besluit is en het nog niet definitief is, zodat u die discussie zou kunnen heropenen. Theoretisch gezien is dat helemaal waar, maar dat is dan een gesprek dat u niet met mij, maar met elkaar moet voeren. Die vragen die zijn gesteld, laat ik echt even hier in het midden van de arena liggen.

Voor de goede orde is het wel even goed om nog drie dingen te zeggen. Wat doen we dan wel in deze aanpassing van het PIP? Het eerste is dat over de nog te realiseren aansluiting voor een particulier opmerkingen zijn gemaakt. Een stuk grond is aangekocht en daarmee wordt die aansluiting gerealiseerd. Het bezwaar is ingetrokken, dus die technicality is verdwenen.

Ten tweede hebben we het volgende gedaan. Toen ik de stukken ter voorbereiding op vandaag nog een keer goed las ziet u ook op de eerste pagina staan dat die weg pas in gebruik mag worden genomen als u daadwerkelijk alles wat u zegt te gaan doen, heeft gedaan. Dan kom ik ook op het punt dat de heer Van der Wel een spook opwerpt dat we niet weten wat we zouden kunnen doen en dat er heel veel onzekerheden zijn. Nou, daar herken ik mij niet in. Maar waarschijnlijk doelt de heer Van der Wel op de zin dat we niet wetenschappelijk kunnen bewijzen dat alles precies zo uitpakt zoals we hebben bedacht. Daarom ook dat extra slot op de deur. Namelijk de zin 'linksom of rechtsom moet u aan uw verplichtingen voldoen'. Dat doen we met de vele partners waarmee we samenwerken.

En dan nog een paar kleine dingen. Veertig, vijftig jaar werken we hier aan. Dat is nog in het pre-PAS-tijdperk. Het is zelfs zo dat dit project op de prioritaire lijst van de PAS staat en alle bijbehorende maatregelen op dit traject van toepassing zijn.

Tot slot nog één opmerking, voordat ik nog een aantal gestelde kleinere vragen wil beantwoorden. In het stuk staat dat we ongeveer 52 ha gaan herstellen. Eigenlijk is de praktijk nog veel ambitieuzer dan die 52 ha. Wat heeft de Raad van State gezegd? 'U moet nog even wat concreter aangeven waar u die 52 ha gaat herstellen.' Waarom hebben wij op verzoek van de regio een wat ruimere passage in het voorstel opgenomen? Omdat de ambitie veel groter is. Om die ambitie te kunnen realiseren, heb je alleen wat speelruimte nodig. Die participatieve manier van samenwerken, zoals we die in Brabant kennen, is misschien nog niet helemaal tot de Raad van State doorgedrongen. Dus zij heeft gezegd het nu toch maar even volgens de oude stijl te doen. Dus daarom hebben we nog een nadere inkleuring van de plannen gegeven.

Dan blijft er volgens mij nog één vraag over. In de richting van mevrouw Arts zou ik het volgende willen zeggen. Zij heeft gevraagd naar de aansluiting van Dommelen. We zijn daarover nu in gesprek. Ik verwacht dat we de Staten eind dit jaar kunnen berichten. Er zijn nu twee alternatieven in wording. Ik wacht even de reactie van de gemeente af alvorens we ook afspraken gaan maken. En die afspraken gaan waarschijnlijk gelijk optreden met de afspraken die we ook nog met Valkenswaard moeten maken als het gaat over de daadwerkelijke overdracht van de bestaande N69. Tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Met een interruptie aan het einde, die misschien de tweede termijn kan bekorten. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Twee opmerkingen. Als het gaat over die maatregelen waarvan u zegt dat we die met de terreinbeherende organisaties opnemen, welk bedrag wordt daarvoor gereserveerd? Heeft u dat paraat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb de precieze cijfers niet paraat. En ook niet de precieze maatregel. Een onderdeel daarvan is juist dat we dat met de verschillende beheerders gaan doen. Als u de behoefte heeft om die cijfers alsnog te krijgen, dan wil ik u die best doen toekomen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): En dan verkeerskundig. Het stuk waar op dit moment nog landbouwverkeer over zou moeten gaan. Ik hoop dat u weet wat ik bedoel. Ik neem aan dat daarvoor extra geld nodig is.

En twee, de aansluiting op de snelwegen A67 en A2. Is dat opgelost? Heeft u daarvoor concrete plannen?

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen binnen de grenzen van het onderwerp dat op de agenda staat te antwoorden.

De heer **Van der Maat** (GS;VVD): In dat geval zou ik niet mogen of hoeven antwoorden. Over het tweede gedeelte van de A67, een verantwoordelijkheid van het Rijk, zijn we in gesprek. Het eerste gedeelte hangt ook helemaal af van de ontwikkeling van de beleidsregel rondom langzaam gemotoriseerde voertuigen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Bij wie zou er die behoefte zijn? Ik zie alleen de heer Smeets. Geen anderen. Dan krijgt de heer Smeets van mij nog even het woord. Aan u het woord, mijnheer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Ik wil de gedeputeerde danken voor het beantwoorden van de vragen. Als je kijkt naar de elf gerepareerde punten en de natuurbeheertypen, dan zijn die allemaal netjes uitgewerkt. Ik had nog een vraag gesteld. Als je de afspraken in het kader van zo'n complex project verandert gebeurt er dan ook normaal gesproken iets met het budget of de doorlooptijd? Daarop heb ik geen antwoord gekregen. Vanochtend is er inderdaad participatie geweest van mensen uit die buurt. Dus dat is hartstikke mooi geweest. De vraag was onder andere, daarop ging ook de Partij voor de Dieren in, wat dat nu voor de natuurwaarden betekent en in hoeverre de monitoring is opgesteld. Ik ga er niet te technisch op in, maar dat heeft ook te maken met de verdroging in het gebied en eventuele aantasting van de landschappelijke waarden, flora en fauna. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor de vraag. Er was geen andere woordmelding, dus de gedeputeerde kan meteen beginnen, zo hij wil. Ja.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter en mijnheer Smeets. Op een aantal vragen zal ik u een technische beantwoording doen toekomen. Even uit mijn hoofd, het budget en het tijdpad blijven hetzelfde. Uit mijn hoofd staat er 140 miljoen euro geprogrammeerd en dat blijft zo. De tijdsplanning blijft ook dezelfde, juist vindt daarom ook stemming vandaag plaats. Over de monitoring wil ik even overleggen met mijn collega Johan van den Hout, omdat het nog even zoeken is. Het proces is in het pre-PAS-tijdperk begonnen. Nu hebben we een PAS en valt het onder de prioritaire lijst. De uiteindelijke te treffen maatregelen vallen allemaal onder het PAS-regime en de PAS-maatregelen. Ik dank mijn collega, die knikt. De monitoring zit inderdaad in het PAS-programma. En dan check ik even de notulen op wat ik nu nog niet heb beantwoord en dat doe ik u dan nog toekomen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan sluiten wij de beraadslagingen. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ik onthoud me bij dit besluit graag van stemming vanwege de directe belangen die mijn werkgever bij dit dossier heeft.

De **voorzitter**: Waarvan akte en goed dat u dat meldt. Dan gaan we nu de stembel luiden en ons klaarmaken voor de stemming. Het gaat om het besluit, dat u kent onder stuknummer 47/16 inzake de verantwoording van de tussenuitspraak etc. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: De PvdA.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is door uw Staten aangenomen.

56/16 Onderzoek Zuidelijke Rekenkamer externe inhuur Noord-Brabant

De **voorzitter**: Een informatiebijeenkomst heeft op 15 juli plaatsgevonden. Nu de behandeling hier. De fractie van de VVD als eerste. De heer Burger Dirven heeft het woord.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Collega-Statenvolledigheidsleden. De VVD-fractie wenst allereerst de Zuidelijke Rekenkamer te bedanken voor haar gedegen onderzoek en u heeft met mij kunnen meelesen dat GS hebben aangegeven de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen. In het verkiezingsprogramma van de VVD staat dat klein – lees een kleine overheid – het nieuwe groot is. En kennis is overal voorhanden en techniek maakt het mogelijk om tegen veel lagere kosten te organiseren. De overheid moet hier een voorbeeld aan nemen en in het Bestuursakkoord wordt dit onder andere vertaald naar een organisatie op maat, waarbij concreet een efficiëncytaakstelling op het organisatiekostenbudget moet leiden tot een structurele besparing. En wij zien dit in grote lijnen ook terug in het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Maar wij zien ook in het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer dat er kwantitatieve controlemechanismen zouden moeten komen. En PS, u en ik, zouden hierover met elkaar in debat moeten gaan. Wij zouden als Staten de normering moeten gaan formuleren. En hierdoor zouden PS dan ook op detail kunnen gaan sturen. Afgezien van het feit dat ik van mening ben dat PS dat zeker niet in detail moeten gaan doen, we moeten zeker niet in detail gaan sturen, vraag ik mij af – en dat is ook meteen mijn vraag aan GS, de gedeputeerde – of wij juist hierdoor ook niet een ambtelijke last creëren ten aanzien van het inkopen van mensen c.q. het inkopen van diensten. Zoals ik al zei, graag hierover de mening van GS voordat we dit in stemming gaan brengen. Tot zover mijn eerste termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Burger Dirven. De heer Deryckere van de fractie van het CDA heeft nu het woord.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u, voorzitter. Om te beginnen willen ook wij de Rekenkamer natuurlijk bedanken voor dit uitstekende rapport. Als een van de belangrijkste controlemechanismen binnen de

provincie is de Rekenkamer een absoluut onmisbaar instituut. Ook dit rapport over externe inhuur geeft ons weer stof tot nadenken. Volgens het CDA laat het vooral een gebrek aan transparantie en duidelijkheid zien betreffende kosten voor externe inhuur. De kosten zijn te vaak verstopt in verschillende potjes, die zelfs voor de Rekenkamer niet goed zijn te herleiden. Zo is het nog te onduidelijk wat de inkoop van diensten precies betreft en hoe de enorme stijging in die kosten is veroorzaakt. Is het college bereid om in het vervolg die kosten te specificeren, zodat de herleiding een stuk makkelijker gaat worden?

Het CDA ziet en waardeert de inzet van de gedeputeerde om via opgavengestuurd werken een nieuwe impuls aan de organisatie te geven. Echter ontbreekt het nog wel aan een overkoepelende strategie. De Rekenkamer noemt dit ook in haar rapport. Een strategisch plan zou voor 2016, eind dit jaar, gereed zijn. Kan de gedeputeerde dit bevestigen? Wordt voor die tijd ook de door u toegezegde informatiebijeenkomst over het opgavengestuurd werken georganiseerd? Tussen het implementeren van opgavengestuurd werken en het maken van een strategische visie voor deze organisatie door moet volgens het Bestuursakkoord ook nog eens 18 miljoen euro worden bezuinigd op deze organisatie. Het CDA zou graag van de gedeputeerde horen hoe het met deze bezuiniging staat en hoever deze al is doorgevoerd. En bovendien, hoe ziet hij deze in relatie tot de stevige inhoudelijke en maatschappelijke opgave waarvoor de organisatie staat? Daarnaast hebben wij de vraag of ook op de kosten van externe inhuur zal worden bezuinigd. Is dat misschien al gebeurd en zo niet, hoe gaat dat dan gebeuren?

Tot slot. Zoals altijd en op alle dossiers denkt het CDA graag met u mee. Wij komen daarom graag met een suggestie. Een van de voornaamste organisatievraagstukken bij zowel gemeenten als de provincie is het gebrek aan ambtelijke back-up. Wanneer bijvoorbeeld de ambtenaar belast met jeugdzorg in gemeente X ziek is blijkt er intern vaak niemand te zijn die voldoende kennis heeft om de jeugdzorgtaken tijdelijk over te nemen. De stap naar dure externe inhuur, die we ook in dit rapport zien, is dan vaak noodzakelijk. Het CDA stelt daarom voor om samen met gemeenten een flexibele ambtenarenpool in te richten die op tijdelijke basis en vraaggericht bij Brabantse overheden, zowel gemeenten als provincie, kan werken. Is de gedeputeerde bereid om samen met ons mee te denken over een dergelijk model? Wellicht kan dat namelijk helpen om de externe inhuurkosten voor zowel deze provincie als voor onze gemeenten naar beneden te brengen.

Wij danken nogmaals de Rekenkamer en kijken heel erg uit naar het antwoord van de gedeputeerde. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. De heer Heijmans van de fractie van de SP heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Laat ik ook eens origineel beginnen, voorzitter. Dank aan de Rekenkamer voor het uitgebrachte rapport. Kortweg kan ook de SP-fractie instemmen met de conclusies en aanbevelingen. En terecht dat het college deze aanbevelingen overneemt. Er is een tweetal zaken, voorzitter, waarop ik toch nog even wil ingaan. De eerste is eigenlijk een zin waarvan ik in eerste instantie toch een beetje schrok toen ik hem las. 'We hadden hier personen waarvan deze organisatie niet wist dat het externen waren.' Dan denk ik: hè, hoe is dat mogelijk? Maar nu denk ik vooral hoe we dat we in de toekomst voorkomen dat er hier mensen rondlopen waarvan we allemaal denken dat het internen zijn, die achteraf blijken extern te zijn. En kunnen externen recht doen gelden op bepaalde contracten en zaken? Dat kan er een consequentie van zijn. Zijn dat soort zaken voorgekomen? En hoe gaat u voorkomen dat dit nog gebeurt?

Een ander punt is vooral vanwege de opmerking die de heer Burger Dirven maakte met zijn begin over de lagere en kleinere overheid en de onmiddellijke koppeling die hij legde aan lagere kosten. Denkt u dan, mijnheer Dirven, dat het niet eens tijd wordt dat we eens wat minder simpel blijven redeneren? Dat er maar één ding is dat de norm is. Dat alleen maar de euro en de kosten de normen zijn. Als u nou eens kijkt, mijnheer Burger Dirven, naar al het uit- en aanbesteden, de thuiszorg en heel veel situaties, waarin we

concurrentie gigantisch hebben aangejaagd. We hebben organisaties onder druk gezet om maar lager en lager aan te besteden. Dat leidt tot bijna geen vaste contracten meer, tot alleen nog maar flexibele contracten, tot salarissen waarvan je met een fatsoenlijke baan niet eens meer rond kunt komen. Veel overheidsinstellingen zijn ons al voorgedaan om weer eens serieus na te denken over het in eigen dienst nemen van zaken. Zoals een facilitaire dienst, een catering, een schoonmaakdienst etc. Moeten we inderdaad alsmáar door blijven gaan om het onderste uit de kan te willen? Aan die kleinere overheid en die lagere kosten zitten ook een schaduwkant. Ziet u die wel voldoende?

De **voorzitter**: Burger Dirven interruptie.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Uw vraag. Nee, we moeten niet tot de bodem blijven gaan. Daarmee heb ik uw vraag even beantwoord. Maar ik wil graag even een vraag bij u terugleggen. Is het niet makkelijker dat we gewoon een budget aan GS geven en dat ze daarmee hun eigen streven kunnen balanceren tussen een goede kwaliteit tegen de juiste prijs? En die juiste prijs hoeft dus zeker geen bodemprijs te zijn.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Kijk. Het gaat hier om het systeem waarvan is verondersteld dat dat voor iedereen goed was, maar waarbij men er automatisch van uitging dat goed de laagste prijs is voor degene die de aanbesteding doet. Ik heb er niks op tegen als wij een bepaald budget geven, maar ik vind ook dat wij ons als Staten druk en zorgen moeten maken over wat voor arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden mensen moeten hebben die hier in dit provinciehuis aanwezig zijn en die hier werkzaam zijn. Wij moeten ons ook afvragen wat voor samenleving wij willen. Tenminste, ik neem aan dat u zich als liberaal ook druk maakt over wat voor samenleving we in de toekomst gaan krijgen. En of dat een samenleving moet zijn waarin we elkaar alleen nog maar zien als onderlinge concurrent. Of willen we een samenleving waarin er ook nog zekerheid en vastigheid is en waarin mensen in rust een beetje een fatsoenlijk bestaan kunnen opbouwen?

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Dat klopt en die zorg kan ik ook met u delen. Het enige nadeel is wel dat we als provinciale overheid niet over de thema's gaan die helaas voor u en mij landelijk worden geregeld. En daarom juist ook de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer. Maar ik vind niet – en dat is ook weer een vraag aan u – dat we hier tot in detail met elkaar moeten gaan sturen. Ik vind dat juist een uitvoeringstaak van Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: De heer Heijmans kan reageren en zijn betoog dan afronden.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik ben heel blij met hetgeen de heer Burger Dirven zegt. Dat hij inderdaad er niet op uit is om het onderste uit die kan te willen en tot op de bodem te gaan. Dat betekent dat ik de mogelijkheid zie voor een gesprek met u en andere fracties in deze Provinciale Staten om in de toekomst te kijken of wij, zoals andere provincies en ook overheidsinstellingen en ministeries hebben gedaan, misschien toch niet terug moeten komen van de wijze waarop wij tot nu toe hebben gehandeld. Want dit valt ook onder externe inhuur van diensten. Moeten we dat niet radicaal anders doen? Ik ben blij dat u in ieder geval bereid bent om daarover na te denken. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van de PVV aan de beurt. Mevrouw Van der Kammen voert het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De ZRK heeft een heel degelijk onderzoekswerk verricht en daarvoor veel dank. Maar wat de PVV betreft mogen de conclusies en de aanbevelingen wel wat zwaarder worden aangezet. Maar laten we eens beginnen met uiteen te zetten waarover we het nou hebben. Externe inhuur, zeg maar personeel dat niet op de loonlijst van de provincie staat, daar hebben de toenmalige Provinciale Staten in 2010 een maximale kostennorm aan verbonden. Prima. Maar naast deze externe inhuur worden er ook producten ingekocht, die eigenlijk zeer vergelijkbaar zijn met het inhuren van externe arbeid, maar die ergens anders in de boekhouding worden verantwoord, en daarom ook niet onder die maximering vallen. En juist die kosten zijn de afgelopen jaren explosief gestegen. Denk aan de inkoop van allerlei onderzoeksrapporten, communicatieadviezen, het maken van infographics, adviesrapporten en allerlei ander uitbesteed werk. En die kosten zouden duidelijk deel moeten uitmaken van de post organisatiekosten. Ofwel, de kosten die de provincie maakt om het werk te doen of te leveren voor het realiseren van de provinciale doelen. We komen daar later nog op terug.

De ZRK levert dus een uitermate degelijk bevindingenrapport af. En het bestuurlijk rapport met conclusies en aanbevelingen ontbeert echter wel de echte scherpte die gezien die bevindingen heel gepast zou zijn. Want, voorzitter, wie daadwerkelijke conclusies wil kunnen trekken, moet het rapport van bevindingen lezen. En dat schetst schokkende feiten die de conclusie rechtvaardigen dat men niet in control is, dat regels worden opgesteld die vervolgens niet worden nageleefd en dat men beleidsmatig over het thema externe inhuur alweer iets anders verzint als de inkt van het een nog niet is opgedroogd.

Voorzitter. Ik schets een paar van de bevindingen van de ZRK. Het toepassen van de bestelprocedure is al jarenlang een probleem binnen de organisatie. In 50% van de gevallen wordt deze niet nageleefd. 50%, voorzitter! Men weet door het niet volgen van de procedure ook niet of een budgethouder wel akkoord is gegaan met de inkoop of inhuur. Leidinggevend en blijken niet te sturen op het juist doorlopen van het bestelproces. Er zijn geen sancties verbonden aan het niet doorlopen van het bestelproces. En de ZRK spreekt over het zichtbaar niet naleven van de verplichte betrokkenheid van de afdeling Inkoop in een derde van de gevallen. Laat het allemaal eens tot u bezinken.

Voorzitter. Even naar een ander punt. Er wordt aldus het rapport gewerkt met een maximaal tarief van 150 euro per uur voor externe inhuur. Volgens de provincie zou dat in lijn zijn met de Brabantnorm en conform de politieke lijn. Maar eens even rekenen: 52 weken keer 40 uur keer 150 euro is 312.000 euro. Kan het college eens uitleggen hoe dat in lijn is met de Brabantnorm van zo ongeveer 144.000 euro?

De externe inhuur is de afgelopen jaren op uitermate eenzijdige wijze belicht geweest door GS. De PVV heeft sinds 2011 al meerdere malen een punt gemaakt van het onderwerp. Ten eerste hebben we diverse malen aangegeven dat een gefixeerd maximum aan toegestane kosten voor externe inhuur niet goed is als je bedenkt dat de omzet van de provincie flink aan verandering onderhevig is. Denk aan de overheveling van de regionale uitvoeringsdiensten en de jeugdzorg bijvoorbeeld. Het budget van externe inhuur zou moeten hebben meebewogen met de omvang van de taken en/of de omzet. Maar de Staten en GS vonden dat maar onzin.

Daarnaast heeft de PVV ook reeds gehamerd, in tegenstelling overigens op wat de ZRK-rapportage op dat punt suggereert, op transparantie en duidelijkheid over de totale organisatiekosten, waarin wat de PVV betreft ook de kosten van inkoop van diensten en leveringen moeten worden gepresenteerd. In de PS-vergadering van 20 mei heeft de PVV bij de behandeling van de jaarrekening een motie ingediend over de transparantie rondom de organisatiekosten. We zullen de toen aangehouden motie vandaag bij de besluitvorming betrekken.

GS schermt in de reactie op het onderzoek met nieuwe ambities, nieuwe taken en nieuw beleid die nieuwe capaciteit vragen. Voorzitter. Dat zijn slechte argumenten: ten eerste moet een kritische overheid ook kijken

naar wat je niet meer gaat doen. Je moet namelijk keuzen maken over waar je wel of niet of niet meer op gaat inzetten en waarom. Bestaat oud en aflopend beleid voor dit college als een rupsje-nooit-genoege eigenlijk wel?

Ten tweede zijn die zogenaamde nieuwe taken en het zogenaamde nieuwe beleid allemaal vrijwillige keuzen. Het behoort niet tot de kerntaken van de provincie. En daarom moeten de volledige organisatiekosten van deze beleidskeuzen onderdeel zijn van het afwegingenproces. De informatie die GS daartoe verstrekken is nu onvoldoende, want de explosief stijgende echte organisatiekosten zouden gewoon een belangrijk punt van afweging kunnen en moeten zijn.

Voorzitter. De PVV zou graag zien dat GS zich committeert aan een keihard noodzakelijke organisatieverbetering gericht op de bevindingen van de ZRK en dat heeft niets te maken met inhuur, glossy infographics en trendy rapporten, maar met gewoon degelijk werk leveren, staan voor de regels die je vaststelt en consequenties verbinden aan het niet naleven daarvan. En ook moet de informatievoorziening aan PS drastisch worden verbeterd. We amenderen het ontwerpbesluit dan ook.

Motie 1 'Breng de organisatiekosten goed in kaart'

"Op 20 mei aangehouden motie, opnieuw ingebracht op 9 september 2016;

constaterende dat:

- de kosten voor externe inhuur niet zichtbaar zijn in de jaarstukken;
- in de organisatiekosten slechts een deel van de externe inhuur is meegenomen, namelijk alleen directe inhuur van arbeidscapaciteit;
- naast directe arbeidscapaciteit ten behoeve van zowel de provinciale (wettelijke) kerntaken en de beleidskeuzes worden jaarlijks vele kosten gemaakt voor zaken als onderzoeksopdrachten, adviesrapporten, communicatieopdrachten, etc.; deze worden niet verantwoord onder externe inhuur en zijn ook niet opgenomen in het organisatiekostenbudget;
- de organisatiekosten vanaf 2012 drastisch zijn gestegen, en de gestelde doelen die onder meer
- verband hielden met de verbouwing niet zijn gerealiseerd, zoals zichtbaar:

beleidsdomein	eigen personeel								externe inhuur								inkoop adviezen, onderzoeken, rapporten								TOTAAL							
	2012		2013		2014		2015		2012		2013		2014		2015		2012		2013		2014		2015		2012		2013		2014		2015	
	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte	€ x 1.000	fte		
Griffie Prov. Staten	673	9	816	9	733	8	780	9	-	27	57	140	145	268	134	198	818	1.111	924	1.118	818	1.111	924	1.118	818	1.111	924	1.118	818	1.111	924	1.118
Concurrenactiviteiten (Kabinet/zaken, Concomitron, Bestuurlijke organisatie en Toezicht, concorteam, Kennis en onderzoek)	5.197	68	6.692	89	8.297	94	8.433	92	305	195	558	304	1.080	657	1.041	1.133	6.582	7.544	9.896	9.870	6.582	7.544	9.896	9.870	6.582	7.544	9.896	9.870	6.582	7.544	9.896	9.870
Projecten en Vastgoed	6.975	97	7.881	100	8.242	104	8.587	101	890	1.237	986	962	2.259	5.533	7.847	6.548	10.124	14.651	17.075	16.097	10.124	14.651	17.075	16.097	10.124	14.651	17.075	16.097	10.124	14.651	17.075	16.097
Natuur en Milieu	24.895	316	20.065	206	13.267	169	15.881	195	3.537	4.522	1.842	1.756	17.309	24.768	52.869	36.314	45.741	49.355	67.978	53.951	45.741	49.355	67.978	53.951	45.741	49.355	67.978	53.951	45.741	49.355	67.978	53.951
Economie en Internationalisering	6.346	84	7.292	83	6.502	84	7.148	87	826	995	481	668	2.484	4.165	3.788	5.628	9.656	12.452	10.771	13.444	9.656	12.452	10.771	13.444	9.656	12.452	10.771	13.444	9.656	12.452	10.771	13.444
Mobiliteit en Infrastructuur	8.610	108	8.172	117	8.024	104	7.951	105	1.564	1.519	1.573	1.805	5.081	3.396	8.250	14.296	15.255	13.087	17.847	24.052	15.255	13.087	17.847	24.052	15.255	13.087	17.847	24.052	15.255	13.087	17.847	24.052
Ruimte	8.719	110	8.626	116	8.992	106	9.008	103	414	365	402	436	1.304	2.139	2.659	3.020	10.437	11.130	12.053	12.464	10.437	11.130	12.053	12.464	10.437	11.130	12.053	12.464	10.437	11.130	12.053	12.464
Cultuur en Samenleving	7.377	93	6.554	79	6.302	75	6.041	65	704	364	1.085	430	4.132	2.704	3.042	2.550	12.213	9.622	10.429	9.021	12.213	9.622	10.429	9.021	12.213	9.622	10.429	9.021	12.213	9.622	10.429	9.021
Bedrijfsvoering algemeen	1.446	18	1.263	2	1.113	2	268	2	221	215	25	-	1	-	-	-	1.668	1.478	138	268	1.668	1.478	138	268	1.668	1.478	138	268	1.668	1.478	138	268
P&O	1.366	16	1.330	20	2.432	33	1.886	25	659	550	174	278	891	944	236	165	2.916	2.824	2.842	2.329	2.916	2.824	2.842	2.329	2.916	2.824	2.842	2.329	2.916	2.824	2.842	2.329
Financiën, Planning & Control	1.761	30	2.153	30	2.419	27	2.197	23	250	458	329	260	135	1.155	259	149	2.146	3.766	3.007	2.606	2.146	3.766	3.007	2.606	2.146	3.766	3.007	2.606	2.146	3.766	3.007	2.606
Administraties	2.555	43	2.723	40	1.236	19	1.901	28	88	145	53	36	587	581	614	514	3.230	3.449	1.903	2.451	3.230	3.449	1.903	2.451	3.230	3.449	1.903	2.451	3.230	3.449	1.903	2.451
Subsidie-organisatie	1.454	22	1.708	28	1.854	27	1.864	26	-	152	199	105	-	44	27	12	1.454	1.904	2.080	1.981	1.454	1.904	2.080	1.981	1.454	1.904	2.080	1.981	1.454	1.904	2.080	1.981
Juridische zaken	1.707	27	1.674	20	1.120	15	1.276	16	207	298	243	124	288	359	163	31	2.202	2.331	1.526	1.431	2.202	2.331	1.526	1.431	2.202	2.331	1.526	1.431	2.202	2.331	1.526	1.431
Communicatie	3.158	41	2.796	39	2.857	35	2.694	33	305	40	366	416	299	377	101	242	3.762	3.213	3.324	3.352	3.762	3.213	3.324	3.352	3.762	3.213	3.324	3.352	3.762	3.213	3.324	3.352
ICT en Informatisering	7.369	111	7.600	107	7.326	98	7.425	94	3.757	4.014	4.898	3.879	1.707	4.119	6.844	5.031	12.833	15.733	19.068	16.335	12.833	15.733	19.068	16.335	12.833	15.733	19.068	16.335	12.833	15.733	19.068	16.335
Service- en Relatiemanagement	5.187	83	5.196	113	6.914	114	6.873	109	954	700	965	709	154	281	111	1.217	6.295	6.177	7.990	8.799	6.295	6.177	7.990	8.799	6.295	6.177	7.990	8.799	6.295	6.177	7.990	8.799
aanvullende baten	132	6	107	5	83	3	95	6	-	-	-	-	-	-	-	-	132	107	83	95	132	107	83	95	132	107	83	95	132	107	83	95
leerwerkbanken, trainees	94.927	1.282	92.648	1.203	86.713	1.117	90.308	1.119	14.681	15.796	14.236	12.308	37.856	51.490	87.985	77.048	147.464	159.934	188.934	179.664	147.464	159.934	188.934	179.664	147.464	159.934	188.934	179.664	147.464	159.934	188.934	179.664
GPI	€ 74.046		€ 77.014		€ 77.630		€ 80.704		verschil 2015 tov 2012		-16%		104%				verschil 2015 tov 2012		22%					verschil 2015 tov 2012		22%						
stijging GPI			4,0%		0,8%		4,0%		k € -2.373				k € 39.192				k € 39.192							k € 39.192								
STU-GING GPI 2015 tov 2012																																
GPI volgens CBS	2,5%		2,5%		1%		0,6%																									

overwegende dat:

- het uitermate wenselijk is om goed zicht te hebben op de totale organisatiekosten en niet slechts een deel daarvan;

vragen GS om:

in de begroting en de jaarrekening telkens een respectievelijk heldere raming en realisatie op te nemen van alle personeelskosten eigen personeel, externe inhuur arbeidscapaciteit én externe inhuur/inkoop van onderzoeksoopdrachten, communicatieadviezen, rapporten, zoals in bovenstaande weergegeven;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Patricia van der Kammen"

Amendement A1

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 9 september 2016 ter bespreking van Statenvoorstel 56/16 'Onderzoek Zuidelijke Rekenkamer externe inhuur provincie Noord-Brabant';

constaterende:

- dat het rapport van de ZRK vele schokkende feiten over de interne organisatie aan het licht brengt zoals:
 - het toepassen van de bestelprocedure is al jarenlang een probleem binnen de organisatie;
 - in 50% van de gevallen wordt deze niet nageleefd;
 - men weet door het niet volgen van de procedure niet of een budgethouder akkoord is gegaan met een inkoop/inhuur;
 - leidinggevendenden blijken niet te sturen op het juist doorlopen van het bestelproces;
 - er zijn géén sancties verbonden aan het niet doorlopen van het bestelproces;
 - er is sprake van het zichtbaar niet naleven van verplichte betrokkenheid van de afdeling Inkoop in een derde van de gevallen waarin dat wél is voorgeschreven;

overwegende:

- dat de feiten geconstateerd door de ZRK vele stevigere conclusies en aanbevelingen rechtvaardigen dan die nu in het rapport staan;
- dat het wenselijk is dat GS een organisatieverbetering tot stand brengen met als resultaat een organisatie die in control is als het gaat om de bedrijfsvoering, onder meer blijkend uit heldere regels, processen en procedures en de gebleken naleving daarvan;
- dat het tevens wenselijk is dat er goede informatievoorziening is over de organisatiekosten, ingebed in de p&c-stukken en duidelijk onderdeel van de budgettaire afwegingen;

besluiten:

bij ontwerpbesluit 56/16B:

'in te stemmen met de rapportage van de Zuidelijke Rekenkamer externe inhuur provincie Noord-Brabant en de daarin geformuleerde conclusies en aanbevelingen'

te vervangen door:

1. in te stemmen met de rapportage van de Zuidelijke Rekenkamer externe inhuur provincie Noord-Brabant;
2. wat betreft de geformuleerde conclusies en aanbevelingen gezien de constatering van de ZRK te kiezen voor een duidelijkere aansporing aan GS;
3. GS als opdrachten voor de komende tijd mee te geven:

- te zorgen dat de organisatie in control geraakt als het gaat om de bedrijfsvoering, onder meer blijkend uit heldere regels, processen en procedures en de gebleken naleving daarvan;
- met ingang van de Begroting 2017 te zorgen voor een goede informatievoorziening over de organisatiekosten ingebed in de p&c-stukken en duidelijk onderdeel van de budgettaire afwegingen;'

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Patricia van der Kammen"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Ik stel vast dat amendement A1 is ingediend en deel uitmaakt van de beraadslagingen. Er is nog een aangehouden motie onderweg die wordt gekopieerd. En die ligt zo op uw tafels.

Dan nu het woord aan de fractie van D66. De heer Hageman voert het woord.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Dit prima rapport maakt duidelijk dat er makkelijk onduidelijkheid kon ontstaan over de communicerende vaten inhuur van mensen en inkoop van diensten. Maar met het al genomen besluit voortaan uit te gaan van een organisatiekostenbudget kan de discussie zich, wat D66 betreft, vooral gaan richten op de vraag die de Zuidelijke Rekenkamer oproept hoe de organisatie de kwaliteit van internen en externen kan bewaken. Wij vragen het college hoe het dit aspect in het al toegezegde gesprek over de organisatieontwikkeling zal meenemen. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman voor zijn bijdrage. De heer Maas van de fractie van de PvdA voert nu het woord.

De heer **Maas** (PvdA): Dank je wel. Het is goed dat wij als Staten veel geld uittrekken om een onderzoek mogelijk te maken door de Zuidelijke Rekenkamer. De PvdA is eigenlijk ook wel geschrokken van de kritiek die de Rekenkamer geeft over de externe inhuur. Ik wil eigenlijk vooral twee punten onder de aandacht brengen. Ten eerste de strategische personeelsplanning. Er is geen kader om tot een planning te komen. Daardoor is niet bekend welke dalcapaciteit aanwezig is op het gebied van kennis en kunde, maar ook op het gebied van de kwaliteit van de ingehuurde derden en deze ook aan te sturen. GS maken geen onderscheid en hebben geen zicht in de mate waarin wordt ingehuurd. Denk daarbij aan krimp formatie, flexibilisering en expertise. Het is echt een gemiste kans dat in 50% van de gevallen de procedure niet wordt gehanteerd. Dat voelt niet goed en daarmee gaan we langzaam het vertrouwen in de organisatie verliezen. Misschien terecht of onterecht. Maar zolang men niet de procedures hanteert gaat het niet goed. De PvdA vindt het belangrijk dat in het openbaar bestuur niet alleen telt resultaat binnen budget, maar ook hoe het is uitgevoerd. Denk hierbij aan participatie en draagvlak. Maar denk ook aan de hoeveelheid flexcontracten. Tot hoever kan men gaan om de basisformatie te verkleinen ten voordele van de flexibele schil? Graag hoor ik hier de mening van GS over.

De PvdA is van mening dat de bovenstaande kritiek de organisatie op termijn zal kunnen bedreigen. En daarom willen wij graag dat er acties uitgezet worden om procedures te gaan volgen, onderscheid te gaan maken tussen capaciteit en diensten, te komen met een strategisch personeelsplan en kaders vast te stellen over de inhuur van arbeidscapaciteit. Wij zijn ook blij dat er binnenkort een informatiebijeenkomst is vastgesteld om PS mee te nemen in een ontwikkelingstraject naar een opgavengestuurde organisatie.

De **voorzitter**: Interruptie Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb één korte vraag aan u. Bent u het met me eens dat we hier over de hoofdlijnen gaan?

De **voorzitter**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Ja.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Maar ik hoor u wel in detail gaan wat er allemaal moet gaan gebeuren. Alsof dat nu niet gebeurt. Dus ik ben ook benieuwd naar de reactie van GS hierover.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat we daarop wachten. Het woord is dan aan mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. Het onderzoek over externe inhuur geeft een heel goed beeld van de situatie en geeft ook aanbevelingen aan PS. En daarvan vindt GroenLinks de opmerkingen over de flexibele schil versus vast personeel en die over de risico's van kwaliteit en verlies van kennis de belangrijkste. De Zuidelijke Rekenkamer stelt dat het afslanken van de organisatie steeds grotere risico's met zich meebrengt op het gebied van kennis en kwaliteit. Als je kennis buiten de deur haalt, ook al is dat in cocreatie met buiten, dan word je steeds afhankelijker van externe inhuur. Een probleem dat GroenLinks overigens ook vreest bij de omgevingsdiensten. Na verloop van tijd maakt dit de organisatie zwak.

Het tweede punt is dat de Zuidelijke Rekenkamer stelt dat PS nog niet aan GS hebben verzocht aan te geven hoe GS dit risico gaan beheersen. Vandaar dat ik nu die vraag stel. En daarbij een tweede belangrijke vraag: hoe gaan GS verantwoording aan PS afleggen? En hoe moet je dat gaan doen? Wellicht via een opgave van de deskundigheid die bij de provincie in dienst is als rapportage bij de jaarrekening. Dat kan een suggestie zijn. Maar dan moet wel met PS afgesproken zijn wat de kaders zijn. Kunnen GS met een voorstel komen, zodat PS hun controlerende taak op dit gebied goed kunnen vervullen? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Brunklaus. Dan is nu de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik wil afzien van mijn spreektijd, maar wil wel mijn dank uitspreken aan de Zuidelijke Rekenkamer.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Dan kijk ik even naar de gedeputeerde of hij het woord meteen kan nemen en dat is het geval. Aan hem het woord. Acht minuten.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. En ook dank aan de Rekenkamer. Ik heb net als het PIP ook dit voorstel nog eens goed gelezen, voordat we het er vandaag over gingen hebben. En ik wil zowel inhoudelijk mijn waardering uitspreken voor de rapportage van de Rekenkamer als voor de timing. Want de organisatie is in een transitie. We hebben het daar al meermaals over gehad en we gaan het daarover nog vaker hebben. Zeker ook op 21 oktober, heb ik begrepen. Fijn dat de procedurevergadering dat ook in follow-up heeft gezet. Vandaag hebben we het over de aanbevelingen van de Rekenkamer. En of we die onderstrepen en of u als Staten die in opdracht aan mij meegeeft om daar in die transitie van nu tot aan 2019, zolang ik er in ieder geval bestuurlijk verantwoordelijk voor mag zijn mee aan de slag te gaan. Dat de organisatie, zoals de Rekenkamer die omschrijft, er in 2019 staat. Die staat er niet morgen. Ik neem ook meteen maar even afstand van het amendement, waarin staat dat de organisatie niet in control zou zijn en dat soort terminologie. We zitten in een beweging. Wat ik zo

waardeer aan de rapportage van de Rekenkamer is dat die zuiver is en op onderdelen zeer kritisch is. Scherpe opmerkingen, zoals een aantal Statenleden ook heeft geadresseerd. Die gaan hun doorwerking hebben. Ik wil daarmee reageren op een aantal dingen die u heeft gezegd. De Rekenkamer geeft eigenlijk een aantal cruciale dingen aan. Ze zegt dat wij beter moeten indiceren. Zij zegt dat een opgavengestuurde organisatie een hartstikke mooie beweging is. Dat zien we voor ons, maar daar horen wel een paar dingen bij. In het verleden heeft u vooral gestuurd op kwantiteit. De Rekenkamer zegt daarvan dat dat op zich prima is gegaan. De met de Staten gemaakte afspraken zijn nagekomen. De opmerking die mevrouw Van der Kammen maakte staat ook: de inkoop van diensten is omhooggegaan. Dat heeft ook te maken met de enorme ambities, die u als Staten heeft uitgesproken.

Maar de Rekenkamer agendeert vooral het gesprek over kwaliteit. Van kwantiteit naar kwaliteit. En opgavengestuurd werken kan daaraan een heel goede bijdrage leveren. Maar daar horen wel een paar dingen bij. De eerste is dat we heel goed in staat moeten zijn om te indiceren welke kwaliteiten we als provinciale organisatie en u als opdrachtgever van GS nodig hebben om die opgaven te realiseren. Zij zeggen ook: om die vraag te beantwoorden moet helder zijn wie daarvoor verantwoordelijk is. Nadat u ons een opdracht heeft gegeven via de begroting of op een andere manier moeten wij als GS en ambtelijk doorvertaald in staat zijn om daar de juiste kwaliteiten bij te definiëren. Dat is ook heel duidelijk gedefinieerd, zeker in een organisatie in transitie. En dan hoop ik dat dat eigenlijk het type gesprek is dat we op 21 oktober kunnen voeren. Mijn voorstel is uit het debatje te komen dat alle inhuur slecht is en dat iedereen in vaste dienst zou moeten zijn. De waarheid zit in de waarden die daarachter eigenlijk geformuleerd moeten worden. Als ik goed naar de heer Heijmans luister dan zegt hij dat wij gewoon een goede werkgever willen zijn. Als ik goed naar de heer Burger Dirven luister zegt hij dat we aan de Brabander kunnen uitleggen dat hij waar voor zijn geld heeft gekregen. Die twee waarden komen eigenlijk samen in het opgavengestuurd werken, waarbij we zeggen de opgaven beter te definiëren. We gaan definiëren welke kwaliteiten erbij horen. En dan komen we nog op een aantal rode draden terecht, zoals die ook in het rekenkamerrapport zijn geschetst. We moeten in twee dingen goed in staat zijn. We moeten goed in staat zijn om ons te kunnen afvragen of we de goede dingen doen. En iedereen die zich in dit huis bemoeit met de vraag of we de goede dingen doen, daarbij mag je er eigenlijk wel van uitgaan dat het mensen zijn die wij hier altijd permanent in dienst moeten hebben. Want dat is het bestaansrecht van onze organisatie. En dat is eigenlijk ook de advisering richting uw Staten. Vervolgens moeten we na het beantwoorden van de vraag of we de goede dingen doen ook vragen of we die dingen ook goed doen. En dan komt natuurlijk ook de vraag van de heer Burger Dirven in beeld. Op het moment dat wij heel specifieke kwaliteiten nodig hebben die we morgen niet meer nodig hebben, dan huren we ze vandaag in. Dan zit daar een inhoudelijke redenering achter. En dat is wat eigenlijk de Rekenkamer tegen ons zegt: een goede beweging, maar in dit deel van het gesprek moet je je gaan verdiepen. En op dat deel van het gesprek moet je ook afspraken gaan maken tussen de Staten en GS. Dus op de opmerking van mevrouw Brunklaus zeg ik ja. Als ik de ruimte krijg om dat op 21 oktober in een goed gesprek met elkaar verder vorm te geven. Want de opdracht die wij onszelf als GS hebben gesteld, is dat er in 2019 een organisatie staat die dus veel meer op dit soort principes is geënt. Zodat bestuursperioden na ons ook de vruchten kunnen plukken van flexibiliteit die aan een derde principe voldoet: alles dat wij op welke manier dan ook doen, via de eigen dienst of ingehuurde mensen. Mensen die ingehuurd worden en niet meer als ingehuurd bekend zijn, is een beetje het principe dat de heer Deryckere voor zich heeft. Dus dat wij optimaal gebruikmaken van de kwaliteit van Brabanders bij gemeenten of bij waterschappen. Zij zijn misschien formeel hier ingehuurd, maar zijn tegelijkertijd eigen collega's omdat ze voor het netwerk Brabant werken. Ik versta u natuurlijk ook heel goed wat u er eigenlijk echt mee bedoelt. Dat is dus het derde punt. Of je nu vast in dienst bent, wordt ingehuurd vanuit een waterschap of een willekeurig adviesbureau of dat je bij een van onze maatschappelijke partners werkt waarvan wij zeggen dat u deze dienst beter namens Brabant kunt doen dan wij dat doen, daarvoor zal moeten gelden dat we ook aan de

Brabander kunnen uitleggen dat het een goede prijs is voor wat de Brabander ervoor terugkrijgt. We moeten tegelijkertijd kunnen uitleggen dat daar geen rare dingen gebeuren, dat mensen tegen een schamel loon en hoge onzekerheden voor Brabant werken. Mevrouw Brunklaus zegt een kader te maken, waarbij we goede afspraken kunnen maken tussen Staten en GS over hoe we ons daaraan verder kunnen houden, zodat we uit de discussie kunnen van minder inhuur en meer vaste banen. Daarover moet het niet gaan. Het moet gaan over de waarden daarachter. De Rekenkamer heeft ons een aantal heel goede suggesties gegeven over hoe we daarmee verder kunnen gaan. De bevindingen zijn aanleiding om heel duidelijk op te schrijven waarmee we aan de slag moeten gaan, onder andere dus eens strategische personeelsplanning. Ik zeg u niet toe dat die op 1 januari 2017 helemaal gereed is, omdat het mijn inschatting is dat het gesprek dat wij op 21 oktober hebben misschien ook wel weer verrijkend kan werken om die planning weer verder aan te scherpen.

Op veel opmerkingen die u hebt gemaakt, ben ik ingegaan. Met dien verstande dat nu de aanbevelingen voorliggen en wij als GS daartegen volmondig ja zeggen. Op 21 oktober willen we daarover nader met u in gesprek gaan. In de richting van de heer Burger Dirven zeg ik dan dat het zeker ook een opgave is om niet allerlei bureaucratische lasten te organiseren, maar wel dat de waarden waarover ik het heb centraal komen te staan.

De heer Deryckere kan ik enigszins geruststellen dat ik het volledig eens ben met zijn suggestie om meer vanuit een Brabants netwerk te werken. We zijn daarmee aardig op schot. Denk bijvoorbeeld aan de BRAMMERS, maar denk bijvoorbeeld ook aan allerlei detacheringsconstructies die tussen verschillende overheden in Brabant plaatsvinden. Uw appel onderschrijf ik volledig. Ik zie daar echt toekomst in, om op die manier nog veel meer met elkaar samen te werken.

Dan hoe het staat met bezuinigingen. Ik wil die niet per se als bezuiniging definiëren. Die korting op de organisatie is vooral ingegeven om te doorbreken dat we uit die kwantitatieve opgave meer dan die kwalitatieve opgave moeten. Hoe verhoudt zich dat dan tot elkaar? We zijn natuurlijk al jaren gewend om op een bepaalde manier te werken. Het gesprek dat we hier nu voeren vraagt om een andere manier van hoe we met elkaar omgaan.

De **voorzitter**: Mag ik u vragen om af te ronden?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja. En daarom hebben we ook die korting. Natuurlijk heeft die ook een financiële achtergrond. Maar wij willen de organisatie in 2019 opleveren en daarvoor heb je ook een breekmiddel nodig om die beweging te krijgen.

In de richting van de heer Maas heb ik ook geantwoord als het gaat over basis en flexibilisering. Dat moet dus voortkomen uit die waarden. Mevrouw Brunklaus heeft haar toezegging binnen.

Dan kom ik bij het amendement en de motie. Daarvoor wil ik nog een ding tegen mevrouw Van der Kammen zeggen. Heel goed dat u zo scherp een aantal observaties uit het rekenkamerrapport hier neerlegt. U en ik hebben de rapportage zorgvuldig gelezen. We hebben in onze bestuurlijke reactie geschreven de aanbevelingen over te nemen. Dat is geen courtesy, daarmee gaan we echt aan de slag. Uw amendement ontraad ik of ik adviseer dat aan te houden. In ieder geval, omdat er in staat dat we niet in control zouden zijn. Dat is gewoon niet waar. Op 21 oktober wil ik eigenlijk graag met u het gesprek aangaan over wat u bedoelt. Dus mijn voorstel is om het aan te houden, kijk hoe 21 oktober bevalt en dien het dan alsnog bij de begroting in. Motie 1 ontraad ik, omdat u daarmee echt een voorschot neemt op de discussie die we op 21 oktober gaan voeren plus dat u afscheid wilt nemen van het OKB waarvan ik geen voorstander ben.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik wil de gedeputeerde vragen waar hij in het amendement leest dat de provincie niet in control zou zijn. Dat staat namelijk niet in dit amendement.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Hier staat: 3. GS als opdracht voor de komende tijd mee te geven te zorgen dat de organisatie in control geraakt. Dus daarmee ga ik ervan uit dat u veronderstelt dat we nu niet in control zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Ja. Duidelijk. Ik dank de gedeputeerde dan voor zijn beantwoording en voor het oordeel over het amendement en de motie. Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is niet het geval, behalve bij mevrouw Van der Kammen, de heer Deryckere en de heer Maas. De heer Deryckere heeft dan nu kort het woord voor de tweede termijn.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben vertrouwen dat de gedeputeerde de komende maanden aan de slag gaat en ook al aan de slag is geweest. Wij kijken dan ook uit naar 21 oktober om daarover verder te praten.

Toch heb ik nog een aantal vragen of verzoeken die ik bij de gedeputeerde wil neerleggen. Ten eerste over de kosten van de externe inhuur. Toch vind ik het een principiële kwestie dat daar wat meer transparantie in komt en dat je dus in de jaarrekening een aantal subcategorieën gaat opnemen om ervoor te zorgen dat je wat beter kunt zien waar die kosten precies uitkomen. Dat lijkt me voor de Rekenkamer een makkelijker te herleiden model en ook voor deze Staten een makkelijker controleerbaar model.

Ten tweede het Brabants netwerk, zoals hij dat noemt. Fantastisch dat u daarmee ook al bezig was. Ik ben er heel erg enthousiast over, moet ik zeggen. Ik hoor wel van gemeenten dat er modellen zijn om dat te doen, maar die mogen echt nog wel wat makkelijker worden. En ik krijg een interruptie.

De **voorzitter**: Inderdaad. Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): U wilt met die inkoopkosten een verdere detaillering. Waarom en wat doet u er dan vervolgens mee?

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Zoals we zien in het rapport is er te weinig transparantie. Je kunt niet zien waar die kosten precies vandaan komen. Er is een enorme stijging, maar we kunnen eigenlijk alleen maar gissen waar die vandaan komt. Dus het lijkt me van belang, ook voor de sturing op de organisatie en voor de controle vanuit deze zaal, dat we weten waar die stijging precies vandaan komt en niet hoeven te gissen.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ook u betrap ik erop dat u zover in detail wilt gaan. Ik zie daar echt het nut en de noodzaak niet van in. Draag dat over aan het dagelijks bestuur van de provincie en u stuurt op de hoofdgetallen.

De **voorzitter**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik wil ook niet in detail gaan beslissen over hoe deze organisatie eruit moet zien. Maar ik wil wel in de jaarstukken iets kunnen terugvinden over hoe deze organisatie wordt bestuurd

en waar die externe kosten vandaan komen. Dat is echt een kwestie van transparantie, die al langer bij de CDA-fractie leeft en die wil ik hier doorzetten. Maar het gaat er niet om dat ik alles over deze organisatie wil bepalen. Ik wil de gedeputeerde samen met de directie van deze organisatie de ruimte geven om naar hartenlust in te richten. Waarop ik uiteindelijk toets is de kwaliteit die er uitkomt richting de Brabantse samenleving.

Nogmaals het Brabants netwerk waarover ik heel erg enthousiast ben. Laten we nu toegaan naar één constructie. Ik hoor van gemeenten dat het al mogelijk is om dingen te delen en om ambtenaren op verschillende plekken in te zetten. Maar dat is nogal complex. Laten we het nou eens makkelijker gaan maken. Binnen die constructie van zo'n Brabants netwerk zou je natuurlijk ook kunnen gaan werken met vaste contracten, mijnheer Heijmans, waardoor je flexibel werkt, enerzijds bij een gemeente voor een half jaar en anderzijds bij een provincie voor twee maanden. En ga zo maar door. Je hebt dan flexibel werk met een vast contract en baanzekerheid. Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoorden en kijk uit naar zijn reactie op mijn verder gestelde vragen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. Dan mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Bedankt. Er blijven toch nog een paar punten hangen. Ik denk dat we allemaal dezelfde doelstelling hebben: de organisatie moet gewoon goed functioneren. We hebben als doelstelling dat de doelen voor de Brabanders gerealiseerd worden. Het zou niet wenselijk zijn om in een semantische discussie te geraken als het erom gaat wat wel en niet is gezegd.

Als u ons amendement bekijkt is daarin in de overwegingen heel duidelijk aangegeven wat wenselijk is voor deze organisatie. En daar gaat het ons eigenlijk om. Als we bij punt 3 in het dictum van het amendement formuleren ervoor te zorgen dat de organisatie in control is in plaats van in control geraakt, wil ik vragen of het college daarmee beter uit de voeten kan.

Dan hebben we ook nog een motie. Het college zegt daarover dat de tijd daarvoor nog niet rijp is. Dat is allemaal leuk en aardig, maar datzelfde antwoord hebben we in mei ook gehad bij behandeling van de jaarrekening. En eigenlijk was de tijd er toen ook rijp voor. Want er moet gewoon van alles gebeuren, hoe je het ook wendt of keert. Dan kun je wel afwachten tot presentaties etc., maar laat dit gewoon een stok achter de deur zijn om ervoor te gaan. Daar zou ik toch voor willen pleiten.

Op de vraag over de Brabantnorm van 312.000 euro wil ik toch nog graag een antwoord hebben.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Dan was er nog een woordmelding van de heer Maas in tweede termijn. Aan hem het woord.

De heer **Maas** (PvdA): In uw antwoord heb ik niks gehoord over de cultuur binnen deze organisatie, waaruit blijkt dat in 50% van de gevallen de procedure niet wordt gehandhaafd. Hoe kijkt u daar tegenaan?

Verder ben ik blij te horen dat u openstaat voor een gesprek met PS om de organisatieverandering verder door te voeren en daarin ook maatregelen te nemen. Dat doet ons goed.

De voorliggende motie gaan we niet steunen. Op 21 oktober komen we bij elkaar en kunnen we naar het amendement kijken. Er staan goede punten in. We geven u in een open en transparant gebeuren de gelegenheid om af te wachten wat die dag gaat brengen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Maas en geef dan graag het woord aan de gedeputeerde voor een beantwoording op die vragen en over een oordeel over een eventueel gewijzigd amendement.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. De heer Deryckere heeft nog een paar aanbevelingen en een duidelijke vraag. De vraag was om de kosten van externe inhuur verder te definiëren. Misschien zijn we het wel niet met elkaar eens, mijnheer Deryckere. Ik heb net in reactie op mevrouw Brunklaus aangegeven dat we een poging gaan doen om zo'n kader uit te werken. Dat is eigenlijk om u te faciliteren in de aanbeveling van de Staten om een dergelijk arrangement van afspraken te maken. Ik gaf al een klein voorschotje daarop. U vraagt om een reactie. Volgens mij moet u een uitspraak over twee dingen doen. U moet een uitspraak doen over wat het realiseren van een opgave mag kosten. En u moet een uitspraak doen over welke spelregels in termen van waarden u GS meegeeft om dat te realiseren. En als het om waarden gaat, in de richting van de heer Heijmans, heb ik het over het bieden van zekerheden en een eerlijk salaris. En in de richting van de heer Burger Dirven waar voor het geld als je iemand op de markt uitlegt wat je aan maatschappelijke waarde hebt toegevoegd voor het geld dat je hebt besteed. We gaan een poging doen om die twee meespelende waarden in de realisatie van die spelregels te laten terugkomen. Als u heeft gezegd dat de transitie van de landbouw en het verduurzamen van de mobiliteit zoveel geld mogen kosten. Dat is dus iets heel anders dan helemaal uit te splitsen wie wanneer waarvoor was ingehuurd. Ik wil het voor dit moment bij die inhoud laten, met de afspraak dat we dus dit type vertalen naar iets dat we netjes opschrijven, zoals mevrouw Brunklaus heeft gevraagd. Dan kunnen we voor eens en altijd goed met elkaar aan de slag.

Een opmerking daar nog bij is gericht aan mevrouw Van der Kammen. Zij noemt nu 150 euro. Dat klopt. Naar het doorrekenen naar de Brabantnorm moet ik ook even kijken. De Wet normering topinkomens is natuurlijk sowieso van toepassing. Ik doe een toezegging om het daarop even na te gaan. Wat u adresseert is dus precies een voorbeeld van wat de heer Heijmans zegt dat het niet te gek moet worden. Als je inhuurt moet het allemaal niet te veel kosten, dat de heer Burger Dirven dan ook niet op de markt aan de Brabander kan uitleggen. Dus daarop doe ik een toezegging.

Ik ontraad het amendement. Het liefst zou ik adviseren om het amendement aan te houden. Als ik het nu lees is de opdracht niet duidelijk. Wij zijn in control. Fijn dat u onderstreept dat dat zo moet blijven. Bij 3, met ingang van de Begroting 2017 te zorgen voor een goede informatievoorziening over de organisatiekosten enzovoort, daarvan zeg ik prima, maar dat is al zo. Het gesprek dat daarachter zit voor u is er eigenlijk een van detaillering, opsplitsen en afscheid nemen van het OKB. En daarvan ben ik geen voorstander. Dus daarom ontraad ik het. Maar naar de letter zou ik zeggen dat we het al doen. Alleen bedoelt u volgens mij iets anders.

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De bestelprocedure is al jarenlang een probleem binnen de organisatie. Die wordt in 50% van de gevallen niet nageleefd. Er wordt niet gestuurd door leidinggevenden op het naleven. Er zijn geen sancties aan verbonden. Hoe kunt u nu hard maken en volhouden dat u in control bent?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat is een mooie verbale truc. U heeft één zwarte zwaluw en vervolgens zegt u dat er niet alleen maar witte zwaluwen zijn. Dat vind ik heel leuk. Ik kan nu een uur gaan praten over wat er allemaal goed gaat. Dus u kunt niet aan de hand van een voorbeeld ... Op dat voorbeeld wil ik ook nog zeggen dat dat een gedeeld punt van zorg is. Ik heb met de directie al over maatregelen gesproken. Maar ik neem er afstand van dat u nu één voorbeeld gebruikt en daarmee zegt dat de organisatie een puinbak is, want dat is gewoon niet waar.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Het is niet alleen dit voorbeeld. Ook de accountant concludeert en constateert jaarlijks allerlei bevindingen als het gaat om de inkoop en aanbesteding etc. Dus het is niet één voorbeeld.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Allerlei is voor mij nog geen uitwerking van allerlei andere voorbeelden. Want u noemt eigenlijk weer hetzelfde. Als u nog andere voorbeelden heeft, stuur ze me toe. Ik neem afstand van uw suggestie dat we niet in control zijn. Ik ben benieuwd hoe de andere Statenleden erover denken.

De **voorzitter**: Het punt is denk ik voldoende gewisseld. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik vind dit een beetje een schijnvertoning worden. Er wordt eerst iets uit een amendement gehaald om dat acceptabel te maken. En op het moment dat dat eruit is gehaald, wordt toch weer hetzelfde beweerd als wat in het amendement stond, namelijk u bent niet in control. Ik vind dat niet de manier waarop we hier met amendementen moeten omgaan.

De **voorzitter**: Goed. Het oordeel van de gedeputeerde is duidelijk. Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog even een heel concrete vraag aan mevrouw Van der Kammen. Zij noemt 50%. Dat is niet in de orde van wat er wordt ingekocht. En daar heeft u een kwalitatief oordeel. Heel simpel, over hoeveel gevallen hebben we het dan kwantitatief? Weet u dat?

De **voorzitter**: Mevrouw van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik zou me zo kunnen voorstellen dat het aantal inkopen in de duizenden, zo niet tienduizenden per jaar loopt bij een provincie. Het aantal transacties en inhuursituaties. Dus dan zou ik zeggen: reken uit.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja, maar dat was niet mijn vraag. Gewoon kwantitatief. Want het gaat hier onder andere over de personele inkoop. U vindt dat het allemaal niet goed gaat. Dan wil ik ook graag van u de harde cijfers weten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, het gaat niet alleen om de personele inkoop. Zoals duidelijk in het ZRK-rapport vermeld staat, gaat het niet alleen om externe arbeidscapaciteit die ingehuurd wordt, maar ook allerlei leveringen, allerlei inkoop van diensten en allerlei outsourcing, uitbesteding etc. Dat hoort er allemaal bij en dat maakt ook allemaal deel uit van een bestelproces en een bestelprocedure. En die zijn niet op orde.

De **voorzitter**: De gedachten lijken me gewisseld. De gedeputeerde is duidelijk geweest in zijn bijdrage die geloof ik op een puntje na is afgerond. Ja. Gaat uw gang.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja. De heer Maas vroeg mij nog iets te zeggen over cultuur in de organisatie en het naleven van regels. We hebben net een voorbeeld gehad waarin we in ieder geval aanleiding hebben gezien dat dat aandacht behoeft. En waar de directie en Gedeputeerde Staten op één lijn zitten. U verleidt mij nu tot nog veel meer reflecties over de cultuur in de organisatie. Maar in deze arena zou ik het eigenlijk alleen bij deze opmerking willen laten. En misschien dat we daar nog nader over bij de bar kunnen spreken. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en ik stel dan voor de beraadslagingen nu te sluiten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Mag ik een minuut schorsing vragen?

De **voorzitter**: Dat mag u en ik zal die toestaan. De vergadering is voor een minuut geschorst.

Schorsing.

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Ik meld u dat de PVV-fractie zowel het amendement als de motie aanhoudt. Ze maken dus op dit moment geen deel meer uit van de beraadslagingen. We gaan stemmen. De stemming ziet dus derhalve alleen over het besluit, u bekend onder stuknummer 56/16. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Voor met een stemverklaring. Graag hadden wij wat scherpere conclusies en aanbevelingen gezien, maar desalniettemin voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor met stemverklaring. Met dank voor de toezeggingen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is unaniem door uw Staten aangenomen.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Mag ik even nog een kleine procedurevraag stellen? U zei dat het amendement wordt aangehouden. Maar hoe kan een amendement dat is gekoppeld aan een al genomen besluit worden aangenomen?

De **voorzitter**: Heel goed. Ik heb het zo geïnterpreteerd: het amendement ziet op dit besluit; het besluit is nu aangenomen, dus in technische zal dat dit besluit niet meer veranderen. Maar ik heb het zo geïnterpreteerd dat in combinatie de in het amendement genoemde overwegingen nu niet worden ingebracht. En dat het feitelijk betekent dat de inhoud een keer terugkomt. Niet in de vorm van dit amendement. Daar heeft u een technisch punt. Bij implicatie betekent het dat het amendement niet in formele zin is aangehouden, maar meer in materiële zin.

10/16 Derde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

De **voorzitter**: De heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Ik zie af van het voeren van het woord op dit onderwerp.

De **voorzitter**: Dan ga ik vragen de heer Deryckere. De fractie van het CDA heeft het woord.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het voorstel dat op de agenda staat regelt feitelijk twee verschillende zaken. Ten eerste geeft het voorstel ons, de provincie en de beheerders van ons vermogen, meer ruimte om actief te handelen met verschillende looptijden, ook langer dan 25 jaar. Zonder extra risico ziet het CDA hier geen enkel probleem in. Want hoe effectiever en beter ons beheer en onze leningen, des te meer we kunnen doen voor Brabant. Ten tweede zorgt het ervoor dat Gedeputeerde Staten pas bij een lening met een looptijd langer dan 30 jaar langs deze Provinciale Staten moeten voor een akkoord. Daarnaast maakt het zogenaamde boedelleningen mogelijk: leningen die pas aan het eind van de looptijd in één keer in zijn geheel worden afgelost.

De bevoegdheden van het dagelijks bestuur worden dus opgerekt. Dat maakt de noodzakelijke controle van Provinciale Staten een stuk moeilijker.

Voorzitter. Zoals u merkt heeft het CDA bezwaren tegen dit voorstel. Wij vinden het belangrijk dat de Staten bij grote langlopende leningen expliciet om toestemming worden gevraagd, zeker bij leningen langer dan 25 jaar. Alleen op die manier kunnen deze Staten een helder beeld krijgen en houden van onze openstaande leningen en hun controlerende taak naar behoren uitoefenen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. De heer Heijmans. Ziet af van het woord. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Een wijzigingsverordening voor de Treasuryverordening. Het lijkt hier slechts te gaan om een kleine technische wijziging. Maar er zijn een paar argumenten waardoor de PVV niet kan instemmen met de voorliggende aanpassing, die maakt dat GS geen instemming van PS meer nodig heeft voor het uitlenen van kapitaal voor een periode tot 30 jaar, wat nu 25 jaar is. Ten eerste noemen we een van de overwegingen, waarop dit voorstel is gestoeld. Namelijk overwegende dat PS van mening zijn dat het verstrekken van leningen in openbare lichamen in Nederland behoort tot de reguliere instrumenten van de provincie om middelen uit te zetten. Voorzitter. Dat staat haaks op de overtuiging van de PVV dat de provincie niet op aarde is om bankier te spelen.

Dan nog een nogal vreemde overweging, eigenlijk gewoon een drogredenering. Het college schrijft namelijk: overwegende dat deze leningen – leningen met een looptijd langer dan 25 jaar – door de geleidelijke aflossing een gemiddelde looptijd hebben die aanmerkelijk langer is dan de absolute leeftijd. Voorzitter. Ondanks dat er dus wordt afgelost, blijft de looptijd gewoon de looptijd die is aangegaan. Dus welk punt wil het college hier nu maken?

Voorzitter. Een in het stuk aangevoerde kanttekening is de constatering dat nu ook leningen met een looptijd van 30 jaar die pas aan het eind van de looptijd in één keer worden afgelost mogelijk worden. Maar dat past helemaal niet in het treasurybeleid. En vervolgens wordt er over die kanttekening gewoon heen gekletst. En ondanks dat ze dus niet passen in het beleid worden ze wel mogelijk, zonder degelijke argumentatie. En dat is gewoon vragen om problemen. Hoe kijkt het college aan tegen het mogelijk maken van zaken die ongewenst beleid zijn? Voorzitter. De PVV is voornemens om tegen dit voorstel te stemmen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Ik geef nu graag het woord aan de gedeputeerde, die in anderhalve minuut spreektijd het antwoord zal moeten geven.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Slechts een paar vragen. Een vraag van mevrouw Van der Kammen ging over de wenselijkheid. Ik denk dat we in Nederland juist een heel goede praktijk hebben dat openbare lichamen die niet onder financieel toezicht staan, dat die onder feitelijke garantstelling van de rijksoverheid juist elkaar ondersteunen als het gaat om de invulling van het treasurybeleid. Dat is eigenlijk de consequentie van het voorstel. Want we kunnen op basis van dit voorstel uitsluitend leningen uitzetten bij die partijen. Natuurlijk gaat het niet over bankiertje spelen. Maar als je dat als overheden met elkaar afspreekt kun je elkaar dus op die manier ondersteunen. En die praktijk maken we hier mogelijk. Nogmaals, je ziet bij die openbare lichamen inderdaad eerder een voorkeur voor leningen met een looptijd van 30 jaar in plaats van 25 jaar. Maar dat vertaalt zich in een grotere courantheid van die leningen, waardoor ze inderdaad ook een aantrekkelijker rentetarief hebben.

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De bulletleningen. Formeel heeft u een punt. De feitelijke regels die we vervolgens toepassen in het uitzetten van leningen maken dat we geen bulletleningen verstrekken. Want wij hebben regels voor gemiddelde looptijd en regelmatige aflossing. Als wij dat als vereiste stellen op het moment dat een leningaanvraag voor dertig jaar wordt ingediend, dan zal de conclusie zijn dat wij die niet zullen verstrekken. Dus formeel heeft u een punt vanuit de verlenging van de looptijd, dat een bulletlening daaronder kan vallen, maar het is in strijd met ons beleid zoals we dat in de praktijk invullen, waarbij we elke keer afspraken maken. En we nemen een aflossingskalender op in het contract.

De **voorzitter**: Wilt u afronden? Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Daarvan lijkt geen sprake. Dan stel ik voor over te gaan tot stemming over dit voorstel, bij u bekend onder stuknummer 10/16, de derde Wijzigingsverordening treasury Noord-Brabant. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met stemverklaring. We vinden het bezwaarlijk dat Provinciale Staten nu niet meer hoeven akkoord te gaan met langlopende leningen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklauw** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dit voorstel is door uw Staten aangenomen.

Besprekstukken zonder stemming

53/16 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar de besprekstukken zonder stemming. Als eerste is de begrotingswijziging Provinciaal Milieu- en Waterplan aan de orde. Die is eerder behandeld tijdens een technische vragenronde op 15 juli. De eerste termijn van de zijde van uw Staten. De heer Panhuizen van de VVD heeft als eerste het woord.

De heer **Panhuizen** (VVD): Dank je wel, voorzitter. Het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Een hevig bediscussieerd stuk. En gelukkig wordt vandaag ons alleen om het budgetrecht gevraagd. En dat gaan wij de gedeputeerde, als het aan de VVD ligt, ook gewoon verlenen. Dit is in principe een technisch stuk. Maar toch kwam er voor de vakantie een rapport uit van de heer Bastmeijer van de Universiteit van Tilburg, waarin er toch het een en ander wordt gezegd over het behalen van de KRW-doeleinden. Daar is enige twijfel bij. Vandaar dat ik een paar vragen voor de gedeputeerde heb, specifiek op de KRW. Mijn eerste vraag is natuurlijk of u bekend bent met het rapport. En mijn tweede vraag is of de gedeputeerde de KRW-doeleinden gaat halen met de middelen die daarvoor nodig zijn. Daarbij zou ik het voorlopig willen laten.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Panhuizen. Kuijken, CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Een van de vier kernwaarden van het CDA is gespreide verantwoordelijkheid. De laatste tijd wordt er in bestuurlijk Nederland veelal gesproken over de netwerksamenleving, de participatiesamenleving en de doedemocratie. Het is volledig in lijn met waar het CDA sinds jaar en dag voor heeft gepleit. Niet de overheid of het individu dragen de verantwoordelijkheid voor onze omgeving, maar we doen het allemaal in gezamenlijkheid.

Nu even naar deze begrotingswijziging. Er is bij het Provinciaal Milieu- en Waterplan sprake van een dynamische uitvoeringsagenda. En dat begrijpt het CDA enerzijds wel. Als je echt in cocreatie met partners wilt werken, dan moet je niet van tevoren alles dicht willen timmeren. Dit staat echter ook op gespannen voet met een ander fenomeen in onze samenleving: een groep mensen die zich niet gehoord of vertegenwoordigd voelt in onze politiek. Deze groep mensen voelt zich geen onderdeel van de netwerksamenleving en ervaart het meer als een oldboysnetwerksamenleving. In verschillende landen om ons heen en aan de andere kant van de Atlantische Oceaan heeft dit gevoel om er niet bij te horen geleid tot opmerkelijke politieke nieuwkomers. Het is een belangrijk signaal. Nu lijkt ik een beetje af te dwalen. Nu even terug naar het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Waar wil ik naartoe bij deze begrotingswijziging? Het CDA ziet een spanningsveld tussen het dynamisch uitwerken in samenwerking met partners en het

wegzetten van 34,1 miljoen euro aan publiek geld zonder heel concrete doelen en verwachte beleidsprestaties. Als we naar de tabel in het voorstel kijken kunnen we een onderscheid maken tussen zeer concrete maatregelen en iets minder concreter en wat moeilijker grijpbare plannen. Ter illustratie is de beleidsindicator dat we de Brabantbrede ambities en maatregelen voor het klimaat willen vastleggen. En dat we dat meten met een klimaatagenda en het instellen van een klimaatportaal. De kosten zijn 1,5 miljoen euro. Dit terwijl er op veel plekken in Brabant concrete zware overlast is geweest van te veel of te weinig water. Zowel in het Land van Heusden en Altena of Zuidoost-Brabant. De vraag is dan ook of we daar niet tot versnelde maatregelen kunnen komen. En wat staat het oplossen van de situatie in het Land van Heusden en Altena in de weg? Is dat het waterschap, is dat het Peilbesluit, is dat het Provinciaal Milieu- en Waterplan? Ik denk dat we er iets meer concrete focus op moeten leggen.

Het CDA zou de balans tussen de zachte plannen en concrete maatregelen wat meer richting de concrete maatregelen willen laten uitslaan. En de genoemde indicatoren in de tabel en de begrotingswijziging vinden we daarbij ontoereikend. We hopen bij de p&c-cyclus concretere indicatoren en projecten aan te treffen. Met dit huidige informatieniveau en de concreetheid zal het CDA zich bij de begroting moeten verzetten tegen deze plannen. We gaan graag met het college in gesprek over hoe dit beter kan. Dit terwijl we het beleidsthema en ambities wel degelijk onderschrijven, dat moge wel even duidelijk zijn. Wij voelen ons als volksvertegenwoordigers namelijk ook deel van de dynamische uitvoeringsagenda en horen graag van dit college hoe we eventueel in de voorkant meegenomen kunnen gaan worden. Voorzitter. Dank u wel. En tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. De Jonge, fractie SP dan.

De heer **De Jonge** (SP): Ik zie af van mijn spreektijd.

De **voorzitter**: U ziet af van de spreektijd. Dan ben ik bij de fractie van de PVV. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Vandaag spreken we over een begrotingswijziging die de inzet van een kleine 34 miljoen euro belastinggeld beschikbaar maakt voor het Provinciaal Milieu- en Water Plan, het PMWP. Zoals de PVV-fractie afgelopen december bij het bespreken van het PMWP al beklemtoond heeft, had dit in beginsel beperkt moeten blijven tot de wettelijke taken. Helaas zijn er veel kostbare provinciale ambities aan toegevoegd door de spilzuchtige milieumaniakken van dit college. Ik noem daarbij met name de twee keer, twee keer, 650.000 euro voor gedragsbeïnvloeding van burgers. Oftewel: betuttelende indoctrinatie door een subsidiesmijtende overheid. Daar past ook de in totaal 1,6 miljoen euro voor de Klimaatagenda bij. Wie denkt de veronderstelde klimaatverandering tegen te kunnen gaan met het verbrassen van belastinggeld heeft zelf gedragsbeïnvloeding nodig. Gelukkig heeft de burger bij de verkiezingen zelf de gelegenheid om het gedrag van subsidiestrooiende politici te beïnvloeden door hen in het stemhokje hard af te straffen. En dat geldt al helemaal voor wat in het Statenvoorstel wordt gepresenteerd onder het kopje Europese en internationale zaken, de verbinding leggen met de agenda van de EU, EU-subsidieprogramma's en EU-beleidsontwikkeling. Hiermee wordt Brabant steeds meer een regionaal uitvoeringsfiliaal van Brussel. Dit wordt in het voorstel gepresenteerd als 'tot grensoverschrijdende netwerkvorming komen en de Brabantse zichtbaarheid in Europa vergroten'. Wat is dit voor Eurofiele flauwekul? Wat schiet onze burger daar nu mee op? Is het de bedoeling het gedrag van burgers te beïnvloeden met nog meer EU-propaganda? Het bevestigt nogmaals dat voor dit college Brussel de enige stip op de horizon is. Voor de PVV is het dan ook duidelijk: het is hoog tijd voor een Nexit.

Voorzitter. Waar onze burgers, bedrijven en boeren wel op zitten te wachten zijn concrete maatregelen bij wateroverlast. Dit zou binnen het PMWP als kerntaak van de overheden een topprioriteit moeten zijn. Dit PMWP is echter te veel doorspekt met watermaatregelen die primair gericht zijn op de EU-natuurdoelstellingen. Bijvoorbeeld bij de inzet op beekherstel, het zogenaamde laten hermeanderen van beken, die wellicht nooit gemeanderd hebben. Bij deze maatregel wordt nu te eenzijdig ingezet op het langer vasthouden van water in een gebied. Dus het vasthouden van water, let op, voornamelijk gericht op een hoger waterpeil voor natuurdoelen. Mogelijkheden om water snel en effectief af te voeren bij lokale stortbuien, zoals afgelopen juni in de gemeente Bergeijk, ontbreken. Met grote landbouwschade als gevolg. De gekanaliseerde beken hadden betere mogelijkheden voor snellere waterafvoer. Hierdoor zitten agrarische ondernemers met waterschade nu nog met handen in het haar. Daarop mag van GS meer inzet worden verwacht. Vergroot uw zichtbaarheid in Brabant in plaats van in Europa.

Voorzitter. Tot slot nog het volgende. In het voorstel is sprake van een reserve van 870.000 euro voor toekomstige initiatieven. Kunnen GS aangeven waaraan zij hierbij denken en binnen welke kaders en criteria dergelijke initiatieven moeten passen? Voorzitter. Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Dan nu het woord aan mevrouw Dingemans van D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil me graag tot de kern beperken en u even terug meenemen naar 22 mei, toen we de jaarstukken vaststelden. D66 riep het college toen op om tijdens de uitvoeringsfase van de diverse programma's Provinciale Staten vaker inhoudelijk terugkoppeling te geven. Eventueel tegelijkertijd met de financiële rapportage. En ook in dit dossier vindt D66 het belangrijk dat dat gebeurt en wel om twee redenen. Ten eerste, de financiële middelen voor het uitvoeren van het Provinciaal Milieu- en Water Plan worden beschikbaar gesteld voor een periode van vijf jaar. In zo'n tijd kan er veel veranderen. We vragen de gedeputeerde daarom om verwachte afwijkingen binnen de deelprogramma's Water en Milieu tijdig zichtbaar te maken. Daarnaast is de provincie voor het behalen van de doelstellingen afhankelijk van samenwerking en financiering van andere partijen. Werken ze onvoldoende mee, dan moeten we daar snel op kunnen reageren. Al gaan we natuurlijk liever uit van een positief scenario. D66 vindt het in ieder geval belangrijk om regelmatig een vinger aan de pols te houden. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van een Statenmededeling of een bijeenkomst waarin de dynamische uitvoeringsagenda wordt besproken. Hierbij willen wij vooral kijken naar de kwaliteit van de prestaties en de voortgang van het proces. Want door gezamenlijk vooruit te kijken kunnen we op tijd bijsturen en op die manier zorgen dat de gestelde doelen worden gehaald. We ontvangen graag een toezegging van de gedeputeerde over deze informatievoorziening aan PS. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank mevrouw Dingemans. De fractie GroenLinks, mevrouw Roijackers, dan nu het woord. In het kader van het culinaire verwachtingenmanagement deel ik u mee dat ik probeer dit onderwerp voor de dinerpauze af te ronden. Mevrouw Roijackers heeft het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik krijg spontaan trek, voorzitter. De begrotingswijziging van het Provinciaal Milieu- en Waterplan ligt voor met een nota van wijziging erbij. Met aanpassingen die mede zijn gedaan na technische vragen die wij hebben gesteld op 15 juli jl. Graag gedaan, gedeputeerde. Brabant besturen doen we immers samen.

Goed. Er zijn al goede inbrengen geweest van met name de fracties van de VVD en D66. Ik sluit me aan bij die vragen om terugkoppeling te krijgen. Want we zijn hier best een spannend traject ingegaan met het Milieu- en Waterplan. We vragen ons af, de VVD heeft dat ook gedaan, of er niet meer ambitie en geld moeten naar het verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit, mede gezien de constatering dat we de doelen van zijn levensdagen niet zullen halen. Niet alleen die groene rakkers van GroenLinks willen dat,

ook bedrijven hier in Brabant steunen ons bij dat streven. Zo heeft vader abt van Koningshoeven, broeder Bernardus, die wij laatst spraken bij de Koningshoevenbijeenkomst, ons inmiddels per brief laten weten dat hij graag tot aan Koningsdag 2017 en ver daarna bier wil blijven bottelen en zo duurzaam mogelijk, maar daar wel af en toe een garantie voor wil hebben vanuit provincie en Rijk. Als wij hem daarbij helpen, dan helpen wij denk ik de duurzaamheid van Brabant ook verder. Het helpt ons bij het handhaven van de groene omgeving waar vader abt tijdens de Koningshoevenbijeenkomst zulke mooie woorden over sprak. 'Beschouw de groene omgeving nooit als vanzelfsprekend of louter als decor. Eer de natuur en de handen die haar onderhouden.' En dat brengt ons bij de wateren in onze diepe bodem. Recent kwam het onderzoeksrapport uit, waar mijn VVD-collega aan heeft gerefereerd, maar recent is ook bekend geworden dat frisdrankengigant Refresco van Coca Cola en Pepsi in Maarheeze over gaat stappen op de winning van dieper gelegen grondwater. Het bedrijf wil de productie uitbreiden en heeft daarom meer grondwater nodig. GS staan achter de plannen, en hebben dat laten weten, maar eisen onder meer dat er geen extra verdroging van de natuur plaatsvindt. Maar hoe zit het eigenlijk met de monitoring van de verdroging? Dat weten we niet op grond van wat we nu zien binnen het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Hebben we het eigenlijk goed in beeld? Refresco heeft nu een vergunning voor het oppompen van 1000 kuub grondwater en daarvan komt 117.000 kuub uit een laag dieper dan 80 m en het overige deel uit een ondieper deel. Ze willen gaan tot 875.000 kuub. Volgens gedeputeerde Pauli moet dit mogelijk binnen een nieuw flexibel grondwaterkader, dat meer mogelijkheden biedt voor plaatselijke afweging. En wij willen als kaderstellende Staten dan ook weten wat dit nieuwe kader precies inhoudt en wanneer we daarvan in kennis worden gesteld. GS weten namelijk donders goed dat bij grondwateronttrekkingen verlaging van het grondwaterpeil het gevolg zal zijn. Dat betekent wat voor de natuur en voor de landbouw. Refresco en Gedeputeerde Staten hopen op de mogelijkheden van herinfiltratie, maar bereikt die herinfiltratie wel de ondergrond in voldoende mate? En is ons Brabantse grondwater nog vrij van de vele vervuilende stoffen die onze oppervlaktewateren bevatten? Zijn de Brabantse strategische grondwaterbronnen, die we hebben gedefinieerd als drinkwaterbronnen, veilig of juist in gevaar? Wij horen dat graag van de gedeputeerde. Als die geen afdoende antwoord geeft, dan moeten we bij hem aandringen op een grondwaterbalans of een monitoring grondwater. De provincie Drenthe heeft vijf jaar geleden een grondwatervisie gedefinieerd. Onderzocht is op welke wijze de grondwatervoorraad in de provincie Drenthe kan worden ingezet voor de functies landbouw, natuur en waterwinning. En dat lijkt GroenLinks nou juist een juiste volgorde: Eerst onderzoeken, dan een visie formuleren en daarna de functies landbouw, natuur en waterwinning voorleggen. Zolang we niet weten hoe het precies staat met ons Brabantse grondwater is GroenLinks van mening dat we niet ruimhartig en flexibel moeten vergunnen. We moeten immers nog langer door met ons grondwater dan er nu aan frisdrank gebotteld moet worden door één ondernemer. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Dan is nu de Partij voor de Dieren aan de beurt. Mevrouw Surminski heeft het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. De uitvoering van het Provinciaal Milieu- en Waterplan berust hoofdzakelijk op structurele middelen en in deze begrotingswijziging wordt een groot deel van de gereserveerde middelen beschikbaar gesteld. We hebben hierbij een aantal vragen. Er wordt gesteld dat de huidige begroting op productniveau niet meer geldt en dat dit bij de burap zal worden aangepast. Ook wordt er gesproken over adaptief programmeren en flexibel opereren. Op zich kan ik die wens van GS goed begrijpen, maar ik wil graag weten wat die flexibiliteit betekent voor de realisatie van doelen. We hebben het Provinciaal Milieu- en Waterplan in december goedgekeurd en willen nu graag dat het wordt uitgevoerd. En daarom de vraag of de beleidsprestaties helder genoeg zijn en hoe gedetailleerd die zijn vastgelegd.

Verder maken we ons toch ook wel zorgen over de mate waarin de provincie afhankelijk is van de samenwerking met partners. Risico's betreffen onder meer de bereidheid van partners om samen te werken aan gezamenlijke doelen en de bereidheid om mee te financieren. Kan de gedeputeerde aangeven hoe met deze risico's wordt omgegaan, of er voldoende zicht is of de doelen wel tijdig worden gehaald en of er een afdoende feedbacksystem is? Hoe worden PS op de hoogte gehouden als de uitvoering achterblijft bij de ambities?

Bij de beleidsprestatie veilig wordt het voorkomen van dumpen van drugsafval genoemd. De indicator is echter de nadelige effecten van dumping van drugsafval compenseren middels een subsidieregeling. Maar het is natuurlijk vooral belangrijk om die dumping niet te laten plaatsvinden. En de vraag is dan ook of er naast die schadecompensatie ook meer toezicht in het buitengebied mogelijk is.

De beleidsprestaties bij het onderwerp groene groei bevatten onder meer verbetering van fosfaatbenutting in de landbouw en stimuleren van hernieuwd gebruik afval. Kunt u iets concreter aangeven wat hiermee wordt bedoeld? Betekent het bijvoorbeeld dat de provincie gaat investeren in al dan niet nieuwe mogelijkheden tot mestverwerking?

En tot slot zien we dat er veel wordt gedaan voor venherstel. Prachtig! Maar voorkomen is beter dan genezen en ik zou dan ook graag willen weten hoe ver u wilt gaan met de ambitie verdrogingsbestrijding. En dan bedoel ik niet maatregelen achteraf, maar vooral het voorkomen van het probleem. Denk aan het verminderen van waterwinning in gevoelige gebieden. Tot zover. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. De heer Heijman van Lokaal Brabant ziet af van het woord. Dan wil ik de gedeputeerde vragen om de beantwoording meteen ter hand te nemen. Dat kan. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. De VVD, een technisch stuk. Inderdaad, dat is het. De inhoud hebben we allemaal al lang en eerder met elkaar doorgenomen. Dit is een voorstel om dat ook financieel mogelijk te maken. In die zin dus inderdaad een technisch stuk.

Het rapport-Bastmeijer, waarin in het vooruitzicht werd gesteld dat we KRW-doelstellingen niet gaan halen. Ik ben bang dat het klopt, dat de heer Bastmeijer gelijk heeft. Ik ben trouwens niet de enige die dat vindt. Ook onze minister heeft in haar Kamerbrief laten weten dat het heel onwaarschijnlijk is dat we met de huidige inzet in 2027 de Kaderrichtlijn Waterdoelstellingen hebben gehaald. Dus ja inderdaad, met de huidige inzet van de middelen gaan we die doelen helaas niet halen.

Het CDA begrijpt de dynamische uitvoering, dat we dat in cocreatie moeten doen en dat het daarom dus niet mogelijk of wenselijk is om alles van tevoren dicht te timmeren. Maar het maakt zich vervolgens zorgen over wat we dan wel gaan doen. Dat begrijp ik. Dat is altijd de afweging tussen het volkomen gedetailleerd concreet dichttimmeren van bestedingen van 34 miljoen euro, zonder dat we weten hoe de wereld er over vier jaar uitziet en aan de andere kant het volledig loslaten daarvan. We proberen daar het midden tussen te vinden door in het PMWP vooral de doelen goed te formuleren en hoe we die zullen monitoren en te komen tot de beste manier van uitvoering. Daar hebben we die flexibiliteit voor nodig, omdat de wereld verandert. Inzichten veranderen, maar de doelstellingen staan in het PMWP vast en alle inspanningen, die we dus flexibel gaan onderzoeken en uitvoeren, zullen daarop gericht moeten zijn. Dus u kunt ons blijven afrekenen op de doelstellingen, die we met u overeen zijn gekomen in het PMWP.

Een aantal fracties vraagt of het geld niet beter in te zetten is tegen wateroverlast, bijvoorbeeld in het Land van Heusden en Altena of in Zuidoost-Brabant. Ja en nee. Ten eerste is dat vooral niet onze doelstelling en het komt met name uit partijen die ons toch vooral willen houden aan de kerndoelen en wettelijke taken van de provincie. Nou, dat is niet een wettelijke taak van de provincie, maar vanzelfsprekend hebben we wel een verantwoordelijkheid. En daarom gaan we ook in overleg met de waterschappen over deze concrete situaties. Zij gaan daar wel over. Zijn deze extremen nu het nieuwe normaal? Daar wordt over

nagedacht, ook in andere programma's waarmee de provincie bezig is met betrekking tot water en wateroverlast: de Deltaprogramma's, zandgronden en tal van waterprogramma's waar die inzichten in verwerkt gaan worden. Het financieren van concrete maatregelen tegen wateroverlast, zoals het kanaliseren van meanderende beken, daar is de provincie niet van.

De PVV heeft één vraag gesteld: wat betekent 870.000 euro voor toekomstige initiatieven? Dat betekent dat we in de toekomst nog initiatieven gaan nemen ter waarde van 870.000 euro, waarvan we nu nog niet zo concreet in kunnen vullen wat dat precies gaat zijn. Het is de flexibele dynamische uitvoering.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, mijn vraag over de beken. U zegt daarover 'daar zijn we niet van'. Ondertussen betaalt de provincie wel mee aan die hermeanderingsmaatregelen. Om een voorbeeld te geven, het project De Beekloop in de gemeente Bergeijk is deels door de provincie betaald. En juist bij zulk soort projecten wordt er hermeandering aangelegd en wordt de snelle afvoermogelijkheid van zo'n beek verder ingeperkt. En van dat soort projecten zeg ik: als de provincie daar toch aan meebetaalt, zorg er dan voor dat in ieder geval die afvoer van water bij extreme neerslag goed geregeld is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Dat is een heel ouderwetse manier van denken, dat je van wateroverlast af kunt komen door het maar zo snel mogelijk in de zee te pleuren. Want we zagen ook vijf weken na de wateroverlast in Zuidoost-Brabant dat we daar een tekort aan water hadden, een serieuze droogte. Er werden aan agrariërs onttrekkingsverboden opgelegd, waarmee ze ook niet blij zijn. Het idee dat nu modern is, is dat je het water niet weggooit en het liefst in de ondergrond bewaart, waar het zinvol is en waar je het ook weer uit kunt halen op het moment dat je dat nodig hebt. Dus het snel afvoeren door dikke buizen naar de rivier en vervolgens naar de zee is het allerslechtste dat je kunt doen met dat fantastische zoet water dat hier in Brabant op onze akkers valt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegelijkertijd moet ik nu constateren dat er maar halve maatregelen worden genomen. Er worden hermeanderingsmaatregelen genomen. Maar wat u dan noemt 'het slim opslaan van water' gebeurt ondertussen ook niet, want het komt gewoon op de akkers te staan. Oogsten worden er door verwoest. Alle zeldzame visjes die daar in de beekloop zitten liggen dood op de akkers. Als je nog ergens op internet gaat kijken, zijn er nog foto's van de laatste wateroverlast te vinden. Dus het is een absoluut niet werkend systeem.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Daarom vraag ik: zorg dat er een werkend systeem komt; zo gauw er sprake is van extreme neerslag dat het op een dusdanige wijze kan worden afgevoerd dat er geen wateroverlast is voor de omliggende agrariërs.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogmaals, het afvoeren van water is niet de manier waarop je met zoet water moet omgaan als je weet dat je vijf weken na een wateroverlast een periode van droogte krijgt.

Wat daar wel bij helpt zijn meanderende beken waar veel meer water in past dan in die kanalen, die u zo graag ziet. Bovendien is dat echt niet het enige waarmee we bezig zijn. U ziet dat misschien niet. Er wordt wel degelijk gewerkt aan hoe we in Brabant het grondwater langer kunnen vasthouden en het regenwater langer in de grond houden. Er zijn vooral activiteiten die gericht zijn op hoe agrariërs met de bodem moeten omgaan. En dat is met name de manier waarop de bodem decennialang is gebruikt, waardoor het water er niet meer in zakt. De natuurlijke sponswerking van de bodem is verloren gegaan door de intensivering van de landbouw. We zijn samen met agrariërs bezig om die oude sponswerking van de bodem terug te krijgen en dan valt ook een deel van de wateroverlast daarmee weg. Bovendien weten we ook dat het een super cel was. Daarom hebben we er in Den Haag ook voor gepleit om de zaak in Zuidoost-Brabant een ramp te noemen. Die ging gepaard met zoveel water dat je dat niet als een normale neerslagsituatie mag zien. En we kunnen de afvoer van het water, waar vandaan dan ook, niet dimensioneren op dit soort extremen. Dat zou betekenen dat alle rioleringen in Nederland twee, drie keer zo groot zouden moeten worden. Dat is niet haalbaar. Wel is het ons duidelijk dat het klimaat verandert en dat we dus steeds zullen moeten nadenken over wat die nieuwe normaal wordt. En als het zo is dat dit soort extremen voortaan elk jaar drie, vier keer voorkomt, dan moeten we daar anders op reageren dan wanneer het zoals nu eens in decennia voorkomt.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Het is fijn dat het college kennelijk duidelijk is. Want het IPCC heeft nog een speciaal rapport daarover geschreven, dat er geen enkele trend zichtbaar is op extreme neerslag, droogtes en dat soort zaken. En dat wordt ook ondersteund door alle aanwezige data.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, of u wilt ophouden met het voorlezen van de Greenpeace-troep, want het wordt zelfs door het IPCC ontkend. Dus stop daar eens mee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): D66 vraagt terecht om een goede monitoring en voldoende informatie aan PS. Dit is een groot project, het geld wordt nu beschikbaar gesteld en het is inderdaad niet super concreet beschreven, dus u weet voor een deel niet waar u aan begint. Dat is ook het dynamische aan die uitvoering. Vandaar dat het extra belangrijk is dat wij goed monitoren. Omdat we niet monitoren hebben we het goede geld uitgegeven, maar of we de doelen halen, de vooral langeretermijndoelen. Aan die monitoring wordt fors gesleuteld. Die zullen we u brengen. Informatie aan PS. Ja natuurlijk. Ten eerste in de normale beleidscyclus, waarin dit onderdeel ook geëvalueerd wordt. Bij serieuze afwijkingen, dus als partners waarvan we afhankelijk zijn niet meewerken – wat ik overigens niet geloof, want die partners waarmee we werken hebben dezelfde doelen – dan zullen we zelf aan de bel trekken. En graag volg ik uw agendering. Dus op elk moment dat de Staten interesse hebben in het op de hoogte komen van de voortgang van het PMWP, dan zijn we vanzelfsprekend bereid om daaraan gehoor te geven.

De **voorzitter**: Wilt u afronden? Interruptie van mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel voor het eerste deel van uw toezegging. Toch nog even een verduidelijkingsvraag. Volgens mij heeft u ook een actieve informatieplicht.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Zeker.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik zou het fijn vinden als u actief informatie aan ons wilt brengen als u merkt dat samenwerkingspartners niet meer zo samenwerkingsbereid zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Zoals ik zei, elke kink in de kabel zal door ons zeker gemeld worden. Alle structurele momenten gaan gewoon door. Zodra u informatie van ons wilt, dan zullen we die natuurlijk onmiddellijk met u delen.

Heel kort nog GroenLinks. Zij prijst de abt van Koningshoeven. Wij ook. Hij wil nog graag duurzaam bier blijven brouwen. En dat willen wij ook. Hoe kunnen we hem daarbij helpen? Er is al een launching customer hier in de zaal, dus dat komt helemaal goed.

Refresco is denk ik in het kader van de begrotingswijziging PMWP net iets te gedetailleerd om op in te gaan. Maar in grote lijnen hebben wij doelen rondom uitdroging gesteld. Die willen we halen. Dat kan op twee manieren: hele strakke normen stellen over wat je uit de bodem mag halen of proberen om samen met het bedrijf – en Refresco is daar een eerste goed voorbeeld van; overigens is Heineken in Zoetermeer met haar groene cirkel misschien het eerste – kijken welke verantwoordelijkheid het bedrijf zelf kan nemen door minder water te gebruiken. Bijvoorbeeld bij Refresco doen ze dat al. Waar ze eerst flesjes met water spoelden doen ze dat nu met licht. Men gaat dan enorm terug in het gebruik van water. En we vragen ze om maatregelen te nemen om verdroging tegen te gaan. Het is wel een voorwaardelijk proces. Lukt het Refresco of welk bedrijf dan ook niet om daarin te voorzien, dan hebben we als stok achter de deur nog altijd die grondwaterheffing, waar we het in de vorige periode ook over hebben gehad. Daarvan kunnen we de opbrengsten inzetten voor eigen beleid voor verdroging. In eerste instantie willen we dat bedrijven zelf die verantwoording nemen. En Refresco is uitstekend op weg om dat te gaan doen. Maar ik voel dat u wilt interrumperen.

De **voorzitter**: Het was nog niet helemaal duidelijk, maar het gaat er toch van komen. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Twee vragen blijven daarbij nog onbeantwoord. Ten eerste of er een kader komt voor flexibele grondwateronttrekkingen. En als dat zo is, wanneer kunnen we dat tegemoet zien?

De tweede vraag is de volgende. Refresco is een grote jongen. Wij zijn daarvoor het bevoegde gezag. Dat wil zeggen, u als dagelijks bestuur bent daarvoor het bevoegde gezag. Daarnaast heb je de gemeenten die de wat kleinere vergunningen afgeven. En dan heb je de hele kleintjes, die niet vergunningplichtig zijn. Dat is op zichzelf helder. Met zijn allen zijn ze in meer of minder mate het grondwater aan het onttrekken. Hebben wij met elkaar goed in beeld wat er nu in totaal gebeurt in onze Brabantse bodem in kwantitatieve zin, hoe droog het daar wordt? En in kwalitatieve zin, hoe schoon is het daar?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja en nee. Ja, op zich wel. En in voldoende mate. We kunnen daarmee voldoen aan onze wettelijke taken. Ik vind het niet voldoende, het zicht wat we hebben op wat er gebeurt in de Brabantse bodem. Bij de kleine onttrekkingen speelt dat we niet weten hoeveel het er zijn, omdat ze niet vergunningplichtig zijn. Ook weten we niet hoeveel er illegaal wordt onttrokken, met name in het landelijk gebied. We hebben vanochtend nog een bespreking gehad om te kijken hoe we in die hiaat

kunnen voorzien. Er zijn ideeën over. Ik wil dat die ook uitgevoerd worden. Want ik wil met u een veel scherper beeld hebben over wat er aan grondwater in de Brabantse bodem zit en wat ermee gebeurt als wij toestemming geven tot onttrekkingen.

Dan moet ik ook wel een beetje aan verwachtingsmanagement. Met name de hele diepe onttrekkingen, zoals Brabant Water of in dit geval Refresco doen, daarbij duurt het soms decennia voordat het effect merkbaar is in de hogere lagen. Dat is goed nieuws, want dat betekent dat die heel diepe onttrekkingen niet meteen bijdragen aan de verdroging van de natuur. Sterker nog, als je diep onttrekt en het water weer in de grond terugbrengt – dan haal je het uit de diepe ondergrond en breng je het in de ondiepe ondergrond – dan is dat juist goed als maatregel tegen verdroging. Althans, daar waar het de natuur of de landbouw zou beschadigen. Dus ik ben het met u eens dat we zicht hebben op wat er gebeurt. Maar nog niet voldoende en dat gaan we zeker verbeteren.

En er is een kader. En dat heeft u al, want we hebben samen met de waterschappen, de ZLTO en de groene partners nieuw beleid rond flexibilisering van onttrekkingen in de buurt van kwetsbare natuur vastgesteld. Ik denk dat u dat al heeft, maar zo niet, dan kunnen we u dat alsnog laten toekomen en laten weten wat daar aan kaders is afgesproken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dan over dat tweede deel dat u vertelt, dat nog heel vers is. In hoeverre neemt u ons daarin mee hoe we dat gaan doen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): In hoe we dat gaan doen denk ik niet. Maar we zullen u in ieder geval op de hoogte houden van de vorderingen over hoe wij beter in beeld krijgen wat er in de Brabantse ondergrond op het gebied van water gebeurt en hoe wij die nieuwe inzichten inzetten in het behalen van onze beleidsdoelstellingen. Het lijkt me niet zinvol om met de hele Staten te discussiëren over welk systeem, model of welk bedrijf we dat laten doen. Maar over alle resultaten daarvan sta ik te popelen om u daarvan op de hoogte te stellen.

De Partij voor de Dieren had bijna dezelfde vragen, de flexibiliteit van de doelen. De doelen zijn helder gesteld. Flexibiliteit zit hem in de middelen die we willen inzetten om die te bereiken. Daarbij zijn we afhankelijk van partners die overigens over het algemeen dezelfde doelen en zo niet nog scherpere doelen hebben. Dus voor medewerking hoeven we niet bang te zijn.

Het is inderdaad belangrijker om dumpingen te voorkomen dan om financiële problemen achteraf op te lossen. Dat gebeurt ook. We hebben vorig jaar als provincie hard getrokken aan de uitbreiding van 'Samen sterk in Brabant', voorheen 'Samen sterk in het buitengebied' als toezichtsprogramma om ook die drugsdumpingen in de gaten te houden.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De laatste vraag die ik zou moeten beantwoorden, is welke maatregelen we nemen tegen verdroging van bijvoorbeeld De Grote Meer. Het gaat ook niet zozeer over dit thema, maar daarover zijn we inmiddels in gesprek met Evides, over niet alleen hun onttrekkingen in de buurt van De Grote Meer, maar ook over het opnieuw aanvoeren van gebiedseigen gezond water naar De Grote Meer om de verdroging daar tegen te gaan.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik kijk even naar u of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik zie een paar woordmeldingen. De heer Panhuizen en de dames Roijackers en Dingemans. De heer Van Hattem ook? Dan ga ik het rijtje gewoon af. Panhuizen als eerste.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voorzitter. Zoals al eerder aangegeven zijn we in Brabant wel degelijk ambitieus als het aankomt op het halen van waterdoelen. Maar dan ligt het misschien toch bij de andere partners, waaronder het Rijk, die misschien toch wel meer ambitie zouden moeten tonen voor het oppervlaktewater. Er zal dan in dat geval ook geld bij moeten. Vandaar dat ik genoodzaakt ben om toch een motie in te dienen om de gedeputeerde richting het Rijk te laten gaan om toch te pleiten voor meer middelen om de doelstellingen te bereiken. Want als je die doelstellingen niet bereikt is er het risico van boetes. En die willen we natuurlijk hier niet hebben.

De **voorzitter**: De motie kan worden ingediend bij de griffier.

De heer **Panhuizen** (VVD): En daarbij heb ik hem ook gelijk toegelicht. Want het dictum van de motie gaat inderdaad over het bepleiten van meer middelen vanuit het Rijk voor meer ambitie voor waterkwaliteit met betrekking tot het halen van de KrW.

Motie M2 'Appel aan het Rijk voor meer ambitie op waterkwaliteit'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 9 september 2016, behandelend het Statenvoorstel begrotingswijziging 53/16 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP);

overwegende dat:

- Brabanders belang hebben bij de beschikbaarheid van voldoende schoon oppervlaktewater;
- oppervlaktewater gebruikt wordt voor drinkwater en Natura 2000-gebieden;
- in het Stroomgebiedbeheerplan voor 2022-2027 Nederland de definitieve keuzes zal maken over de doelen voor de verschillende wateren;

constaterende dat:

- het onderzoeksrapport naar de positie van de provincie Noord-Brabant en de Noord-Brabantse Waterschapsbond bij de realisatie van de Kaderrichtlijn Water (KrW) duidelijk maakt dat de huidige doelstellingen van de KrW in Noord-Brabant niet worden gehaald met de nu geplande maatregelen en het huidige beleid;
- als KrW-doelstellingen niet bereikt worden dit financiële consequenties kan hebben in de zin van boetes;
- het Rijk de bevoegde autoriteit is in de zin van de KrW;

vragen het college uit te spreken:

- dat de waterkwaliteit in Noord-Brabant dient te worden verbeterd, waarbij prioriteit dient te worden gegeven aan de bescherming van de voorraad drinkwater en kwetsbare natuurgebieden;
- dat in Noord-Brabant blijvend behoefte is aan ruimte voor maatschappelijk gewenste economische en ruimtelijke ontwikkelingen buiten kwetsbare natuurgebieden;

roepen Gedeputeerde Staten op:

bij de minister van Infrastructuur en Milieu te bepleiten extra gelden beschikbaar te stellen voor de verbetering van de waterkwaliteit en aan Provinciale Staten terugkoppeling te geven over de resultaten van haar inspanning;

en gaan over tot de orde van de dag.

VVD Brabant: Alex Panhuizen

D66: Femke Dingemans

PvdA Brabant: Martijn de Kort
SP: Roy de Jonge
GroenLinks: Hagar Roijackers

De **voorzitter**: De heer Kuijken, fractie CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik zie toch nog weinig beweging in het beter uitleggen wat we voor die 34,1 miljoen euro krijgen. Ik had ter illustratie al het voorbeeld van het vastleggen van de Brabantbrede ambities en maatregelen voor het klimaat. Wat krijgen we nou voor die 1,5 miljoen euro? Een klimaatportaal en een klimaatagenda. Als alternatief zou je ook kunnen zeggen dat we de uitstoot van een x-aantal kiloton CO₂ voorkomen. En hoe je dat vervolgens gaat doen, daar kun je flexibel mee omgaan in samenwerking.

De Zuidelijke Rekenkamer heeft zich overigens ook al eens uitgesproken over betere indicatoren en beleidsprestaties en die aanbeveling is toen ook door Gedeputeerde Staten omarmd. Dus alstublieft, reageer nu niet even als gestoken door een bij, maar doet u nu even een voorstel hoe we deze beleidsprestaties kunnen verbeteren. Dit is een investering in het draagvlak voor uw gehele beleid, gelooft het CDA.

De **voorzitter**: Heer Kuijken, dank voor uw bijdrage. De heer De Jonge, behoefte aan een tweede termijn? Niet het geval. Van Hattem. Ja.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Terecht stelt zojuist het CDA dat de Klimaatagenda heel erg onduidelijk is. En ik hoop dan ook dat dit onduidelijk genoeg is dat dit voorstel hier in den brede niet gesteund gaat worden, want zulk soort onduidelijk beleid moeten we vooral niet willen steunen.

Voorzitter. Dan nog het volgende. Ik had de gedeputeerde in eerste termijn horen zeggen dat er voor de reserve eventueel nieuwe voorstellen kunnen komen. Mijn vraag is of die voorstellen dan nog aan PS worden voorgelegd. Hebben we daarover nog enige beslissingsbevoegdheid, of is het een vrij te besteden reserve? En als deze niet binnen een bepaalde termijn benut gaat worden, gaat die dan gewoon terug naar de algemene middelen?

Verder vindt de gedeputeerde het blijkbaar prima dat door de hermeanderingsmaatregelen die hij samen met het waterschap uitvoert landbouwgrond onder water komt te staan. Dan krijgen we dus effecten - ik heb het plaatje toch maar even opgezocht, omdat het heel illustratief is - van een beekprik: het is het visje dat hier ligt. Dat ligt morsdood op een akker in Bergeijk na de laatste wateroverlast, omdat men het nodig vond om de akkers onder water te laten lopen. De boeren zitten daar met enorme landbouwschade. De beekprik, waarvoor al het beleid met het hermeanderen is ingezet, is naar een vissenhiernamaals gegaan. Dus al met al weggegooid geld en heel veel schade. Dus mijn vraag aan de gedeputeerde is, is of hij bereid is om verantwoordelijkheid te nemen en de schade aan de boeren te vergoeden als hij deze hermeanderingsmaatregelen neemt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor zijn toezegging om de Staten actief te informeren over de voortgang van het uitvoeringstraject en met name als dat dan niet verloopt zoals we allemaal hopen. Regeren is vooruitzien. En we voorzien nu al met zijn allen dat die KRW-doelen niet gehaald gaan worden. Om dat te voorkomen moet er meer werk gemaakt worden van het behalen van de doelen. En in dat licht kunt u de ingediende motie ook zien. Want als de KRW-doelen niet gehaald worden, kunnen we een fikse boete tegemoetzien. Daarnaast komen de ambities uit het

PMWP dan in gevaar. Daarom dient D66 samen met de VVD- en andere fracties de eerdergenoemde motie in. Door het aannemen van deze motie laten we zien dat we ons als Staten sterk maken voor Brabant. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Net was er hier een goede uitwisseling met verschillende fracties. De fractie van GroenLinks is blij met de aan D66 gedane toezegging om hier in de Staten terug te komen als het niet gaat lukken, de grote ambities en grote gestelde doelen, als die tegenvallen in samenwerking met partners. De door vijf partijen ingediende motie waaraan is gerefereerd, is ook door GroenLinks ingediend. En het is niet zozeer zo wat de heer Panhuizen van de VVD zegt, dat wij heel erg bang zijn voor de boete die in 2030 valt en dat we misschien tegen die tijd een lege portemonnee hebben. We zijn bang voor wat er dan gaande is in de Brabantse wateren, de gevolgen van verzuring, vermesting, vervuiling, allerlei medicijnen en andere stoffen die er in onze wateren zullen zijn, die het eigenlijk ecologisch gezien heel lastig gaan maken voor volgende generaties Brabanders.

Ik heb flink gezocht in de stukken bij het Provinciaal Milieu- en Waterplan – en dat waren nogal wat bijlagen in november/december – naar een kader voor flexibele grondwateronttrekking. En dat heb ik niet gevonden. Als het elders is zouden wij het op prijs stellen als het aan ons wordt toegezonden. Dit is een motie, die ik in mijn mouw stop, want ik ga hem niet indienen. Maar we houden de gedeputeerde scherp. Het is voor ons echt belangrijk dat we de cumulatieve effecten van al die onttrekkingen met elkaar in de gaten houden en dat we er van doordrongen zijn dat GS die goed in beeld gaan hebben in kwalitatieve en kwantitatieve zin.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Dan kijk ik even naar mevrouw Surminski. Geen behoefte. De heer Heijman ziet ook af. Dan wil ik de gedeputeerde vragen de beantwoording van deze laatste punten kort en krachtig ter hand te nemen en een oordeel over de ingediende motie te geven.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Ik zal beginnen met de motie. Die is wat ons betreft geen bezwaar. Integendeel. Het is een steun in onze rug bij het proberen te behalen van de KRW-doelstellingen in Brabant. Ik ben ook blij om te zien dat de VVD en GroenLinks daar gezusterlijk achter kunnen staan. Misschien met verschillende motivaties, maar we komen wel op hetzelfde uit.

Het CDA had nog een keer de vraag wat we nou precies krijgen voor die 34 miljoen euro. Dat is denk ik niet de discussie die we hier vandaag voeren. Dat hebben we vorig jaar gedaan bij het vaststellen van het PMWP. Daarin zijn de doelen vastgesteld. Dat zijn ze. Het behalen van die doelstellingen is wat u krijgt voor deze 34 miljoen euro.

De PVV vraagt naar de bekende weg. Als u nu geld uit de begroting in het programma stopt is het daarna aan GS om te besluiten wat daarmee gebeurt. Dat is de systematiek. Dank voor uw infographic van de beekprik, maar het vergoeden van schade aan de boeren valt volstrekt buiten de verantwoordelijkheid van de provincie. En we willen natuurlijk niet dat de provincie buiten haar wettelijke taken treedt.

Het beleid van flexibele onttrekkingen. Ik denk dat ik nu al weet waarom u dat niet heeft gezien. Op zich is dat een waterschapsding. Die gaan over dit soort onttrekkingen. Toen zij drie jaar begonnen met het nadenken over flexibiliseren vonden we als provincie dat we daar vanuit onze toezichtrol aan tafel moesten zitten. Normaal kijken we daarnaar vanaf een zekere afstand en bekijken we het resultaat. Bij deze flexibele onttrekkingen hebben we daar zelf continu aan tafel gezeten. Daarom was ik in die zin in de war dat ik dacht dat het provinciaal beleid is. Maar dat is het dus niet, het is waterschapsbeleid. Wij zullen bij de waterschappen het beleid voor die flexibele onttrekkingen opvragen en dat u doen toekomen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording die hiermee is afgerond. Hier sluiten de beraadslaging en stemming over de ingediende motie. Het besluit zal in de volgende vergadering zijn. We zijn nu aangekomen op het moment dat het goed is een dinerpauze in te lassen. Ik stel voor daarvoor een fors halfuur te nemen en om 18.45 uur zien we elkaar weer voor de laatste twee resterende punten. De vergadering is geschorst tot 18.45 uur.

Schorsing.

63/16 Cofinanciering Europese programma's derde tranche investeringsagenda

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Tientallen, nee, zeker honderden Brabantse ondernemers hebben de afgelopen jaren door een van de Europese programma's een steun in de rug gehad. Dankzij deze programma's, waaraan de provincie Brabant door middel van cofinanciering een grote bijdrage levert, is de innovatie en ontwikkeling van bedrijven in Brabant gestimuleerd. Niet in alle gevallen zal dit direct geleid hebben tot een nieuw product of een nieuwe kaskraker, maar niet elk schot is raak. Maar niet geschoten is zeker mis. Dat wat de VVD betreft hiermee moet worden doorgegaan, blijkt als je spreekt met ondernemers die meededen aan een project of dat wensen te doen. Zij zijn enthousiast, omdat de hulp die in het vooruitzicht ligt hen vaak net over de brug helpt of aan de slag helpt om hun ideeën te proberen te realiseren. Of het gaat om OP Zuid, INTERREG of POP3, telkens is de belangstelling groot en constateren we dat veel Brabantse ondernemers hiermee aan de slag kunnen gaan. Om wat specifieke zaken te noemen, van de 41 gehonoreerde projecten van de laatste openstelling landden er 26 in Brabant. In juni is bijvoorbeeld een project toegekend in het INTERREG-programma met betrekking tot robotica, genaamd Smart tooling. Het zal u misschien uit mijn mond niet vreemd duiden, het is duidelijk dat vliegende robots, ook wel drones genoemd, een uitstekende rol kunnen spelen bij de inspectie op moeilijk bereikbare plaatsen of bijvoorbeeld in opslagtanks. Het is goed dat dat project daarmee aan de slag gaat, samen met Vlaanderen. En ook gisteren nog is in het kader van INTERREG een aantal projecten goedgekeurd. Om te laten zien dat je dus over ondernemers en gebieden heen gaat. Een ervan valt met name in Brabant op. Het gaat om de verwaarding van afvalhout uit natuurgebieden in onder andere de Biesbosch, grenspark Kalmthoutse Heide en het Dommeldal. Met andere woorden, technologische ontwikkelingen om natuurafval als grondstof te bedienen. Daarmee landt opnieuw 5,4 miljoen euro van de totaal beschikbare 13 miljoen euro in Europa in Brabant.

POP en eerdere programma's helpen jonge boeren ook bij de overname van hun bedrijf en een moderniseringsslag te maken. Ze stimuleren anderen in innovatie in de landbouw en die, om met Hans Huijbregts te spreken, processen in deze sector vol houdbaar maken. De VVD is daarom van mening dat we moeten blijven inzetten om gelden die hiervoor beschikbaar zijn in deze Europese programma's in Brabant te laten landen. De afgelopen jaren is de groei van de Brabantse economie aanmerkelijk groter dan elders. Het is niet met zekerheid te zeggen hoe groot de bijdrage van deze programma's daaraan is, maar afgaande op de reacties van ondernemers is die niet te verwaarlozen. Voor de VVD is dit reden genoeg om in te stemmen met deze begrotingswijziging. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. De heer Deryckere van de fractie CDA dan nu.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u, voorzitter. Het is goed om te zien dat Brabant er steeds beter in slaagt om Europese financiering, Europees geld binnen te halen. De 37 miljoen euro extra waarom het college vraagt laten zien dat Brabant ook in Brussel booming is. Fantastisch! Het CDA zou graag aan de

provincie willen verzoeken om de concrete resultaten achter deze miljoenen wat duidelijker naar buiten te brengen. Hoeveel bedrijven hebben we nou eigenlijk geholpen en gaan we helpen? Hoeveel banen zijn er gecreëerd of behouden? Hoeveel innovaties zijn er gerealiseerd en vermarkt? Ga zo maar door. Is de gedeputeerde bereid om vanaf heden nog helderder deze resultaten te communiceren en ook naar buiten toe te brengen? We mogen namelijk trots zijn op de Brabantse ondernemers en onze economie. Laat die resultaten dus ook zien. En stel deze Staten bovendien in staat om de effectiviteit van deze toch wel grote cofinancieringsprogramma's beter op waarde te schatten. Wij complimenteren de gedeputeerde met zijn inzet voor deze 37 miljoen euro extra en dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere. De fractie van de PVV, mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Vorig jaar is er 15 miljoen euro subsidie ter beschikking gesteld en met voorliggend Statenvoorstel vraagt het college aanvullend een bedrag van 37 miljoen euro aan subsidie ter beschikking te stellen. Wat heeft de eerder verstrekte subsidie echter concreet opgeleverd? Duurzaamheid- en klimaatonzin die in alle programma's terugkomen, maar vooral de Brusselse beleidseisen en regelzucht en de nepmultiplier, omdat de belastingbetaler de provincie, de gemeenten, de waterschappen, het Rijk en de EU betaalt via afdrachten. In het jaarverslag 2015 van het EU-programma INTERREG is bijvoorbeeld te lezen dat de private projectpartners 13% financieren en de belastingbetaler de overige 87%. Het multipliereffect zorgt ervoor dat de portemonnee van de belastingbetaler wordt leeggeroofd. Voorzitter. Laat één ding duidelijk zijn, voor de PVV is het terughalen van Brabants belastinggeld uit Brussel een belangrijk punt, maar zoals we duidelijk in ons programma hebben verwoord, moet dat alleen in de betreffende projecten ook zonder EU-subsidie worden uitgevoerd en zonder toe te geven aan de Brusselse beleidseisen en regelzucht. En dit college heeft aangegeven dat deze projecten zonder EU-subsidie niet worden uitgevoerd. Dus dan zijn ze blijkbaar ook niet belangrijk genoeg voor Brabant. Voorzitter. Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Kardol. De heer Hageman van D66 nu.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Wij spreken over cofinanciering van Europese programma's en dat spreekt een partij als D66 toch wel aan. Het is toch een vorm van samen sterker, kansen voor iedereen. Op basis van initiatieven van kennisinstellingen en ondernemingen wordt aansluiting gezocht met Europese ambities, er wordt Brabants geld bijgepast, zodat met zijn allen meer bereikt kan worden. Toch heeft D66 ook een kanttekening. Wij zijn een groot voorstander van het principe van eerst beleid en dan geld. En dat zien we hier niet messcherp terug. Nu is dat in dit geval ook wat lastig, omdat het veelal gaat om initiatieven van andere partijen. Maar D66 wil het college toch twee vragen stellen. Hoe zorgt u ervoor dat u die initiatieven ondersteunt die overeenkomen met de in het Bestuursakkoord genoemde maatschappelijke opgaven? En als tweede vindt D66 het belangrijk om focus aan te brengen bij het aansluiten op Europese programma's. Kan het college een traject opstarten om te komen tot een gedragen prioritering van doelen, die bereikt moeten gaan worden met de hulp van die programma's? Dat mag wat D66 betreft ook gelden voor de gehele samenwerking met zowel Vlaanderen als Duitsland. Tot zover de eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman. De heer Smeulders van de PvdA ziet af. Dan de heer Uijlenhoet van GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. GroenLinks staat voor een groen, sociaal en vrijzinnig Brabant. Een vernieuwend Brabant waar economische belangen recht doen aan ons milieu, ons welzijn en onze

gezondheid. En wie vanuit dat perspectief naar de voorliggende begrotingswijziging kijkt kan in eerste instantie denken: 37 miljoen euro voor cofinanciering van Europese programma's waar Brabantse bedrijven hun voordeel mee kunnen doen, dat is zo gek nog niet. Zeker niet wanneer er miljoenen naar product- en procesinnovatie gaan en zelfs naar energietransitie en biodiversiteit. Maar, voorzitter, het gemak waarmee we wederom zomaar tientallen miljoenen euro's aan belastinggeld in de vorm van subsidies uitstrooien over onder meer Brabantse bedrijven geeft ons toch een beetje een onaangenaam gevoel. Niet dat GroenLinks onze Brabantse ondernemers iets misgunt. Integendeel. Maar waar we toch een beetje moeite mee hebben is dat dit soort ik noem het maar rechtse subsidies zonder vrijwel enige vorm van kritiek als nuttig en effectief worden bestempeld. En dat terwijl veel bezwaren die ingebracht kunnen worden tegen zogeheten linkse kunst- en cultuursubsidies ook gelden voor de rechtse subsidies, waar we het nu over hebben: ze verstoren de markten, maken mensen afhankelijk van steun, komen mogelijk terecht bij mensen die ze niet nodig hebben en leiden in het slechtste geval tot rechtsongelijkheid. Zoals vorig jaar bleek bij de verloting van de subsidies voor het programma OP Zuid. Er waren te veel aanvragen. En uitgelote aanvragers reageerden woedend.

De **voorzitter**: Interruptie Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, mijnheer de voorzitter. Mijnheer Uijlenhoet. Heeft u gekeken welke projecten er onder andere binnen INTERREG en OP Zuid vallen? En wat er zoal gefinancierd wordt? Want ik ken GroenLinks als een partij die het opneemt voor natuurbeheer en natuurbehoud onder andere. En als ik die lijst doorneem, dan kom ik daarop toch onnoemelijk veel zaken tegen met echt niet alleen maar ondernemers.

De **voorzitter**: En u vraag is?

De heer **Koevoets** (VVD): En mijn vraag is of u daarvan op de hoogte bent en heeft u dat zich gerealiseerd toen u deze woorden voor vandaag componeerde?

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Zeker, zeker. Dat hebben we ons gerealiseerd. En waar we gewoon aandacht voor willen vragen, is het systeem waar we eigenlijk met elkaar in zitten. We zijn een enorm subsidieapparaat aan het opzetten en uitvoeren. En er gaat ook veel subsidiegeld naar bedrijven. En dat is op zichzelf een goed punt, kun je zeggen. Ik denk dat uw partij daaraan in dit geval steun geeft, terwijl uw partij eigenlijk op subsidies een redelijk kritische blik heeft. Dus het is een beetje meten met twee maten. En dat is toch even een punt dat we ook wel eens even naar voren willen brengen.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, dat meten met twee maten herken ik wel. Maar ik wil u toch corrigeren. Wij zijn inderdaad niet erg voor subsidies en classificeren dit soort zaken toch echt als investeringen in Brabant, in de samenleving, in de ondernemingen in Brabant. En verder in de samenleving. Nogmaals, ik noemde een aantal projecten die zelfs gisteren zijn goedgekeurd in het kader van INTERREG. Dat gaat echt over natuurbehoud. Ik zou u op willen roepen om daar aandacht voor te hebben.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Toch even een reactie. Als zelfs ondernemers zeggen dat het niet verstandiger is om in plaats van subsidies te verlenen de belastingen te verlagen, omdat we in sommige gevallen zelfs moeten gaan loten voor subsidies, dan moet je je misschien toch gaan afvragen of we helemaal wel goed bezig zijn. Ik denk dat het goed is om deze kritische noot ook gewoon eens te laten horen en daarvan de Brabantse burger in kennis te stellen.

Als we dan toch spreken en kijken naar belastingverlaging zou GroenLinks zeggen: doe dan vooral belastingverlaging op inkomen en energieverbruik van kleinverbruikers. Dan houden we het geld tenminste in de portemonnee.

Vanuit dat perspectief toch een aantal vragen. Is het college het met ons eens dat het subsidiegeld verloten, zoals dat is gebeurd, echt niet de bedoeling is? En hoe gaan we ervoor zorgen dat dat niet nog een keer gebeurt? En is het mogelijk een van de redenen geweest waarom het college nu het forse bedrag van 37 miljoen euro wil investeren?

En GroenLinks heeft nog een bezwaar in hetzelfde perspectief, zeg ik dan toch nog maar even. Uit onderzoek van het CBS blijkt namelijk dat het effect van bedrijfssubsidies eigenlijk niet valt te meten. En dat beeld wordt bevestigd door jaarverslagen die we zien. Zo wordt bijvoorbeeld voor een enkel programma het aantal innovaties gemeten, maar wel of het aantal verstrekte subsidies in lijn is met de verwachting. Zo kunnen we natuurlijk belastinggeld besteden. Dat begrijpen wij. Het gaat natuurlijk om die echte innovaties. En onze vraag is dan ook aan het college: hoe beoordeelt het college de kwaliteit van de jaarverslagen? Is die kwaliteit van de aanvrager geborgd en wordt bijgehouden welke innovatiewinst wordt behaald? Graag een heldere toelichting op dit punt.

Dan laat ik de bureaucratie die met deze zaak van doen heeft nog maar even buiten beschouwing. De meerwaarde van innovatiesubsidies is al met al op zijn minst onduidelijk. Dat betekent overigens niet dat de rol van de overheid is uitgespeeld. Dat is mijn laatste punt, voorzitter. Want die is er wel. Zoals ik ook al vanochtend heb aangegeven in het gesprek met de BOM is het belangrijk om vooral meer aandacht te besteden aan fundamenteel onderzoek. Want als je er nou over praat waar echte innovaties vandaan komen, dan is dat toch uit dat soort onderzoek. Dat zijn vaak nog ook overheidsinstellingen die daaraan hebben bijgedragen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja. Dat ga ik doen. Aan de ontwikkeling van de computer, radar, GPS en dat soort dingen. Zonder dat soort innovaties hadden wij geen smartphone of zonnepanelen. Kortom, meer aandacht voor fundamenteel onderzoek en wij wachten de antwoorden van het college af. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter, dank je wel. Laat ik even dit onderwerp proberen in te kaderen. Het is niet voor niets een technische begrotingswijziging. In de vorige Statenperiode is het plan vastgesteld. Dat plan is afgeleid van Europese regels, want het is Europees geld. Europa had een aantal stringente regels gesteld. Een daarvan is de aandacht voor de koolstofarme economie voor 30%. Het tweede is dat alle projecten moeten voldoen aan smart specialisations, maatschappelijke opgaven. Dat zijn dus kaders van Europa geweest, waarbinnen we gezamenlijk met onderwijs, kennisinstellingen en de hier geaccordeerde beleidsplannen uiteindelijk het plan hebben geaccordeerd dat eind vorig jaar in werking is getreden. Daar praten we over. Toen is ook gesproken over het feit dat daarvoor 52 miljoen euro genoodzaakt is. 15 miljoen euro is geaccordeerd. U besluit hier met een technische wijziging in de meerjarenbegroting die andere 37 miljoen euro op te nemen. Dat is een.

Dan punt twee, dat ik een beetje cryptisch moet vertellen. Ik zeg het met de pet op van managementautoriteit van Zuid-Nederland en voorzitter van de stuurgroep van Zuid-Nederland. Want we hebben namelijk Europese fondsen en subsidies voor heel Zuid-Nederland, waarin we geen schotten hebben tussen de provincies. We hebben eendaags opdracht gegeven om uitgebreid te evalueren hoe het nu gaat. Dat is nog niet door GS besproken geweest. Dus nu moet ik een beetje cryptisch zijn. U zult allemaal blij worden van de resultaten. Stijn Steenbakkers heeft ooit gezegd wat het minimaal zou moeten opleveren in Brabant. Ook hij wordt nu al ruimschoots op zijn wenken bediend. Want het gaat goed met de Europese fondsen. Maar ondanks het feit dat we geen schotten hadden is het natuurlijk een prachtige prestatie dat bij de laatste tender zeven van de acht projecten voor Zuid-Nederland in Brabant zijn gevallen.

Er wordt in deze periode niet meer geloot. We loten niet meer! Alle projecten worden door een deskundige commissie beoordeeld en die opereert onafhankelijk zonder last of ruggespraak binnen de kaders die door het comité voor toezicht in Brussel zijn vastgesteld. Alle projecten krijgen een ranking. En dan is het inderdaad zo dat de kwaliteit de boventoon voert. En je moet dus een ongelooflijk goed en uitstekend plan met een grote realiteitswaarde en een grote multiplier indienen, wil je daarvoor in aanmerking komen. Dat zijn inderdaad Europese fondsen en voorwaarden, waarmee we overigens ook blij moeten zijn.

De heer Uijlenhoet heeft het over fundamenteel onderzoek. Daarvoor heeft Brussel een ander programma, dat los van de provincie staat en waarin provincies geen enkele betrokkenheid hebben. Dat heet Horizon 2020. En ik kan u vertellen dat de Brabantse universiteiten – en met stip de Technische Universiteit in Eindhoven – daarin een veelvraat zijn. Dus het gebeurt dat er heel veel geld voor met name fundamenteel onderzoek uiteindelijk uit die programma's wordt gefinancierd.

Dus ja, u krijgt op korte termijn van mij namens de GS de mededeling over hoe het ervoor staat, met daarin ook de kengetallen wat het betekend heeft aan multiplier. Ik verwacht dat dat binnen nu en vier weken in uw digitale bakje zal liggen. In het verleden heeft uitvoeringsentiteit Stimulus regelmatig verslagen doen uitgaan over wat het nu allemaal heeft opgeleverd. Er zijn zelfs excursies langs alle projecten georganiseerd, waaraan u ook als Statenlid kon deelnemen. Ik zal kijken of ik daar ook informatie vandaan kan krijgen die ik u aan kan reiken.

Mijnheer Hageman, er is sprake van eerst beleid en dan geld, want het beleid is in het verleden al bepaald. En daar zoeken we nu geld bij. Is het dan star? We hebben een dynamisch programma, maar de eerlijkheid gebiedt wel dat op het moment dat de stuurgroep – waarvan ik onafhankelijk voorzitter ben en mijn collega Van Merrienboer lid – vindt dat aan de hand van de economie en maatschappelijke veranderingen programma's bijstelling behoeven binnen de kaders die Brussel heeft gegeven, uiteindelijk het comité van toezicht, bestaande uit vertegenwoordigers van heel Zuid-Nederland, daarmee moet instemmen. En dat houden we uiteraard in de gaten. We hebben zo'n agenda ook ter voorbereiding in de eerstvolgende stuurgroepvergadering. Dus wat dat betreft gebeurt dat ook dat we inderdaad uiteindelijk een focusgedragen project gaan indienen.

De **voorzitter**: Interruptie Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Dank voor de beantwoording. Ik denk dat we even langs elkaar heen aan het praten zijn. Wat ik in het algemeen merk in de Staten is dat er toch een blinde vlek is ontstaan over waartoe de Europese programma's nou precies in het maatschappelijk debat gaan leiden. Mijn vraag aan u was of u bereid bent om dat inzicht te geven, zodat we met zijn allen ook meer vertrouwen hebben dat het bijdraagt aan de kerntaken, zoals we die als Staten ook voelen. Ik heb de indruk dat het meer een kwestie van informatieachterstand dan van onwil is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat wil ik graag doen. We zullen zorgen dat die kaders nog eens een keer gesteld worden in de aan te reiken notitie. We zullen kijken dat door die onafhankelijke commissie gehonoreerde projecten nog eens uitdrukkelijk worden toegelicht. Ik moet dat uiteraard bespreken met mijn collega's van de andere provincies. Als er behoefte is aan informatie, dan wil ik daaraan uiteraard met heel veel plezier voldoen.

Kortom, ik denk dat Europese programma's van levensbelang zijn. Ze leveren een enorme multiplier op. Tegenover de cofinanciering van Brabant staat een multiplier van 5 tot 6 als je kijkt wat er nog binnenkomt van het Rijk en wat het bedrijfsleven er zelf ook instopt. Maar ook onze kennisinstituten en het onderwijs.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Pauli** (GS, VVD): En u kunt binnen nu en vier weken de rapportage tegemoet zien.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Niet bij de heer Koevoets. Wie heeft er behoefte aan een tweede termijn? Volgens mij is daar geen sprake van. Dan sluit ik de beraadslagingen op dit punt. Het voorstel komt in de volgende vergadering in stemming.

59/16 Uitvoeringsprogramma Fiets in de Versnelling 2016-2020

De **voorzitter**: De heer Karel Burger Dirven zal hierover als eerste het woord voeren. Aan hem het woord.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Collega-Statenleden. De begrotingswijziging van 41,3 miljoen euro uit de BDU- en SIF-gelden is wellicht een technische aangelegenheid. Maar met deze derde en laatste tranche voor het programma 'Fiets in de versnelling' uit 2009 geven wij als Brabantse Staten het duidelijke signaal af dat fietsen niet alleen bij Nederland, maar ook bij Brabant hoort. U kent zeker nog de zogenaamde drie versnellingen uit het Fietsplan. De eerste ging over het klaar zijn voor de toekomst qua fietsinfrastructuur. En met daarbij de huidige SIF-gelden daarbij nu ook de realisatie van snelfietspaden. De tweede diende als inzet voor de Brabantse leefstijl. En daarbij ging het onder andere ook om gezondheid. Wij vragen of GS nog even een verdere duiding kunnen geven aan het budget dat daarvoor ter beschikking staat, zo'n 8 ton, wat daarmee nu gedaan gaat worden voor de volgende periode. Als duiding en voor de transparantie.

En ten derde is de fiets het voertuig voor de innovatie. Waar elektrische fietsen tien jaar geleden nog nauwelijks voorkwamen, gaan ze nu deel uit maken van de modaliteitshift om mensen niet alleen uit de auto, maar ook uit de bus op de fiets te krijgen. Wie had dat tien jaar geleden kunnen denken? En wij moeten daar als Brabantse Staten op inspelen, omdat het kansen biedt voor mobiliteit, modaliteit en gezondheid. Qua modaliteit heeft de fiets echt de toekomst. En voor zover u het al niet wist, de fiets is dan ook een perfect VVD- en liberaal vervoermiddel: het geeft vrijheid, het geeft mobiliteit en het geeft lage investeringskosten. En het draagt bij aan de eigen verantwoordelijkheid als het gaat om milieubelasting en om uw eigen persoonlijke gezondheid. Voor zover u dat kunt terugzoeken – want wie zoekt zal vinden in het VVD-verkiezingsprogramma – daarin staat onder andere ook dat wij de fietsbanen belangrijk vinden voor de bereikbaarheid van stad en platteland. Precies, ik heb het voor u gezegd. Mijnheer Van den Berg, bladzijde 23. Wie zoekt zal vinden.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Als we een wedstrijdje verplassen liberalisme gaan doen, dan hebben we dat al eens eerder gedaan. Bent u het ook met mij eens dat de fiets een heel sociaal liberaal middel is, omdat je ook samenkomt en met de fiets ergens naartoe gaat?

De **voorzitter**: De heer Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Absoluut. Ik sluit me daar bij aan. Liberalen zijn ook sociale mensen.

De **voorzitter**: Ik vraag me af wat de ideologie van een tandem is, maar daarover later meer.

De heer **Burger Dirven** (VVD): En die fietsbanen zijn natuurlijk ook belangrijk voor het toerisme, de vrijetijdseconomie en zo ook voor het woon-werkverkeer in deze mooie en natuurrijke provincie. Kortom, cross-overs genoeg met de andere diverse thema's, zoals die hier in Brabant leven. En omdat we als provincie ook cofinancieren en samenwerken met gemeenten, het bedrijfsleven en andere partijen gaan we hier echt meters, nee, zowaar echte fietskilometers maken. Tot zover deze eerste termijn. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Burger Dirven. Mevrouw De Hoon. De fractie van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voorzitter. Brabant geeft aan een fietsprovincie van Nederland te zijn en te willen zijn. Een mooi streven. En het CDA omarmt dit. Het stimuleren van fietsgebruik onder Brabanders, zoals het speerpunt het juiste vervoermiddel op het juiste moment, waarop 'De fiets in de versnelling' gebaseerd is, spreekt eenieder aan. Brabant ontleent zijn identiteit aan de mooie levendige steden en de knusse plattelandsdorpen. Het CDA heeft dit zelf mogen ondervinden tijdens zijn OV-race, waarbij het geen uitzondering bleek als je vijftien minuten moest lopen voor je de eerste bushalte bereikt had. Het multimodale gebruik van mobiliteitsvormen kan wat betreft het CDA een impuls gebruiken. En u geeft aan te gaan zoeken naar hoe het bedrijfsleven en het OV elkaar kunnen versterken. En wij zien uw voorstellen heel graag tegemoet.

Wat betreft deze begrotingswijziging kan het CDA van harte instemmen en we zien uit naar verdere ontwikkelingen. Dank u wel in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. De fractie van de PVV dan. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. De PVV is zoals u weet voorstander van meer en veiliger asfalt. En niet alleen voor de automobilist, maar zeker ook voor fietsers. Veilig en breed asfalt vooral. Wij stemmen dan ook in met het grootste deel van het voorstel, want fietsen is gezond, schoon en niet geheel onbelangrijk, we kunnen beter doorrijden met de auto bij minder drukte op de weg en meer drukte op het fietspad.

Een paar dingetjes vielen ons wel op. Naast de door de VVD net genoemde 8 ton vonden wij wat EU-, innovatie-, cofinancierings- en weet-ik-wat-geleuter in het programma. We willen graag weten wat dat inhoudt. We kwamen daar een postje van 1,3 miljoen euro tegen. En dat is toch geen gering bedrag. We willen daar toch wel een verklaring voor hebben wat daarmee allemaal gebeurt. Want ik heb dat hele programma 'Fiets in de versnelling' nog eens nagekeken, maar ik kan daar verder heel weinig duiding uit vinden.

We zijn absoluut voor fietssnelwegen. Een hartstikke goed idee. Waar we absoluut niet op zitten te wachten is wat we in de vorige periode ook al benoemd hebben, fietsenhokken van 10 miljoen euro bij het station in Tilburg en dat soort grappen. Maar gewoon sober en goed uitvoeren.

De **voorzitter**: Interruptie Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van den Berg. Ik kwam net op tijd binnen om u te horen zeggen dat u tegenstander bent van fietsparkeerhokken bij het station in Tilburg van 10 miljoen euro, maar sober uitgevoerde fietsenstallingen wilt. Mijn vraag is de volgende. Henk en Ingrid, u wel bekend, die fietsen ook graag en komen ook wel eens op het station. U bent zelfs afgelopen zomer met het openbaar vervoer geweest, wist u mij vanmorgen te vertellen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Eenmalig.

De **voorzitter**: Uw vraag is?

De heer **Smeulders** (PvdA): Zo'n bewaakte fietsenstalling zorgt ervoor dat je fiets niet wordt beschadigd, dat die niet kwijtraakt of gejat wordt, om het zomaar even te zeggen. Dat alle fietsen netjes op een rij staan en dat het geen zootje wordt op het stationsplein. Waarom ziet u daar de voordelen niet van in?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja. Ik zie daar de voordelen wel van in, maar waarom moet dat 10 miljoen euro kosten als de noodoplossing die er daarvoor was en die prima was 2 miljoen kostte? Dus dat is ons een beetje een raadsel waarom dat zo duur moet zijn.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Heeft u dat zelf berekend? Want u heeft inmiddels een beetje een reputatie dat u thuis op een bierviltje gaat zitten berekenen wat inframaatregelen kosten. Of is dat onderbouwd door externe partijen?

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat is door deze provincie onderbouwd in antwoord op onze Statenvragen. Dus dat zijn niet mijn cijfers.

De **voorzitter**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. Ik ben benieuwd naar de mening van de heer Van den Berg. Ik snap dat hij vindt dat een fietsenstalling van 10 miljoen euro te veel is. Hij zei ook dat hij is voor meer asfalt en meer mogelijkheden voor auto's. Bent u dan voorstander van tientallen miljoenen voor parkeergarages voor auto's?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Parkeergarages worden veelal particulier gebouwd en daar wordt een parkeertarief voor geheven. Daarmee heb ik geen probleem.

De **voorzitter**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Die parkeergarages worden gebouwd in steden waar gemeenten grond hebben en grond geven. Dus het is belastinggeld, belastinggrond. Dus bent u ervoor dat er voor de auto's meer geld voor parkeergarages mag komen, maar voor de fietser niet?

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat is aan de individuele gemeenten. Daar hebben wij hier verder weinig mee te maken.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we ons even concentreren op het onderwerp en u op het afronden van uw betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Waar we wel mee te maken hebben is toch een paar puntjes die ik in dat plan 'Fiets in de versnelling' zie. En dat plan stamt uit 2009, maar ik ben wel benieuwd of dat nog steeds zo is. Dat bedrijven gestimuleerd worden om de werknemers te laten fietsen. Dan kom ik dingen tegen als werknemers belonen. Is het echt zo dat er geld richting werknemers gaat die op de fiets gaan? Is het ook zo dat wij het aanleggen van fietsparkeerplaatsen bij bedrijven en scholen subsidiëren? En bent u het niet met de PVV eens dat ze dat zelf prima kunnen?

Dus algemeen positief. Wat we heel graag willen zien en waar we keer op keer op gehamerd hebben, zorg ervoor dat die fietspaden wat breder worden, goed berijdbaar zijn en vooral goed verlicht zijn, zodat ze ook op sombere dagen en in de donkere winter veelvuldig gebruikt gaan worden. Want ik denk dat donkere fietspaden een hoop mensen weren van deze mooie voorziening.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. Dan nu de heer Meijer van de fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Zoals enkelen van u wellicht weten woonde ik van mijn tweede tot mijn zeventiende in Zuid-Limburg, een regio waar veel amateurwielrenners, zodra het weer enigszins meezit, naartoe trekken. Een regio waar, net als Brabant, waarschijnlijk iedereen wel een fiets in zijn schuur heeft staan. En waar normale Zuid-Limburgers rond hun communie een fiets krijgen deed ik geen communie en kreeg ik dus ook geen fiets. En de gevolgen hiervan hebben mijn ouders waarschijnlijk nooit verwacht. Want met enig schaamrood op de kaken vertel ik u dat het onwijs lang heeft geduurd voordat ik kon fietsen. Ter illustratie, als ik vroeger met mijn vader ging fietsen en we sloegen rechtsaf, dan stond mijn vader alvast aan de verre kant naast de greppel te wachten om mij op te vangen. En als er paaltjes midden op het fietspad stonden stond mijn zus al klaar om breed grijnzend te bekijken hoe haar kleine broertje in het grind zou duiken. Sindsdien zijn deze paaltjes mijn aartsvijand.

Ondanks mijn slechte trackrecord heeft D66 de mening dat mensen meer en makkelijker gebruik moeten kunnen maken van de fiets. Wat D66 betreft wordt het netwerk van fietsverbindingen verbeterd. Daarnaast wordt de verkeersveiligheid voor fietsers verbeterd door het beter inrichten van fietspaden en verkeersstromen. En voorzitter, namens de West-Brabantse fracties van D66 en mijn eigen fractie bied ik dan ook een bidbook aan. Er leven veel goede ideeën onder de raadsleden die ik de afgelopen maanden heb gesproken. En onder het motto samen sterker hebben wij de ideeën gebundeld in dit bidbook. Hierin beschrijven wij een snelfietspadennetwerk, zoals dit in Brabant volgens D66 gewenst is. Doel van het document is de gedeputeerde richting te geven voor kansen voor nieuwe snelfietspaden. De Brabantse D66-fracties willen dat mensen veiliger en makkelijker gebruik kunnen maken van de fiets. En om dat te realiseren willen we dus het netwerk van fietsverbindingen in Brabant verbeteren. En u zult lezen dat we op meer inzetten dan u op dit moment doet. Het bidbook toont diverse gewenste routes, die samen een netwerk vormen. Met het netwerk hoeven fietsers niet langer langs onveilige grote wegen. Hierdoor wordt

de fietsveiligheid verbeterd en kunnen Brabanders makkelijker op de fiets. Realisatie van dit netwerk hoeft niet ingewikkeld te zijn. We sluiten aan bij de bestaande infrastructuur, die op dit moment al in uw eigen plannen voorkomt. Wat we vragen is een scan naar onnodige obstakels, zoals de overbodige verkeersheuvels en de eerdergenoemde paaltjes. Daarnaast ziet u een paar extra fietspaden langs een provinciale weg, die sowieso al aan grootschalig onderhoud toe waren, waar wij een zogenaamde quick win zien.

Voorzitter. Een gebrek aan beweging vormt een van de belangrijkste bedreigingen van de volksgezondheid. Het is al eerder gezegd. En de aanleg van snelfietspaden zal het gebruik van de fiets dan ook stimuleren. Uit Vlaams onderzoek is gebleken dat iedere euro geïnvesteerd in snelfietspaden het dubbele aan gezondheidswinst oplevert. D66 roept u dan ook op om in 2020 het voorgestelde fietsnetwerk in West-Brabant conform het bidbook te realiseren en hoopt dat u naar ons voorbeeld de komende maanden zelf aan de slag gaat om ook voor andere Brabantse regio's een dergelijk bidbook op te stellen. Als u het niet doet zullen wij zelf de handschoen oppakken.

De **voorzitter**: Interruptie Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Meijer. Mag het ook in Oost-Brabant of heel Brabant?

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Terwijl u naar de microfoon liep, zei ik: 'Wij hopen dat de gedeputeerde met bidbooks voor de andere regio's in Brabant komt en als hij dit niet zelf doet zullen wij dit uiteraard zelf oppakken, want wij zijn een constructieve partner van dit college.' En wat zou het mooi zijn als een gebundeld bidbook aan het einde van deze coalitieperiode een routeplanner wordt voor fietsers in heel Brabant.

Wij hopen dat u komend najaar met ons in gesprek wilt over in welke versnelling u fietst en of het realiseren van het aangeboden bidbook, het tot stand komen van nieuwe bidbooks en het verwijderen van die verdraaide paaltjes lukt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage. Het bidbook wordt overhandigd en ik zal met de griffier overleggen hoe dit in de notulen wordt vermeld. Het staat op de website. Een linkje dus. De heer Smeulders van de PvdA nu dan.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Niet iedereen heeft het formaat van de heer Meijer. 'Fiets in de versnelling' is eigenlijk niet de goede naam voor dit programma. Want eigenlijk is het 'Fiets in de hoogste versnelling'. Toen 'Fiets in de versnelling' werd vastgesteld door onze voorganger, Provinciale Staten, inmiddels twee Statenperiodes geleden, is er gekozen voor het hoogste ambitie-scenario dat toen in kaart is gebracht. En dat heeft inmiddels best veel opgeleverd. Er is echt veel bereikt. We hebben hard gefietst, om het zo te zeggen. En daarom is het goed te zien dat er nu een nieuwe investeringstranche voorligt om ook de komende jaren in deze Statenperiode, eigenlijk tot 2020, te blijven investeren. En het mooie is dat hiermee ook uitvoering wordt gegeven aan een van de speerpunten, die zijn opgenomen in het Bestuursakkoord, namelijk investeren in snelfietsroutes. Wij zien dat in dit uitvoeringsprogramma nadrukkelijk terug en dat stemt ons tevreden. En we vinden het ook goed dat er nadrukkelijker ingezet wordt op fietsinnovatie. Want ook daar verandert de wereld enorm snel. Over snel fietsen hebben we het al gehad. Ook innovatie en verkeersveiligheid hangt allemaal met elkaar samen. Er kan veel bereikt worden. Goed dat daarop wordt ingezet.

Op de inhoud van het programma hoef ik niet nadrukkelijk in te gaan. Wel wil ik de gedeputeerde vragen om als hij met West-Brabantse gemeenten gaat praten over fietsbereikbaarheid daar ook de bredere bereikbaarheid in de regio te betrekken

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): U heeft het ook over innovatie op fietsgebied. Ik heb de elektrische fiets gezien. Maar kunt u mij nu vertellen wat u aan innovatie ziet? Misschien groene golven, dat weet ik bij verkeerslichten, maar dat zit ons weer in de weg. Maar welke innovatie?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Mijnheer Van den Berg. Er zijn allerlei innovaties. Je hebt tegenwoordig allerlei slimme apps. Zo slim zijn ze tegenwoordig ook niet eens meer. Daarmee kun je hetzelfde kopen voor de fiets als bij het navigatiesysteem voor de auto. Dat is hartstikke mooi. Dat zorgt ervoor dat mensen minder snel fout fietsen. Het kan er ook voor zorgen dat je verkeersveiligheid in de toekomst verbetert. Als je communicerende wegkantssystemen hebt kun je die misschien ook koppelen met die navigatiesystemen. Net zoals bij auto's. Dus in die zin ook gewoon smart mobility. Daarnaast komen er steeds meer fietsveiligheidssystemen. Er zijn geloof ik al jaszjes te koop waarin airbags zijn verwerkt. Dat is hartstikke mooi. Dat kan helpen om met name kwetsbare groepen zich veiliger in het fietsverkeer te laten bewegen. Dat is ook wel nodig, want die e-bikes hebben natuurlijk ook een nadeel, eigenlijk twee. Het zijn regelmatig ouderen die erop rijden. Die zijn iets kwetsbaarder dan jongere doelgroepen.

De **voorzitter**: Komt u tot een afronding van uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dat is blijkbaar een goed antwoord, voorzitter. Dat had ik eerlijk gezegd niet verwacht. Ik wil de gedeputeerde twee dingen vragen. Inderdaad met die West-Brabantse gemeenten praten. Breder dan alleen fietsbeleid, maar eens kijken wat hun wensen zijn. Eigenlijk vergelijkbaar met wat er in Zuidoost-Brabant is gebeurd. En twee, we hebben wel graag dat de gedeputeerde dit doet en niet alleen de vergadering van D66 Brabant. Dat lijkt ons wel verstandiger. U heeft dadelijk uw spreektijd. U gaat over uw eigen bijdrage. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. De heer Smeets van de fractie van GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. In het uitvoeringsprogramma 'Fiets in de versnelling' staat dat fietsen gezond, duurzaam en milieuvriendelijk is. Wie overstapt van een auto of bus naar de fiets verlengt zijn levensverwachting met drie tot veertien maanden, mijnheer Van den Berg. Het gaat vandaag over de begrotingswijziging voor het programma 'Fiets in de versnelling'.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Met het snelheidsverschil wil ik moeiteloos vier jaar terug.

De **voorzitter**: Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Dank u wel, mijnheer Van den Berg. Ik dacht dat u een vraag wilde stellen, maar dat was niet zo. Complimenten voor het uitvoeringsprogramma. We hebben in juni een korte

themabijeenkomst gehad. Als je kijkt naar de maatregelen in het uitvoeringsprogramma, dan zijn die prima. Alleen is het ambitieniveau fietsprovincie van Nederland te worden. We hebben ook twijfels bij de hoogte van het budget en of dat voldoende is, omdat er ook nog allerlei kwaliteitscriteria in het uitvoeringsprogramma zijn genoemd. Als je daaraan wilt voldoen, denken wij dat er meer budget nodig is. Complimenten als het gaat om inderdaad de fietsinfrastructuur. Snelfietsroutenetwerk, snelfietsroutes van Bergen op Zoom naar Roosendaal, van Den Bosch naar Waalwijk, van Eindhoven naar Helmond en van Geldrop naar Eindhoven. En ook voor het gelden vrijmaken voor het stevig verankeren van de fiets in de Brabantse leefstijl. Dat is ook een prima investering. Over de fiets als innovatie staat in het programma ook het een en ander en daarvoor zijn ook gelden gereserveerd. Wat we ook goed vinden is dat er meer geld is gereserveerd voor de samenwerking, de marketing en de communicatie via de website www.onsbrabantsfiets.nl.

Dan een aantal vragen in verband met de begrotingswijziging en de bijbehorende prestatie-indicatoren. In een van de stukken staat dat de Brabantse mobiliteit qua aandeel fiets in de komende jaren zal uitgroeien tot 28% of 30% van de totale mobiliteit. Kunt u dat toelichten en waar komen we eigenlijk vandaan? Hoe gaat u deze stijging monitoren en hoe worden PS daarover geïnformeerd?

In het uitvoeringsprogramma is samenwerking belangrijk en we willen ook van de gedeputeerde horen in hoeverre er door u is gekeken naar langeafstandsfietsroutes in Nederland en daarbuiten.

Daarnaast nog een aantal concrete punten. Is het mogelijk om bij de aanpassing van de provinciale weg N629 Oosterhout-Dongen langs het Wilhelminakanaal ook een snelle fietsroute voor te bereiden? Datzelfde geldt ook voor Eindhoven-Den Bosch, waar al initiatieven liggen, hebben wij begrepen. Waarom komt dat niet in de planning van de projecten terug?

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Smeets** (GL): Mijn laatste puntje gaat om de economische aspecten van het fietsbeleid. Die kunnen belangrijk zijn voor recreatie en toerisme in Brabant. Als je kijkt naar de toekomstvisie van het Fietsplatform, daarin staat dat het fietsbeleid ook een belangrijke impuls kan vormen voor de vrijetijdseconomie. Ik wil weten of de gedeputeerde ook met zijn collega-gedeputeerde Economische Zaken gaat kijken naar de toegevoegde waarde van het fietsbeleid en 'Fiets in de versnelling' voor de vrijetijdseconomie in Brabant.

Verder wat ons betreft geen surplace, maar op de pedalen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. Dan is het woord aan de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Wat een mooi en vrolijk onderwerp om de Statendag mee af te sluiten. Dat mag ook wel eens gezegd worden, want volgens mij omarmen we dit programma Statenbreed en dit verbindt ons denk ik ook. En ik denk ook dat het mooi is om dat uit te stralen, want fietsen, gezondheid en een andere manier van mobiliteit zijn natuurlijk vraagstukken waarmee je als provincie graag geassocieerd wilt worden.

Voorzitter. Ik wil complimenten uitdelen aan de gedeputeerde, die dit programma op een heel praktische wijze heeft vormgegeven. Wij kunnen ons er ook helemaal in herkennen.

Ik heb nog wel drie praktische uitvoeringszaken, waarvoor ik nog wel aandacht wil vragen. In de eerste plaats missen we de winst in reistijd en fietskilometers die met de verschillende projecten behaald wordt. Ik vind het wel belangrijk om te kunnen laten zien wat de resultaten zijn. Ik wil eigenlijk het college uitdagen om dat ook op die manier inzichtelijk te maken, zodat we dit ook in de toekomst verder kunnen uitrollen.

Het tweede punt dat ik richting de gedeputeerde aan wil dragen, zijn de snelfietsroutes, die aan bepaalde eisen moeten voldoen. Bijvoorbeeld dat ze 4 m breed moeten zijn. We willen voorkomen dat koste wat kost moet worden gezorgd dat ze aan die eisen zullen voldoen, terwijl die eisen op sommige plekken misschien net niet te halen zijn. En ik vraag dan ook het college om daarmee op een praktische manier om te gaan, zodat de middelen op een goede en efficiënte manier in te zetten zijn.

Het derde punt. U spreekt over cofinanciering, maar we kunnen eigenlijk in de stukken de gestelde spelregels niet vinden. We vinden het wel belangrijk om die ook helder te hebben, ook richting onze partners.

En dan een laatste punt, voorzitter. Tijdens de themabijeenkomst heb ik ook een pleidooi gehouden voor met name de veerverbindingen en het fietsen over de veerverbindingen. Ik was eigenlijk een beetje teleurgesteld over de antwoorden die de SP-fractie ontvangt, dat nog steeds het ABC-beleid wordt gehanteerd. Ik zeg het maar even in heel snelle bewoordingen. En dat kan wel een stuk moderner. Dan kunnen met name ook de verbindingen over water een belangrijke rol spelen om de bereikbaarheid van Brabant overeind te houden. U heeft daar een aantal toezeggingen gedaan. Ik wil vragen hoe u daaraan invulling gaat geven en of dit programma daaraan ook dienstbaar kan zijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Heijman ziet af van het woord. Dan stel ik voor dat de gedeputeerde terstond de beantwoording aanvangt. Aan hem het woord in ongeveer zeven minuten max.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Ik zal in tempo antwoord op de vragen proberen te geven. Dank voor de complimenten. Het is volgens mij duidelijk dat er breed draagvlak is voor de uitvoeringsagenda passend bij de eerder door u vastgestelde visie.

De heer Burger Dirven vraagt naar de 8 ton voor levensstijl. Wat gaan we daarmee doen? U had een heldere liberale inbreng. Dus laat ik u geruststellen, daar gaan geen zaken uit voorkomen waarbij we al te ver in de leefstijl van de Brabander treden. Maar we willen de Brabander wel goed informeren over de meerwaarde van de fiets. Zoals u zelf zegt is het een betaalbaar, snel en gezond middel en het is goed voor de omgeving enzovoort. En dat willen we duidelijk maken aan de Brabander. Nou, waar gaat het geld dan heen? De grootste investeringen in de B-Riders en in de werkgeversaanpak.

Ik kom ook bij een punt van de heer Van den Berg. Hij vraagt of het toch niet zo is dat we geld geven aan mensen die op een fiets zitten. Dat is nu nog wel zo. Dat is een initiatief dat al in de vorige Statenperiode is ingezet. Wat u hier in dit stuk leest is dat we dat initiatief voor de laatste periode financieel ondersteunen. Want een initiatief start je samen. Dat zijn we samen met de werkgevers en het Rijk gestart vanuit beter benutten. Maar het idee is toch echt dat het straks op eigen benen kan staan. Dus het is de laatste fase dat we dat op die manier financieel gaan ondersteunen.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Is de gedeputeerde bereid om in deze laatste fase dan ook te praten om deze aanpak te verbreden naar duurzame mobiliteit in de meer bredere zin en dus ook te praten over het spoor of meer thuis werken? Dat soort dingen. En de nauwe aanpak op fietsen te verbreden naar meer mobiliteit in duurzame zin?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Als u met uw vraag bedoelt of wij het een goed idee vinden om nu subsidiestromen te organiseren om mensen in andere modaliteiten te krijgen, dan antwoord ik u op dit moment nee.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee. Niet nieuwe subsidiestromen. De huidige aanpak is toegespitst op het gebruik van de fiets. Mijn vraag is of nu we er nog invloed op hebben die aanpak te verbreden naar andere vormen van duurzame mobiliteit, zoals in de provincie Utrecht is gedaan met de U15-aanpak.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dus het zit hem niet zozeer op het financiële arrangement van B-Riders om verbreding, maar om bewustwording van welke modaliteiten gebruiken. Ik wil u uitnodigen om bij de discussienota die we voor de toekomst ten aanzien van mobiliteit gaan uiten, met heel veel prikkelende stellingen op dit gebied, daar die discussie verder aan te zwengelen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Nog even een vraag over die vergoeding naar werknemers. Dat is een vergoeding voor automobilisten die overstappen op de fiets en hoeveel is dat ongeveer per kilometer?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat zijn centen per kilometer. Ik heb de bedragen niet in mijn hoofd. Het is geen vergoeding voor de overstap van de auto naar de fiets. Het is een stimulans voor de fiets. Dus als iemand uit de bus komt is het ook goed.

De heer Van den Berg heeft nog andere vragen gesteld. Ik was wat afgeleid toen hij 'geleuter over de EU' zei, dus toen moest ik even zoeken naar wat nou precies zijn vraag was. Ik ga er even van uit dat hij doelde op de 350.000 euro voor innovatie van EU-projecten. Ja, dat klopt. Een van de doelstellingen is ook het heldere profiel van deze provincie als het gaat om slimme mobiliteit en de fiets. Wij hebben een aantal doelstellingen, waar we graag cofinanciering met Europa willen organiseren. Dat zit hem onder andere in innovatieve projecten rondom monitoring. Bijvoorbeeld wat we nu met de NHTV hebben gedaan als het gaat over de fietspotentiescan. Dat is allemaal interessant materiaal. We hebben een apart budget gereserveerd om het in de komende periode verder uit te bouwen. Ik wijs er ook graag op dat een dergelijke aanpak bijvoorbeeld heeft geleid tot een stevige subsidie vanuit Europa voor de snelfietsroute Tilburg-Waalwijk. Het is toch erg mooi dat dat dan ook weer lukt.

In de richting van de heer Meijer van D66 vraag ik me even af of u ook uw vormsel heeft gemist en welke groeven dat heeft geslagen. En wanneer we daarover nog wat meer te horen krijgen. Ik wil u danken voor uw bidbook. Heel erg goed dat u dat initiatief heeft genomen. Ik ga het uiteraard bestuderen. Maar ik wil er ook meteen een aantal dingen bij zeggen. Ik ga er ook van uit dat u dit bidbook aan alle gemeenten heeft aangeboden, zodat zij vanuit hun eigen verantwoordelijkheid het ook kunnen gaan bestuderen. Ik zal het natuurlijk vanuit de provinciale verantwoordelijkheid gaan bestuderen. En dan zal ik in ieder geval op twee manieren ernaar kijken, zonder dat ik de inhoud nu ken. De eerste manier is dat we langs provinciale wegen heel erg goed op zoek gaan naar paaltjes met sentiment, zal ik dan maar zeggen. Misschien dat we daarvoor maatregelen kunnen treffen. Daarom hebben we ook vanuit de BDU vanuit

infra een apart budget opgenomen om daarop snel te kunnen schakelen. Als het over de snelfietsroutes gaat is het zo dat wij aansluiten bij het initiatief van gemeenten. Het is niet zo dat de nu geagendeerde snelfietsroutes onze initiatieven zijn. Alles snelfietsroutes die u ziet, de vijf die we voor 2020 mee willen realiseren en de vier die we voor 2020 willen starten, zijn allemaal routes waaraan zowel een fietspotentiescan ten grondslag ligt maar ook lokale bestuurlijke besluitvorming. Dus dat wil ik wel meegeven.

En dan kom ik ook meteen bij een opmerking van de heer Smeets uit. Hij geeft de N269 Oosterhout-Dongen aan en noemt ook nog een of twee andere routes. Oosterhout-Dongen staat rood ingetekend, dat betekent potentieel voor na 2025. Dat is een route met een potentie, hebben wij onderzocht. Als u signalen heeft dat er nu wel bestuurlijk draagvlak is, ten tijde van het opstellen van de uitvoeringsagenda was dat er niet, dan moeten we daarover maar even in gesprek, want dat is de methode. Het initiatief ligt lokaal. We gaan op basis van die potentiescan een inhoudelijke toets doen. We gaan ook met werkgevers aan de voorzijde afspraken maken, voordat we de financiering echt gaan doen. Want wat we dadelijk niet willen is dat we mooie wegen hebben waar niemand overheen fietst. En vervolgens gaan we vervolgstappen maken. En dat past ook heel erg bij deze agenda. U vroeg ook of er wel voldoende budget is. Het budget is nu gereserveerd voor hetgeen waarvan we ook zeker weten dat we daarmee aan de slag kunnen. En het is een dynamische agenda. Ik heb ook aangegeven in de midterm dat als blijkt dat er zowel inhoudelijk vanuit de potentiescan als vanuit bestuurlijk draagvlak en vanuit draagvlak bij de werkgevers andere routes op ons vizier komen, dan kan het zomaar zijn dat ik nog met een aanvullende begrotingswijziging bij u kom.

Als u zich kunt vinden in die aanpak moeten we ook maar even specifiek kijken naar de N629, want daarvan hebben we wel al een gevoel van potentie. Maar bestuurlijk draagvlak ontbrak.

U vroeg zich af of ik heb overlegd met mijn collega Pauli. Ja, ook over dit onderwerp. En dat betekent ook weer dat ik hoop dat we bij die BDU in die reservering, ongeveer 5 komma zoveel miljoen euro waarvan een substantieel deel in lijn 1 zit, dus versterken infrastructuur, daarmee indien nodig iets te kunnen doen aan de paaltjes van de heer Meijer. Het zou ook zomaar kunnen zijn dat we op basis van de vrijetijdseconomie of andere perspectieven op ons fietsnetwerk zien dat er ergens een kruising moet worden aangepakt of dat er ergens iets verbreed moet worden. Dus dat budget is er. De heer Vreugdenhil merkte op dat het niet zo zal zijn dat we per se nog ergens 10 cm asfalt willen bijleggen. Want de investering moet in verhouding staan tot het rendement.

De heer Smeets had ook nog gevraagd naar de model split. Die is nu gemeten op 24% in 2015. De ambitie is inderdaad 28% en dat is gebaseerd op nationaal mobiliteitsonderzoek. Dat is de bron van die meting.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zeker. De heer Vreugdenhil heeft mij een paar gerichte vragen gesteld. Winst in reistijd opnemen is een goed idee en gaan we doen. Op een praktische manier omgaan met de inzet van middelen. Ja, inderdaad. Daar heb ik net al even op gereageerd. We moeten goed kijken of de investering ook in verhouding staat ten opzichte van de fietswinst, om het zo te zeggen.

De vraag over de spelregels van cofinanciering was een goede. We gaan een beetje experimenteren. Bijvoorbeeld de 41 miljoen euro gereserveerd voor de snelfietsroutes is gebaseerd op vijf routes, waarvan we in ieder geval zeggen dat we die voor 2020 gaan realiseren. Al het reguliere asfalt kan met maximaal 50% cofinanciering. En voor alle kunstwerken kan maximaal 80% staan. U vorige vraag ging erover dat je daarmee slim moet omgaan. De ene gemeente heeft veel meer mogelijkheden dan de andere. Dus we gaan echt maatwerkgericht kijken naar wat eerlijk is. Want iedere euro die aan het ene pad wordt besteed, kan niet aan het andere pad worden besteed.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Bedankt voor de uitvoerige beantwoording van de vragen, gedeputeerde. Ik begrijp dat u afhankelijk bent van bestuurlijk draagvlak, de GGA-regio's en alle belanghebbenden. U maakte daarstraks een opmerking over investeringen en rendement. Wat bedoelt u met rendement?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat was eigenlijk een reactie op de heer Vreugdenhil, die zegt niet tonnen te gaan investeren in 10 cm extra asfalt, omdat ooit is bedacht dat een fietspad per se 3 m of 4 m breed moet zijn. Volgens mij is er een verschil van mening in uw posities. Ik sluit me aan bij de heer Vreugdenhil, die zegt dat je iedere keer goed moet kijken en dat je niet ergens iemands huis gaat onteigenen, omdat het fietspad toevallig nog 30 cm breder moet zijn. Rendement heb ik daarmee niet kwalitatief gedefinieerd. Dat soort discussies gaan we wat mij betreft niet voeren.

De heer **Smeets** (GL): Helder. Dank u.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dan de laatste opmerkingen. De heer Vreugdenhil vroeg naar de veerverbindingen. We hebben het in de themasessie daarover gehad. In de reactie op Statenvragen formuleer je geen nieuw beleid. Er zijn volgens mij Statenvragen door de heer Altundal over veerverbindingen gesteld. We zijn even in de geschiedenis van uw huis gegaan. In 2009 stond er een ABC. We hebben toen over veerverbindingen gesproken. Er zijn meerdere vragen gesteld, onder andere door de heer Smeulders, om niet alleen naar de fiets in de regio te gaan kijken, zoals in Zuidoost-Brabant, maar breed naar de mobiliteit. Dat is precies wat we in de komende periode willen gaan doen. Ik kom daarover ook met een voorstel in uw richting. En dan kijken we dus naar de fiets, bus, maar ook naar veerverbindingen. Als blijkt dat het veer op een specifieke locatie echt van toegevoegde waarde is en bijvoorbeeld scholieren geen alternatief hebben om op hun school te komen, en dat ook blijkt dat gemeenten zelf gaan participeren en een beroep doen op de provincie, dan ben ik bereid in staat te zijn via de GGA mee te participeren in een dergelijke oplossing. Dat kunt u ook van mij verwachten in de Statenmededeling programmering mobiliteit. Maar dat betekent, net als in een fietspotentiescan, dat er een goede onderbouwing ligt om te investeren in de fietsroute. Dat er dus ook goede onderbouwingen liggen wil je participeren in een veer, waarbij de exploitatie niet meteen in het vizier ligt. Tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Burger Dirven zie ik niet, mevrouw De Hoon ook niet. De heer Van den Berg. Aan hem het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank, voorzitter. Nogmaals, ons enthousiasme voor meer en bredere fietspaden. En waar dat nou net niet kan, daar zullen we ook niet moeilijk over doen. Ik had nog geen antwoord op mijn vraag inzake de verlichting van de fietspaden gehad. Dat ook in de winter iemand fietst. Dan nog even de financiële vergoeding bij de B-Riders. We hebben het even nagezocht en ik zal even de tekst voorlezen. 'Voor wie is de financiële vergoeding? Mensen die overstappen van auto naar fiets komen in aanmerking voor een financiële vergoeding. Deze vergoeding is maximaal 70 euro per maand of 700 euro in totaal. Ritten die beginnen en eindigen in de spits worden financieel beloond. U ontvangt 10 cent per kilometer.' Nou komt 'ie: 'Je werkgever moet een verklaring ondertekenen dat je voor deelname aan B-

Riders minimaal 50% van je woon/werkritten met de auto maakte.' Je zult altijd gefietst hebben. Kun je nagaan wat jullie hier in het verleden allemaal hebben aangenomen. Dus ik wilde nog even rechtzetten hoe het echt zit. Zou u het bedrag misschien ook willen verdelen met mensen die altijd hebben gefietst? Dat is een klein vraagje. Dat lijkt me wel zo solidair.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg en kijk even naar de heer Meijer. Let op de paaltjes.

De heer **Meijer** (D66): We willen natuurlijk niet voor paal staan. Ten eerste moet u natuurlijk begrijpen dat iemand die geen communie heeft gedaan natuurlijk ook nooit een vormsel doet, gedeputeerde. Dus dat ten eerste. En ja, u kunt erop rekenen dat wij dit bidboek ook vanuit de lokale fracties zullen aanbieden. Want inderdaad moet het initiatief vanuit de gemeenten komen en wij zijn als provincie slechts deelnemer in die initiatieven. Dus daarover zijn we het eens. Samen sterker is daarbij het motto. Vanuit het thema 'Kansen voor iedereen', hoe staat u tegenover onze aanpak? Waarmee ik bedoel in interactie met fracties, zoals wij hebben gedaan – maar ik kan me voorstellen dat u dat bestuurlijk vernieuwend samen met inwoners aanpakt – verder uit te rollen in heel Brabant vanuit onze gezamenlijke ambitie om tot een snelfietspadennetwerk voor heel Brabant te komen en dit te communiceren op bidboek-achtige wijze?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. De heer Smeulders behoefte? Ja. Aan u het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben nog twee vragen over de toekomst van het fietsbeleid in Brabant. Beginnen met hoe het binnen deze huidige periode van het uitvoeringsprogramma nu eigenlijk werkt met het toevoegen en misschien ook wel afvoeren van projecten die nu in het projectenoverzicht zitten. Dat projectenoverzicht heet dynamisch projectenoverzicht. Dat suggereert dat daarin iets kan gaan veranderen. Onze fractie is eigenlijk wel benieuwd hoe dat dan zou moeten gaan werken.

En daarnaast is 'Fiets in de versnelling' een kader uit 2009, een flinke tijd geleden. Het uitvoeringsprogramma loopt tot 2020. In 2020 is dit beleidskader elf of twaalf jaar oud. Dus wat ons goed lijkt is te zorgen dat we uiterlijk 2020 een nieuw beleidskader en een nieuw uitvoeringsprogramma hebben. Dus eigenlijk zouden wij het een goed idee vinden als we daar in 2018 of 2019 al mee aan de slag gaan. Maar goed, dat is een opmerking van onze fractie. Want we vinden het wel heel erg van belang dat we als provincie ook na 2020 gewoon blijven investeren in fietsbeleid.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. De heer Smeets behoefte aan een tweede termijn? Ja.

De heer **Smeets** (GL): Een paar kleine opmerkingen, voorzitter. Dank voor de beantwoording van onze vragen. Er bleef nog een vraag over de snelfietsroute Eindhoven-Den Bosch, waarvan ik heb begrepen dat er initiatieven zouden liggen. Dus ik wil u vragen hoe u daar qua potentie tegenaan kijkt. En ik sluit me ook aan bij de opmerking van de heer Smeulders. Het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid heeft een aantal geleden wat 'papers' gemaakt over de toekomst van de fiets, niet alleen vanuit mobiliteit maar vanuit verschillende achtergronden. En ik zou er ook voor willen pleiten om in 2018, of in ieder geval in de komende jaren te gaan kijken naar een nieuwe visie op het fietsbeleid, omdat die inderdaad wat achterhaald is. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets. Ik kijk even naar de heer Vreugdenhil. Geen behoefte. De heer Heijman ook niet. Dan kan de gedeputeerde zijn tweede termijn, indien gewenst, nu aanvangen. Aan hem het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Mijnheer Van den Berg, u heeft gelijk. Het is van auto naar fiets beter benutten. Een specifiek project gericht op het bestrijden van files. Dus dank voor de correctie. Laten we dat dan maar met terugwerkende kracht in de notulen zo opnemen.

Verlichting, pijler 3, innovatie. Ik wil daarbij ook kijken naar verlichting, waarbij het beleidskader hetzelfde blijft. We hebben vaker Statenvragen beantwoord, ook over verlichting. Het is echt een aspect van verkeersveiligheid. Voor sociale veiligheid staan de gemeenten aan de lat. Tegelijkertijd zeg ik erbij dat snelfietsroutes een nieuwe ontwikkeling zijn die op ons af komt. Dus ik wil daarover graag met elkaar in gesprek blijven. Maar we hebben wel met die waarde te maken. Aan de ene kant hebben de Staten een uitspraak gedaan over lichtvervuiling. Aan de andere kant telt verkeersveiligheid. Wat ik spannend vind is om te kijken of we in de komende periode rondom het thema innovatie ook iets met verlichting kunnen doen. Dus hoe mooi zou het zijn als verlichting bijvoorbeeld dynamisch aan en uit zou kunnen gaan? Maar dat is ook weer kostbaar. Maar dat is wel de geest van dit programma, om onze ogen niet te sluiten voor dat soort ontwikkelingen, want dan kunnen die werelden misschien wel bij elkaar komen. Dat zou heel mooi zijn.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Is het dan wel het plan om op voorhand te zeggen of we die dingen verlichten of niet verlichten? Want onze fractie vindt in ieder geval de sociale veiligheid aanzienlijk belangrijker dan lichtvervuiling. En lichtvervuiling met steeds aan en uit knipperende lampen zou wel eens vervelender kunnen zijn. Dus gaat u dat van tevoren kortsluiten. Want wat ons betreft wordt het ook meteen goed en dus ook goed verlicht aangepakt. En fietsverlichting kan wat lager zijn dan autowegenverlichting. Ik zou u dus willen adviseren dat toch echt in de overwegingen mee te nemen.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank voor het advies. Het vertrekpunt is zoals dat in alle Statenvragen ook eerder beantwoord is. Zoals ik net herhaalde, verkeersveiligheid is onze verantwoordelijkheid, sociale veiligheid de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Ik voel wel een uitdaging om vanuit innovatie te kijken of die werelden misschien nog wat meer bij elkaar kunnen komen.

In de richting van de heer Meijer en ook een beetje van de heer Smeulders, want die vragen raken elkaar, ben ik bereid om op interactieve bidbook-achtige wijze dit soort processen te herhalen. In nauwe samenwerking met collega Van Merrienboer ga ik kijken of wij tot een meer innovatieve werkwijze kunnen komen, dat de praktijken van de RRO en de GGA op elkaar gelegd gaan worden. Daarover komt binnenkort een Statenmededeling uw richting op. Zoals je in Zuidoost-Brabant hebt gezien dat de slag is gemaakt naar een multimodale agenda. Dus dat er ook een betere weging komt tussen investeringen in welke modaliteiten nou het meeste effect hebben. Je kunt het doen op een bus, je kunt het doen op een snelfietsroute, je kunt het doen voor de auto. Het zou mooi zijn als die multimodale gedachte per regio sterker naar voren komt. Maar ook de synergie tussen wat je in de mobiliteit doet en de ruimte. Denk bijvoorbeeld aan de werklocaties waar collega Van Merrienboer mee bezig is. Denk bijvoorbeeld aan de stationsomgeving. Op het moment dat je investeert in de fiets en fietsparkeren kan dat ook wat betekenen voor de economische kwaliteit van een stationsomgeving. Collega Van Merrienboer en ikzelf gaan daar mee aan de slag om te kijken of we per regio tot een agendering van ruimtelijk economische agenda's kunnen komen. Maar daarover hoort u binnenkort meer.

De **voorzitter**: Interruptietje, begrijp ik.

De heer **Meijer** (D66): Is dat een sneer?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Meijer** (D66): Een zorgpuntje. Laat ik het in een vraag proberen te formuleren terwijl ik praat. Laten we oppassen dat we niet onze economische, ruimtelijke en mobiliteitstaal in zo'n stuk gaan proberen te vatten en het leesbaar gaan houden voor de buurmeisjes, waarover we het in het verleden wel eens hebben gehad. Hoe gaat u dat doen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, stuk. Ik had meer de agenda voor ogen met projecten. En vooral ook projecten die regio's zelf agenderen. Het liefst zijn die besprekingen ook niet alleen met de overheid, maar meteen triple helix, maar dat zal ook echt een beweging zijn. Het gaat inderdaad niet zo zijn dat we vanaf de 23ste iets uittekenen en dat op die manier gaan doen. Daar kunt u op vertrouwen.

De heer Smeulders vraagt het beleidskader. Inderdaad. Het is zo dat met de nieuwe Omgevingswet/visie eigenlijk het provinciaal beleid op mobiliteit vervangen wordt. Dus de omgevingsvisie is echt een 'override' van het mobiliteitsbeleid. En dat is ook de reden waardoor we nu al hard werken. U gaat het druk krijgen. Ook daar komt een voorstel voor om een proces te organiseren in interactie met de Brabantse samenleving om heel veel informatie op te halen om tot een nieuw kader te komen. Niet alleen sec voor de fiets, maar dat moet dus juist een multimodaal afwegingskader zijn. En dan heeft u misschien zelfs nog wel, ten tijde van de invoering van de omgevingsvisie, ook meteen kader voor mobiliteit.

Eindhoven-Den Bosch, mijnheer Smeets, die staat in mijn beleving tussen 2020 en 2025 geprogrammeerd. Voor de manier waarop we daarmee omgaan val ik even terug op wat ik in eerste termijn heb gezegd. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording in tweede termijn. Daarmee komt een eind aan de beraadslagingen over dit voorstel, waarover zoals bekend in de volgende vergadering de stemming zal plaatsvinden.

Sluiting van de vergadering

De **voorzitter**: Dan zijn we nu aan het einde van deze eerste vergadering na het reces. Ik dank eenieder die gewerkt heeft aan het feit dat wij hier vandaag weer goed konden vergaderen. De eerstvolgende Statendag is vrijdag 23 september met dan ook vergadering. Ik verzoek u uw sprekerspasjes te deponeren bij de bodetafel en er is een drankje bij wat tegenwoordig blijkbaar de Statenlounge heet.

De voorzitter sluit om 20.00 uur de vergadering.